BISERICA
ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică.

ANUL AL XIX-lea, No. 12.

MARTIE

TABLA MATERIILOR

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRŢILOR BISERICESCI

1896

CAUSELE DESBINARILOR INTRE BISERICA ORIENTALA ȘI CEA OCCIDENTALA.

Din timpul cel maĭ vechiŭ al creştinismuluĭ şi până acum Biserica orientală a continuat a merge pe drumul stabilit de Mântuitorul Christos, de Apostoliĭ sĕĭ şi de părinţiĭ Bisericeĭ, conformându-se în totul şi hotărârilor sinódelor ecumenice. Orĭ ce eresie a apărut în Biserică, ea a fost combătută cu cea maĭ mare inverşunare de membriĭ Bisericeĭ orientale şi nicĭ o inovaţiune nu aŭ permis a să introduce în dogmele şi instituţiunile cele vechĭ, urmate de acéstă Biserică.

La început a mers pe acelaşĭ drum şi Biserica din Occident şi representanţiĭ însemnaţĭ aĭ acesteĭ Bisericĭ aŭ fost stâlpĭ aĭ ortodoxieĭ, luând parte împreună cu Biserica orientală la tóte actele memorabile ale Bisericeĭ creştine. Acestea aŭ fost timpurile cele maĭ frumóse pentru creştinism.

Pe vremea când păgânismul era religiunea domnitóre în imperiul roman, poporul grecesc se deosebia de cel roman în concepţiunea religiuneĭ lor. Greciĭ nu recunoşceaŭ libertatea religiósă în afară de stat, ci din contră totul era subordonat statuluĭ. La eĭ nu se putea înţelege religiunea

fără stat, nicĭ statul fără religiune. La Romanĭ din contră, preoţiĭ aveaŭ óre-care autoritate în stat, în ce priveşce afacerile de căsătoriĭ şi moşteniri; ei esercitaŭ o mare influenţă asupra vieţeĭ publice şi cetăţeneşcĭ şi de multe orĭ cereaŭ chiar aplicarea pedepseĭ cu mórte acelora carĭ să abăteaŭ de la hotărârile luate de dânşiĭ

In creştinism s'a făcut de la început deosebire între autoritatea religiósă şi cea laică şi s'a recunoscut, că statul trebue să mérgă mână în mână cu Biserica şi să nu caute ca o putere sa'şĭ supue sieşĭ pe cea-l-altă. Din acéstă unire şi libertate în acelaşĭ timp, trebuea să resulte mersul spre progres al ţĕrilor, care îmbrăţişaseră creştinismul. Bisericeĭ îĭ aparţinea partea supra-naturală şi eternă a omuluĭ, iar statuluĭ partea timporală; conşciinţa servea ca legătură între ambele părţĭ. Măsurile luate de o parte şi de alta trebueaŭ să fie aşa chibzuite, în cât reciproc să nu se vatăme. Ast-fel s'aŭ petrecut lucrurile în întréga Biserică creştină până la strămutarea reşedinţeĭ imperiuluĭ roman de la Roma la Constantinopole. Imperatorul Constantin cel mare puse bazele acestuĭ oraş, care ajunse pentru creştinism la aceiaşĭ importanţă, la care se afla Ierusalimul şi Roma.

Indată ce Constantinopole deveni centrul politic al imperiuluĭ roman, autoritatea episcopuluĭ Romeĭ merse din ce în ce crescênd, căcĭ imperatorul cu al sĕŭ drept de „Pontifex Maximus“, trecuse în noua capitală. Cu totul alt-fel s'ar fi petrecut lucrurile, dacă imperatoriĭ romanĭ 'şĭ ar fi conservat vechea lor reşedinţă, căcĭ atuncĭ *primăţia* şi chiar independenţa politică a Papilor nu s'ar fi putut desvolta.

Imperatoriĭ 'şĭ aŭ conservat şi în creştinism dreptul de a se amesteca în afacerile religióse şi acésta o întăreşce chiar şi Eusebiu, istoricul luĭ Constantin cel mare, numindu-l pe acesta episcop general stabilit de Dumneḑeŭ şi cu dreptul de a convoca sinóde şi a lua parte la dânsele. Biserica Orientală a ştiut să îndrepteze autoritatea impera-

torilor numaĭ în afacerile esterióre ale aceştia [1]), folosindu-se de sprijinul lor în combaterea păgânismuluĭ şi a numeróselor eresiĭ ce predominaŭ în Biserică şi lăsându-le ast-fel în acéstă privinţă puterea legislativă; căcĭ în timpurile dintâiŭ ale triumfuluĭ creştinismuluĭ o legislaţiune bisericéscă nu esista şi prin urmare hotărârile trebueaŭ să se ea de imperatorĭ, ca să pótă fi esecutate [2]).

Biserica Occidentală se desvoltă la adăpost de influenţa şi amesticul imperatorilor şi de aceea a mers şi merge alăturea cu statul şi nicĭ odată cu el în concordie. Aicĭ a fost o mare libertate şi o absolută lipsă de control şi din acéstă causă peste tot catolicismul a cautat să formeze stat în stat.

Acéstă lipsă de control şi ocasiune de a se bucura de o maĭ mare libertate a contribuit la independenţa Bisericeĭ romane şi după ce acéstă Biserică a devenit puternică, a ţinut să se facă respectată de Bisericele celor-l-alte scaune apostolice, cerênd să 'i se recunóscă supremaţia. Papiĭ nu voeaŭ să considere acéstă supremaţie ca un efect al împrejurărilor politice, ci căutaŭ să o deducă din aceea că atribuind Apostoluluĭ Petru întâetatea între ceĭ-l-alţĭ Apos-

---

1) Chiar Constantin cel mare recunóşce acésta şi la prânzul cel splendid, pe care 'l a dat episcopilor după terminarea conciliuluĭ ţinut în Nicea, în urma cuvîntăreĭ luĭ Eusebiu, episcopul din Cesarea, el se esprimă ast fel: *Sarcina afacerilor interne ale Bisericeĭ este a vóstră, pe mine ar putea să mĕ numéscă cine-va episcop stabilit de Dumnedeŭ în afacerile esterne.*

2) Rectorul Firmicus Maternus provocă pe faţă pe imperatoriĭ Constans şi Constantius ca să lupte contra păgânismuluĭ. El se esprimă ast-fel: Inălţaţĭ stégul credinţeĭ, divinitatea v'a dat vouă acéstă ocupaţie. Confirmaţĭ, ordonaţĭ, anunţaţĭ suveranĭ fericiţĭ ceea ce vouă vĕ pare necesar căcĭ pe voĭ Dumnedeŭ v'a ales pentru opera sa şi pentru gloria sa. In mâinele vóstre a lăsat Christos onórea de a sfărâma păgânismul. Ca şefĭ aĭ Bisericeĭ în afacerile esteriόre cum eĭ se consideraŭ şi eraŭ consideraţĭ, daŭ următorul edict în anul 341: *Superstiţiunea să înceteze, nebunia păgânismuluĭ să sfârşéscă. Orĭ cine va călca ordinul părinteluĭ nostru, al divinuluĭ suveran* (Constantin) *şi pe acésta al nostru, în puterea acesteĭ legĭ, răsbunarea să'l ajungă.*

toli aĭ Mântuitoruluĭ şi considerându l pe acesta de fundator al Bisericeĭ din Roma, de aicĭ şi succesoriĭ luĭ pe scaunul acesteĭ Bisericĭ să fie recunoscuţĭ ca ceĭ dintâiŭ între ceĭ-l-alţĭ şefi aĭ Bisericilor apostolice.

Apostolul Petru, ca şi ceĭ-l-alţĭ Apostolĭ, nu recunosceaŭ alt şef şi fundament al Bisericeĭ de cât pe Iisus Christos şi nicăerĭ nu se numesce pe sine de şef al Bisericeĭ saŭ al Apostolilor. Iar Apostolul Pavel (I Corint. 3, 11) se esprimă ast-fel: *Căcĭ altă temelie nimenea nu póte pune afară de cea pusă, adică Iisus Christos*, şi maĭ departe tot în acest capitol, făcênd observaţie Corintenilor, carĭ se numeaŭ uniĭ aĭ luĭ Pavel, alţiĭ aĭ luĭ Apolo, el le ḍice: „*Orĭ Pavel, orĭ Apolo, orĭ Petru (Cheja), orĭ lumea, orĭ viaţa, orĭ mórtea, orĭ cele de acum, orĭ cele viitóre, tóte sunt ale vóstre. Voĭ sunteţĭ aĭ luĭ Christos, iar Christos al luĭ Dumneḍeŭ.* Din aceste cuvinte reese, că nimenĭ dintre Apostolĭ nu se putea considera ca fundament al Bisericeĭ, ci egalı între dânşiĭ, avênd de şef pe Christos.

Acelaşĭ lucru reese şi din cele-l-alte epistole ale Apostoluluĭ Pavel, adică: „*Biserica creştină nu are de cât un singur şef şi fundament al eĭ pe Iisus Christos.*

La conciliul apostolic ţinut la Ierusalim nu se vede nicĭ de cum superioritatea Apostoluluĭ Petru asupra celor-l-alţĭ Apostolĭ. Din contră Petru renunţă chiar la părerea sa în privinţa circumcisiuneĭ şi acest conciliu, după cum se constată din capitolul XV din Faptele Apostolilor, a fost presidat de Iacob. Dacă Petru ar fi fost primul între Apostolĭ, luĭ 'i se cuvinea de drept preşedenţia.

Aşa dară cuvintele ḍise de Iisus Christos: „*Tu eştĭ Petru şi pe acéstă piatră voiŭ zidi Biserica mea*" şi pe care cuvinte 'şĭ bazează supremaţia Biserica romană, nu pot să fie luate de cât în sens figurat, ca raportându-se la cuvintele ḍise maĭ nainte de Petru luĭ Christos: „*Tu eştĭ Christosul Fiul luĭ Dumneḍeŭ celuĭ viŭ*". Prin urmare Christos e piatra fundamentală şi nu póte fi alt-fel, căcĭ atuncĭ ar trebui să considerăm pe Petru ca superior luĭ Christos.

Sfântul Spirit s'a pogorît în mod egal asupra tuturor Apostolilor şi Mântuitorul le a dat la toţĭ puterea de a lega şi deslega (Math. 18, Ioan 20 21), decĭ cuvintele pe care le adresézĕ Christos luĭ Petru: *„Şi 'ţĭ voiŭ da ţie cheile împărăţieĭ cerurilor şi orĭ ce veĭ lega pe pămênt va fi legat şi în cerurĭ şi orĭ ce veĭ deslega pe pământ va fi deslegat şi în cerurĭ“* (Math. 16. 19), sunt ḑise asemenea în mod egal pentru toţĭ Apostoliĭ.

La fundarea Bisericeĭ din Roma a contribuit nu numaĭ Petru, ci în un grad fórte mare şi Paul şi afară de acésta Petru n'a fundat numaĭ acéstă Biserică, ci şi pe acelea din Cesarea, Tripolis şi Laudicea şi prin urmare şi acestea ar avea dreptul la primăţie.

Partisaniĭ primatuluĭ papal aŭ căutat să intervertéscă sensul scrierilor părinţilor bisericescĭ şi a altor scriitorĭ de valóre aĭ creştinismuluĭ şi să scótă probe potrivite interesuluĭ urmărit de eĭ. E deajuns ca vre unul din scriitoriĭ bisericeşcĭ să fi scris ceva favorabil pentru Biserica Romeĭ, pentru ca aceste ideĭ ale lor să fie luate în interesul causeĭ. Biserica Romeĭ ajunsese în adevăr la o mare importanţă, ca una ce'şĭ avea sediul în cel maĭ mare şi maĭ principal oraş din imperiul roman şi de aceea orĭ ce scriitor însemnat nu putea să nu o numéscă, arătându ĭ valórea, însă în a deduce de aicĭ supremaţia aceştia asupra întregeĭ Bisericĭ creştine e o mare deosebire. Nu mĕ voiŭ ocupa de toţĭ scriitoriĭ bisericeşcĭ, carĭ aŭ scris în acéstă privinţă, căcĭ acésta ar forma un studiŭ a parte, ci numaĭ de câţĭ va dintre ceĭ maĭ însemnaţĭ.

Ciprian în epistolele sale şi în scrierea sa *despre unitatea Bisericeĭ* susţ'ne unitatea Bisericeĭ creştine. Pentru el toţĭ Apostoliĭ aŭ aceiaşĭ putere şi acelaşĭ rang. *Un Dumneḑeŭ, o credinţă, un botez şi o Biserică,* acésta e esenţa învĕţăturilor sale. Când ḑice o Biserică el nu are în vedere un singur conducĕtor vĕḑut, căcĭ consideră pe toţĭ Apostoliĭ investiţĭ cu drepturĭ egale. *Biserica,* ḑice Ciprian, *trebue să fie condusă de colegiul episcopilor, fie-care*

dintr' ânşiĭ avênd aceeaşĭ autoritate, iar capul Bisericeĭ este Iisus Christos; Episcopatul este unul şi fie-care în mod solidar posedă o parte diatr' ânsul; decisiunile adunărilor generale sunt inspirate de Sfântul Spirit şi acestor decisiunĭ orĭ cine e dator să se supună; episcopul, care s'ar abate de la drumul cel drept, trebue să fie îndreptat de ceĭ-l-alţĭ.

Nicăerĭ nu vorbeşce de episcopul Romeĭ şi de pretinsa luĭ supremaţie, ci arată unitatea şi egalitatea, care a predominat în apostolat şi care trebue să predomine şi în episcopat.

Aceste principiĭ ale luĭ Ciprian predominaŭ în întrégă Biserică de atuncĭ şi dacă maĭ târḑiŭ Papiĭ aŭ putut scóte argumente favorabile tendinţelor lor, acésta a provenit din causă că în decursul timpuluĭ textul scrierilor luĭ Ciprian a fost alterat şi falşificat.

Tertulian nu maĭ puţin se declară contra primatuluĭ papal, arătând că puterea de a lega şi deslega 'i s'a dat luĭ Petru numaĭ ca un privilegiu personal şi nicĭ de cum cum cu dreptul de a o lăsa urmaşilor seĭ [1]). Din scrierile sale resultă asemenea, că Petru nu a şeḑut pe scaunul Bisericeĭ din Roma, ci numaĭ a predicat aicĭ învĕţăturile Mântuitoruluĭ, întocmaĭ ca şi Paul şi prin urmare nedréptă e pretenţiunea Bisericeĭ catolice, că Petru a fost episcop al acesteĭ Bisericĭ, iar Papiĭ sunt succesoriĭ luĭ.

Apărătoriĭ primatuluĭ papal se servesc adesea de citate din scrierile luĭ Ambrosiu, dându-le o interpretare greşită, voind ca să deducă supremaţia luĭ Petru asupra celor-l-alţĭ Apostolĭ. Din câte-va esemple scóse din scrierile luĭ Ambrosiu se póte vedea, că eĭ greşesc. Ambrosiu esplicând cuvintele din epistola către Galatenĭ: *M'am dus la Ieru-*

---

1) Tertullian. De pudicitia: Quia dixit dominus, super hanc petram..... id circo praesumis et ad te derivasse solvendi et alligandi potestatem? Qualis es evertens atque commutans manifestam domini intentionem personaliter hec Petro conferentem? Super te inquit, et dabo tibi claves, non ecclesiae. et quaecunque solveris vel alligaveris. non quae solverint, vel alligaverint.

salim, ca să vĕd pe Petru, el ḑice: „*Se cuvinea ca Paul să mérgă să vadă pe Petru? Pentru ce? Au dóră Petru era superiorul sĕŭ şi al celor-l-alţĭ Apostolĭ? Nu; ci pentru că, dintre toţĭ Apostoliĭ, el era cel dintâiu, căruia Domnul îĭ încredinţase purtarea de grijă a Bisericilor. Aŭ dóră pentru că avea nevoie de a primi instrucţiune saŭ misiune de la Petru? Nu; ci pentru ca Petru să cunóscă, că Paul primise puterea ce 'i a fost dat luĭ însuşĭ*“. In altă parte el se esprimă ast-fel: „*După cum Petru singur dobândi primatul între Apostoliĭ, pe carĭ Domnul 'i a dat de soţĭ pentru convertirea Iudeilor, tot asemenea se cuvine primatul şi luĭ Paul, căruia Dumneḑeŭ 'i dat de ajutor pe Barnaba. Ambele părţĭ s'aŭ înţeles împreună asupra acelor puncte, asupra carora nu primiseră lămurirĭ dumneḑeeşcĭ. In Antiochia îşĭ atribueaŭ unul altuea onórea primatuluĭ. Căcĭ cine ar fi cutezat să contraḑică pe Petru, de cât un altu, care, în conşciinţa alegereĭ sale se recunoşcea egal cu el*“?

Fericitul Augustin, care este unul dintre ceĭ maĭ însemnaţĭ şi culţĭ scriitorĭ aĭ Bisericeĭ creştine şi care se bucură de o mare consideraţiune în Occident, n'a avut nicĭ odată în vedere primatul papal în operile sale. In scrierea sa „*despre unitatea Bisericeĭ*“ nu recunóşce de cât un singur cap al Bisericeĭ, pe Iisus Christos, şi nicăierĭ nu e vorba despre vre-un locoţiitor al luĭ pe pămênt. El arată, că adevĕrata Biserică nu o forméză Donatiştiĭ. Invĕţăturile adevĕrate se află în Biserica numită de strămoşĭ catolică, care forméză corpul luĭ Iisus Christos. Dacă în timpul când trăea Augustin ar fi fost recunoscut primatul papal în întréga Biserică, fără îndoială că şi în scrierile luĭ s'ar fi manifestat acest sentiment general şi în cérta luĭ cu Donatiştiĭ ar fi apelat la episcopul Romeĭ ca la un şef al Bisericeĭ. El face apel însă la învĕţătura Bisericelor apostolice, spunênd, că doctrina susţinută de dânsul este conformă cu a acestora fără chiar să numéscă pe Biserica Romeĭ între dânsele. Acest fel de argumentaţie îl are Augustin în tóte scrierile sale recunoscênd egalitatea tuturor

Bisericelor apostolice şi arătând că tóte împreună formézā corpul luĭ Iisus Christos. Dacă el numeşce pe Petru cel ântâiŭ între Apostolĭ, acésta o face avênd în vedere timpul, căcĭ îndată după acésta numeşce şi pe Pavel cel din urmă; prin urmare nu reese de aicĭ nicĭ o supremaţie a episcopuluĭ Romeĭ. După părerea luĭ Augustin Petru nu a primit singur cheile imperiuluĭ ceresc, ci toţĭ Apostoliĭ. Petru personifica Biserica, de aceea ce s'a dat unuia, s'a dat întregeĭ Bisericĭ; nu un om, ci unitatea Bisericeĭ a primit cheile.

Am arătat în puţine cuvinte ideile care predomină în scrierile acestor însemnaţĭ corifeĭ aĭ Bisericeĭ creştine, pentru că pe. dânşiĭ se basézā susţiitoriĭ primatuluĭ papal, las la o parte pe ceĭ-l-alţĭ scriitorĭ însemnaţĭ ca: Atanasie, Vasile, Chrisostom, Epifaniu, Grigoriu de Nisa, Ieronim, Dionisiu Areopagita etc., pentru că în scrierile lor n'aŭ putut găsi aprópe nimic spre susţinerea acesteĭ falşe teoriĭ.

Tendinţa de supremaţie a manifestat'o Papiĭ încetul cu încetul şi n'aŭ lăsat nicĭ o ocasiune să le scape, fără a scóte la evidenţă pretinsele lor drepturĭ. Lupta pentru ântâietate rămânea ca o moştenire nefastă din papă în papă şi tóte slăbiciunele representanţilor celor-l-alte Bisericĭ le utilisaŭ, spre a ajunge la scopul propus.

In primele secole ale Creştinismuluĭ, Papiĭ manifestaŭ aceste tendinţe de supremaţie într'un mod timid, însă încetul cu încetul devin maĭ cutezătorĭ, căcĭ sunt fórte mult ajutaţĭ de împrejurările politice şi religióse. Faţă de bărbaţiĭ însemnaţĭ enumĕraţĭ maĭ sus şi carĭ eraŭ purtătoriĭ stéguluĭ ortodoxieĭ în tóte împrejurările, eĭ nu puteaŭ să ridice capul. Când însă Roma numaĭ serveşce de capitală politică a imperiuluĭ roman şi imperatoriĭ din Occident îşĭ mută reşedinţa lor la Milan şi apoĭ la Ravena, fosta capitală politică tinde a deveni capitala religiuneĭ creştine.

Decisiunile concilielor ecumenice aŭ fost în tot-d'auna considerate ca inspirate de Sfântul Spirit şi Biserica creştină întrégă s'a condus la început de acestea şi numaĭ

mai târḑiŭ Biserica Occidentală s'a abătut. In decisiunele concililor ecumenice nu se vorbeşce nicăieri de supremaţia Romeĭ asupra întregeĭ Bisericĭ creştine şi prin urmare nicĭ pe acestea nu se póte baza primatul papal. Conciliul ecumenic din Nicea (325) n'a stabilit nimic în privinţa primatuluĭ papal, şi e falşă înterpretarea pe care uniĭ scriitorĭ occidentalĭ o fac canonuluĭ al VI al acestuĭ sinod, cu scop ca să scótă de aicĭ supremaţia Romeĭ. Tot ce se póte deduce din acest canon este că episcopuluĭ Romeĭ 'i se recunóşce aceleaşĭ drepturĭ metropolitane ca şi episcopilor din Alexandria şi Antiochia şi chiar Hefele în intrepretarea pe care o face acestuĭ canon nu cutéză să mérgă aşa de departe în cât să deducă de aicĭ primatul. Maĭ departe acest canon stabileşce cu claritate, că episcopul Romeĭ n'are supremaţia de cât asupra uneĭ părţi din Biserica creştină [1].

Al doilea conciliu ecumenic (381) în canonul al treilea stabileşce, ca episcopul Constantinopoluluĭ să fie considerat ca al doilea în rang după episcopul Romeĭ şi acésta din causă că acest oraş este noua Romă, saŭ al doilea oraş în însemnătate după Roma. De aicĭ reese, că Roma era considerată ca cel dintâiŭ oraş din imperiul roman, din causă că avea o mare însemnătate politică, de aceea episcopuluĭ din acest oraş i se recunoşcea întâietatea, ca rang numaĭ, asupra celuĭ de Constantinopole. Ast-fel nicĭ la acest sinod, după cum şi la cel din Niceea, nu se vorbeşce nimic de acea că episcopiĭ Romeĭ ar fi dobândit supremaţia de la Apostolul Petru, ci scaunul episcopal de aicĭ e recunoscut numaĭ ca un scaun apostolic, avênd un rang de onóre maĭ înalt ca cele-l-alte, din causa importanţeĭ politice a oraşuluĭ Roma.

---

[1]) Teologiĭ occidentalĭ pretind că asupra întreguluĭ Occident se întindea autoritatea episcopuluĭ Romeĭ pe câtă vreme se şcie că el conducea numaĭ Italia sudică, Sicilia, Corsica şi Sardinia şi acésta conform împărţireĭ politice ce o făcuse Constantin cel mare.

Canonul XXVIII al conciliuluĭ al IV ecumenic din Chalkedon (451) stabilesçe în mod hotărât drepturile şi privilegiele Patriarchuluĭ din acest oraş ca egale cu ale celuĭ din Roma, probând până la evidenţă, că episcopiĭ Romeĭ nicĭ odată nu s'aŭ bucurat de o autoritate supremă în întréga Biserică. Pentru importanţa luĭ citez acest canon: *Pentru că noĭ urmăm în totul hotărârile Sfinţilor Părinţĭ şi cunóşcem canonul celor 150 de Episcopĭ citit de curând şi noĭ am stabilit acelaşĭ lucru în ce priveşce prerogativele prea sfinteĭ Bisericĭ de Constantinopole, Roma nouă. Cu drept aŭ acordat părinţiĭ prerogative scaunuluĭ Romeĭ vechĭ din causa caracteruluĭ sĕŭ de oraş imperial şi determinaţĭ de acelaşĭ motiv aŭ recunoscut ceĭ 150 de episcopĭ* **acelaşĭ prerogative prea sfântuluĭ scaun al Romeĭ nouĭ,** *judecând cu drept cuvînt, că oraşul, care este onorat prin imperiu şi senat* (adică unde rezidéză imperatorul şi senatul) *şi care se bucură de acelaşĭ privilegiĭ ca şi vechea reşedinţă imperială, să fie înălţată şi în raporturĭ eclesiastice şi să fie a doua după acea* (după Roma). *Şi* (noĭ decidem) *că numaĭ Mitropoliţiĭ din diecesele Pontus, Asia şi Tracia, iar în părţile ocupate de barbarĭ ale acestor diecese şi episcopiĭ să fie hirotonisiţĭ de sfântul scaun al Bisericeĭ Constantinopolitane; de sigur fie-care Mitropolit în sus numitele diecese în asociaţiune cu episcopiĭ eparhieĭ hirotonisesc pe nouiĭ episcopĭ, cum este stabilit în sfintele canóne. Mitropoliţiĭ acelor diecese trebuesc să fie hirotonisiţĭ, după cum s'a ḑis, de Archiepiscopul de Constantinopole, după ce s'a îndeplinit conform obiceiuluĭ alegerea lor în concordie şi s'a făcut cunoscut despre acésta* (Archiepiscopuluĭ de Constantinopole).

Acesta este textul canonuluĭ XXVIII al conciliuluĭ al IV ecumenic din Chalkedon şi dintr'ânsul se vede lămurit, că Patriarchuluĭ din Constantinopole 'i se acordase aceleaşĭ prerogative ca şi episcopuluĭ Romeĭ şi acestuia nu'i rămânea de cât un rang de onóre. Ba ceea ce este şi maĭ mult, tot din acest canon deducem, că episcopilor Romeĭ

vechile privilegiĭ li s'a acordat nu din causă că acéstă Biserică era fondată de Apostolĭ, ci pentru că era reşedinţa imperiuluĭ roman. Aşa dar nicĭ la sfârşitul secoluluĭ al V nu se vorbeşce nimic de supremaţia papală, saŭ de moştenirea Apostoluluĭ Petru.

Tot acest canon, în partéa din urmă, acordă o putere de supremaţie fórte întinsă Patriarchuluĭ de Constantinopole. Cum că conciliul ecumenic din Chalkedon n'a acordat papeĭ Leon I titlul de Patriarch ecumenic, după cum pretind uniĭ scriitorĭ occidentalĭ, acésta o mărturiseşce şi Hefele. Epistola pe care Conciliul o trimete luĭ Leon I, mulţĭ scriitorĭ aŭ luat'o ca o recunóşcere a primatuluĭ papal. Acésta însă este o absurditate, căcĭ pe vremea aceea nicĭ nu se vorbea de supremaţia Bisericeĭ Romeĭ asupra tuturor celor-l-alte Bisericĭ creştine şi nicĭ Leon I nu a înţeles ast-fel. In acéstă epistolă conciliul cerea aderarea episcopuluĭ Romeĭ la hotărârele luate şi nicĭ de cum întărirea acelor hotărârĭ, căcĭ la acésta nu avea dreptul Leon I, şi de ast-fel de pretenţiunĭ nu se vorbise la nicĭ unul din cele treĭ conciliĭ ecumenice precedente. Dacă Leon I, în rĕspunsul sĕŭ, se declară contra canonuluĭ XXVIII, o face numaĭ ca un episcop al unuĭ scaun apostolic, iar nu ca Papă ecumenic, credênd că apără canonul al VI al conciliuluĭ ecumenic din Niceea. Canonul al VI al primuluĭ conciliŭ ecumenic stabilise scaunul Romeĭ după cel al Alexandrieĭ, iar părinţiĭ conciliuluĭ al doilea ecumenic, conduşĭ fiind de motive politice, aŭ stabilit antâetate *onorifică* pentru scaunul Romeĭ, recunoscênd însă al doilea grad de onóre scaunuluĭ de Constantinopole şi nimenĭ n'a protestat contra acesteĭ decisiunĭ. Acelaşĭ motiv care determinase pe al doilea conciliu ecumenic, determină şi pe al IV, ca să egaleze în totul drepturile scaunuluĭ de Constantinopole cu acelea ale celuĭ din Roma.

Conciliele ecumenice aŭ fost şi sunt suverane nu numaĭ în chestiunĭ de disciplină religiósă, ci, ceea ce este şi maĭ mult, şi în chestiunĭ de dogme, prin urmare aŭ hotărât

așa cum aŭ credut de cuviință și în privința scaunelor patriarchale. Intrégа Biserică creștină s'a supus decisiunilor conciliilor ecumenice și chiar Leon I, după cum se vede din epistola sa, s'a declarat numaĭ contra canonuluĭ XXVIII, recunoscênd în totul cele-l-alte canóne ale conciliuluĭ din Chalkedon, însă mai târdiŭ și acest canon a fost recunoscut de Biserica Romeĭ.

Conciliul al V ecumenic (553) ținut la Constantinopole și la care se condamnă cele treĭ capitole servă ca un argument indistructibil, că Papiĭ n'aŭ fost considerațĭ ca superiorĭ concilielor ecumenice, cacĭ acest conciliu s'a ținut fără ca Papa Vigiliu să ea parte la dânsul și prin acésta nu'șĭ a pierdut caracterul de ecumenic. De infailibilitatea Papilor nu se pomenea nicăerĭ în acel timp și acésta se vede din procedarea conciliuluĭ față de Vigiliu, care se arătase la început ca contrariu învĕțătureĭ întregeĭ Bisericĭ creștine.

Cât-va timp după închierea acestuĭ conciliu papa Vigiliu îșĭ recunóșce greșala comisă, condamnă cele treĭ capitole și aderă la hotărârile conciliuluĭ al V.

La conciliul al VI ecumenic (680), ca și la cele-l-alte arătate până acum, găsim probe evidente, că Biserica creștină întrégă nu recunoșcea nicĭ infailibilitatea Papilor, nicĭ primăția lor. Decisiunile concilielor ecumenice din Constantinopole (381) și Chalkedon (451), în privința egalitățeĭ prerogativelor celor două scaune din Roma și Constantinopole, sunt recunoscute de întregul conciliu împreună cu delegațiĭ papeĭ Agaton. Murind însă Agaton, înainte ca delegațiĭ sĕĭ să soséscă la Roma, papa Leon II, care fusese ales în acest timp, aderă și el la hotărârile conciliuluĭ al VI. La acest conciliu ecumenic a fost condamnat ca eretic fostul papă Onoriu, prin urmare Biserica creștină era departe de a recunóșce infailibilitatea Papilor în materie de credință.

Uniĭ dintre scriitoriĭ occidentalĭ de maĭ târdiŭ, între care și tendențiosul Baroniu, caută să susție, că în pri-

vinţa luĭ Onoriu s'aŭ falşificat actele conciliuluĭ şi că el nu a fost anatematisat, iar alţiĭ pretind, că el a fost condamnat numaĭ pentru negligenţă şi nicĭ de cum pentru eresie. Cum că papa Onoriu însă a fost anatematisat pentru eresie, acésta o dovedesc pe lângă scriitoriĭ orientalĭ şi uniĭ occidentalĭ ca Pennacchi şi Hefele [1]). Decĭ papa Leon II aderând la actele conciliuluĭ, probéză prin acésta, că eresia actuală a infailibilităţeĭ papale nu se plămădise încă în Occident.

In anul 692 convocă imperatorul Iustinian II conciliul Quinisextum saŭ al doilea Trulan, care să complecteze cele două conciliĭ ecumenice, al V şi al VI, ţinute maĭ nainte şi să ea hotărârĭ în privinţa disciplinară, căcĭ cele două de maĭ sus se ocupase numaĭ de chestiunĭ dogmatice. Acest conciliu e considerat ca o continuare a conciliuluĭ al VI ecumenic. Presenţĭ aŭ fost 211 episcopĭ împreună cu Patriarchiĭ de Constantinopole, Alexandria, Ierusalim, Antiochia şi delegaţiĭ papalĭ, carĭ subsemnară actele conciliuluĭ.

In primul canon se reînnoeşce anatema pronunţată contra papeĭ Onoriu de conciliul al VI, recunoscêndu-se învĕţăturile dogmatice întărite de acésta. Conciliul Qinisextum dă la lumină tóte abaterile Bisericeĭ occidentale în privinţa disciplinară, aşa: admite 85 de canóne apostolice, în loc de 50 câte recunóşce Biserica occidentală, combate celibatul

---

1) Hefele recunóşce, cum am spus, anatematisarea luĭ Onoriu, însă voeşce să'l scuze, căutând să probeze, că conciliul a procedat prea aspru cu el, căcĭ Onoriu nu a greşit de cât numaĭ *în espresiune*, pe când în realitate el a cugetat ortodox.

Pennacchi în scrierea sa „De Honorii I Romani Pantificis causa in Concilio VI“ spune că Onoriu în epistola sa către Sergiu, sub cuvintele: *unam voluntatem fatemur Domini nostri Iesu Christi*, ar fi înţeles numaĭ voinţa natureĭ omeneşcĭ nestricată în Christos şi a înlăturat termenul δύο ἐνέργειαι numaĭ pentru aceea, căcĭ întâmpina oposiţie la uniĭ şi putea să fie interpretat în sens nestorian. Decĭ condamnarea luĭ Onoriu se póte considera ca *error in facto dogmatico*. Ambilor scriitorĭ li se póte rĕspunde, că conciliul al VI a fost ecumenic şi prin urmare sentinţa infailibilă.

și concubinagiul clericilor, postul în ḑioa Sâmbetei în timpul quadragesimal, închipuirea lui Christos în formă de miel iar prin canonul 36 recunóșce și întăreșce decisiunile conciliilor al II și al IV în ce priveșce egalitatea scaunului de Constantinopole cu acela al Romei.

Din acestea se vede, că conciliul Quinisextum s'a condus de aceleași principiĭ ca și cele l-alte conciliĭ ecumenice.

In anul 787 se ținu conciliul al VII ecumenic la Nicea. In acest timp se afla ca papă la Roma ambițiosul Adrian I. Acesta bazându-se pe falșele decretale ale lui Isidor caută să documenteze supremația papală asupra întregei Biserici creștine și în epistolele pe care le scrie atât imperatorului și împărătesei mume, precum și patriarchului Tarasie se vede pretențiunile sale. Se șcie că acest Papă pune bazele edificiului papal modern și poftele de mărire ale Papilor merg de acum înainte tot crescând în decursul evului mediu. Cu tóte acestea Adrian trimete delegații săi la acest conciliu, cari împreună cu delegații celor-l-alte Patriarchate și cu Patriarchul de Constantinopole restabilesc cultul icónelor. Prin canonul ântâiŭ al acestui Conciliu se întăresc tóte hotărârile luate de cele-l-alte șase conciliĭ ecumenice, fără ca cine-va să protesteze saŭ să atace vre unul din canónele acelor conciliĭ. Nici la acest conciliu nu se recunóșce Papei nici o supremație saŭ autoritate mai pre sus de cât conciliele ecumenice. Papa ea parte prin delegații săi, ca ori-care alt Patriarch și prin participarea tuturor scaunelor apostolice acest conciliu dobândeșce caracterul de ecumenic. De pretențiunile Papei nici vorbă n'a fost în conciliu, ceea ce probéză, că Biserica creștină nu recunoșcea nici una dintr'ânsele.

Ast-fel în tot timpul, până în secolul al IX, Biserica creștină întrégă recunóșce ca autoritate supremă în chestiunile dogmatice numai decisiunile concilielor ecumenice, iar episcopilor Romei nu li s'a recunoscut de cât ântâietatea de onóre între cele-l-alte scaune apostolice. Când Contantinopole se ridică la o mare însemnătate politică, de-

venind capitala imperiuluĭ roman, episcopiĭ adunațĭ la conciliele al II și al IV recunosc egalitatea celor două scaune, lăsând episcopuluĭ Romeĭ, cum am spus maĭ sus, numaĭ întâietatea de onóre. Din cele arătate se vede cât de absurde sunt pretențiunele Bisericeĭ Romeĭ și cum acestea nu pot avea nicĭ o bază în tot timpul cât Biserica creștină a lucrat în acord. Ceea ce este și maĭ mult conciliele ecumenice n'aŭ fost convocate de Papĭ nicĭ presidate, nicĭ confirmate de dânșiĭ. Conciliul al V ecumenic nu numaĭ că n'a fost convocat de Papă, ci, cu tóte că n'a luat parte la dânsul, decisiunile acestuĭ conciliu aŭ fost considerate ca canonice și maĭ târḑiŭ la dânsele aderă și Papa.

Declarațiunile măgulitóre pe care imperatoriĭ bizantinĭ le fac Papilor la diferite ocasiunĭ, susțiitoriĭ primatuluĭ papal le eaŭ asemenea ca probe, însă fără să voească a lua în considerațiune, că aceștia eraŭ conduşĭ de interese politice. Căcĭ ce se póte ḑice óre de Justinian, care coprinḑênd Italia și dorind restabilirea vechiuluĭ imperiŭ roman se pórtă fórte prevenitor față de papa Hormidas, spunêndu-ĭ, că unitatea Bisericeĭ depinde de dânsul și'l numesce chiar „păstorul cel maĭ mare“ [1]).

Incetul cu încetul pretențiunile Papilor devin din ce în ce maĭ marĭ. Eĭ nu se mulțumesc numaĭ cu tendința către supremația religiósă, ci să silesc a căpata și autoritate lumească, adică să devină și suveranĭ politicĭ. De acum înainte eĭ speculéză Biserica în scop de a-șĭ satisface ambițiunea lor.

Pipin cel scurt, fundatorul dinastieĭ carolingiene, răstórnă (751) pe ultimul rege merovingian Childeric III și se proclamă el de rege la Soison cu consimțimântul papeĭ Zacharia. Când succesorul luĭ Zacharia, papa Ștefan II, gonit fiind de regele Langobarḑilor, vine la Pipin să ceară ajutor, îl unge din noŭ de rege. Ca recunoșcință Pipin

[1]) A robis ut pote summis pastoribus exacturus est universorum salutem.

bate pe Aistulf, regele Langobardilor şi dă Papeĭ Exarchatul Raveneĭ, Pentapolis [1]) şi pământurile dintre Bolonia şi Ferara, punênd ast-fel basele *Statuluĭ papal.* Când Bizantiniĭ ridic glasul lor şi contestă luĭ Pipin dreptul de a da Papilor pământurile care eraŭ ale lor, cucerite de pe vremea luĭ Justinian, aceştia spre a micşora pe de o parte însemnătatea donaţiuneĭ luĭ Pipin, iar pe de altă parte spre a dovedi, că drepturile lor de suveranitate asupra Italieĭ întregĭ, nu numaĭ asupra donaţiuneĭ luĭ Pipin, datează din timpurile cele maĭ vechĭ, născocesc *donaţiunea luĭ Constantin cel mare* [2]). Până în timpul acesta la niciĭ un scriitor şi prin niciĭ o tradiţiune nu se pomenesce de acéstă donaţiune şi mulţĭ din scriitoriĭ catoliciĭ chiar nu voesc a o recunósce.

Cu modul acesta Papiĭ, începênd de pe la jumătatea secoluluĭ al VIII, caută să câştige şi autoritate luméscă şi să'şi întindă cât se póte de mult posesiunile lor. Alte aspiraţiunĭ şi tendinţe ocupă de acum înainte pe ambiţioşiĭ papĭ, eĭ uită aprópe cu totul interesele religiuneĭ faţă de cele ale politiceĭ. Pentru un moment însă eĭ nu vorbesc nimic de acésta şi niciĭ nu caută să introducă în scrierile pseudo-isiderice cum că Mântuitorul ar fi dat Apostoluluĭ Petru şi putere de rege lumesc asupra Italieĭ, căcĭ atuncĭ aberaţiunile mintale conţinute deja în aceste scrierĭ ar fi atins culmea.

M. P.

[1]) Ancona, Sinigaglia, Fano, Pesaro şi Rimini.

[2]) Anastasiu, bibliotecarul papeĭ Adrian II vorbeşce cel dintâiŭ de acéstă donaţiune ca de o restituţiune. Adrian II recunóşce cele scrise de bibliotecarul seŭ şi mulţumeşce luĭ Carol cel mare, care întăreşce donaţiunea tătăluĭ sĕŭ Pipin, lăudându-l ca pe un noŭ Constantin. Acéstă fabulă a fost primită în scrierile pseudo-isidorice.

MUSICA LA EBREĬ (vechĭ).

La nicĭ un popor din antichitate nu găsim esprimată așa de clar ideea despre *un singur Dumnedeŭ*, ca la poporul ebreŭ. *Iehova* este singurul Dumnedeŭ adevĕrat și afară de el altul nu este. El este principiul unic și neschimbător de care totul depinde. Lumea cu tot ce este în ea nu e de cât o manifestație a acestuĭ Dumnedeŭ sfînt și A-Tot Puternic. Omul în special e creat după imaginea luĭ și el sfînt fiind, cere și de la el sfințenie. Prin urmare, purtarea omuluĭ nu'ĭ este indiferentă; el se interesézǎ de toțĭ; de ceĭ smerițĭ și apăsațĭ. El este Dumnedeul îndurărilor și al dreptățiĭ.

Pe basa acestor ideĭ religióse e întemeeată întréga viéță de stat și în genere întréga viéță a poporuluĭ ebreŭ. Și consecințele ce resultă pentru acéstă viéță din asemenea ideĭ religióse nu pot fi de cât tot dumnedeescĭ față de consecințele ce aŭ resultat din ideile religióse ale celor-l-alte popóre antice. Decĭ, Religiunea pentru întréga viéță a poporuluĭ ebreŭ e temeliea, e sufletul eĭ. De aceea și *Israil* a fost un regat preoțesc și un popor ales, care trăia numaĭ cu și pentru Dumnedeŭ. Cultul religios nu se referea de cât la prea mărirea luĭ Dumnedeŭ și la fericirea poporuluĭ, avênd de basă *temerea de Dumnedeŭ*. Reconciliarea omuluĭ trecĕtor cu Cel A-Tot Puternic

consta pe de o parte în respectarea poruncilor divine, ca fiind ale luĭ Iehova însușĭ, iar pe de alta prin venirea în contact intim cu el prin sacrificiĭ interne și esterne.

Era prin urmare natural, ca acest popor considerat ca ales al luĭ Dumnedeŭ să-ĭ aducă ca prinos din parte-ĭ orĭ şi ce producţiune intelectuală a sa. Sciut fiind însă, că artele şi în special *Poesiea*, *Cântarea* și *Musica* sunt cele d'întâĭ producțiunĭ ale omuluĭ prin care 'șĭ esprimă sentimentele sale interne, de aceea ele aŭ fost la poporul ebreŭ de la început întrebuinţate pentru esprimarea sentimentelor luĭ faţă de Dumnedeire, adică pentru esprimarea sentimentelor luĭ religióse. Și dacă acésta se făcea și la popórele vechĭ politeiste, în cât *Plutarch* ne spune, că Musica și Cântarea eraŭ considerate așa de sfinte, în cât nu era permis de a fi întrebuinţate în teatru și aiurea, ci numaĭ pentru serviciul deilor și pentru educaţiunea copiilor, apoĭ cu atât mai mult acésta la poporul ebreŭ, singurul monoteist şi în nisce relaţiunĭ cu Divinitatea, cum nu se găsea alt popor. Ba ce este și maĭ mult, la Evreĭ şi la Creştinĭ nu numaĭ artele, ci şi invenţiunile de orĭ ce natură, cum şi orĭ ce progres cultural trebuiesc să fie sfinte Domnuluĭ, căcĭ iată ce ne spune Zachariea c. 14, v. 19—20: «In acea di vor fi *tóte lucrurile* sfinte luĭ Iehova (până și zurgalăiĭ cailor) și chiar oalele în casa luĭ Iehova, vor fi ca și cupele înaintea altaruluĭ. Şi tóte oalele în Ierusalem și în Iuda vor fi sfinte luĭ Iehova, Dumnedeul oştirilor. Și toţĭ sacrificatoriĭ vor veni, vor lua din ele și vor fierbe în ele. Și nu va maĭ fi în diua aceea nicĭ un Cananeu în casa luĭ Iehova, Dumnedeul oștirilor. Acelaş lucru 'l susţine şi Apostolul Pavel în 1 epist. către Corintenĭ, c. 3 v. 21 sequ.

Poesiea a fost arta cea maĭ cultivată la Ebreĭ şi cum ea e aprópe numaĭ *lirică* și *didactică*, de aceea se cânta cu vocea şi maĭ în urmă şi cu instrumente și se întrebuința între altele spre a aduce mulţumirĭ şi laude

Domnuluĭ. Cea d'întâiŭ cântare însoțită de musică instrumentală despre care ne vorbesce Vechiul Testament este cântarea luĭ Moise și a fiilor luĭ Israil la trecerea prin Marea roșie. Iată cum începe acéstă frumósă cântare:

Voiŭ cânta luĭ Iehova, căcĭ măreț s'a mărit,
Pe cal și pre călărețĭ i-a aruncat în mare.
Tăriea mea și lauda mea este Iehova,
Și 'mĭ fu mie mântuire!
Acesta este Dumnedeul meŭ și'l voiŭ lăuda pre dânsul;
Dumnedeul părinților meĭ și 'l voiŭ înălța pre dânsul.

La sfârșitul cântăreĭ după ce se spune cum egiptenii aŭ fost înecațĭ în mare, iar fiiĭ luĭ Israil aŭ trecut pre uscat în mijlocul măriĭ adaogă scriitorul, că «Mariea profetésa, sora luĭ Aaron luă în mâna sa *timpană* și tóte femeile eșiră după dânsa cu *timpane* și în *chor* și Maria le rĕspunse lor:

Cântațĭ luĭ Iehova, că măreț s'a mărit,
Pre cal și pre călărețĭ i-a aruncat în mare [1]).

Reese din acésta, că la Ebreĭ, pe lângă bărbațĭ se îndeletniciaŭ cu musica și femeile și cântaŭ nu numaĭ cu vocea, ci și cu instrumente și acésta deja la eșirea lor din Egipt.

Ca inventator al instrumentelor musicale ce se întrebuințaŭ în epoca mosaică, Vechiul Testament ne amintesce pe *Jubal*, părintele tutulor cântătorilor cu *chitară* și cu *cimpoiŭ* [2]).

Odată cu stabilirea Ebreilor în Palestina însă eĭ daŭ o mare însemnătate musiciĭ și de aceea 'i daŭ și cel maĭ mare loc în cultul și chiar în viéța statuluĭ lor, așa că aprópe nu e pagină în Vechiul Testament în care să nu se vorbiască de musică. De aci înainte ea ia o mare desvoltare și face progrese uimitóre în timpul *Judecători-*

[1]) Eșirea XV, v. 1 21.
[2]) Genesa IV, v. 21.

lor și *Samuel*, cel din urmă din eĭ și cel maĭ însemnat întemeéză chiar o școlă de profețĭ și de musicanțĭ. In acéstă școlă a luĭ Samuel se refugiéză și *David* spre a scăpa de persecuțiunile luĭ Saul. Școla de profețĭ și musicanți o întemeease Samuel în *Rama* [1]), unde era casa luĭ și unde judeca pre Israil. Citez aicĭ locurile din cartea I și II a luĭ Samuel, în carĭ se vorbesce de cultura musicală a acestor profețĭ, de felul instrumentelor cu carĭ căntaŭ și de începutul culturiĭ musicale a luĭ David. «După aceea veĭ veni la *Ghibeea-Elohim*, unde este garnisóna Filistenilor. Și când veĭ intra acolo în cetate veĭ întâlni o cétă de profețĭ, coborându-se de peste înălțime, cu *harpă*, cu *timpane*, cu *fluer* și cu *chitare* înaintea lor și eĭ vor profeți» [2]). Și Saul trimise ómenĭ ca să ia pre David din Rama. Și când eĭ vĕdură adunarea profeților, carĭ profețiaŭ și pre Samuel stând ca maĭ mare între eĭ, spiritul luĭ Dumnedeŭ veni asupra trimișilor luĭ Saul și profețiră și aceștia etc... [3]). Și David și tótă casa luĭ Israil cântaŭ înaintea luĭ Iehova din tot felul de *instrumente de lemn de brad*, din *chitare* și din *harpe*, din *timpane*, din *fluere* și din *cimbale* [4]).

Epoca de înflorire în cel maĭ înalt grad, epoca de aur chiar a musiciĭ începe cu urcarea pe tronul regesc a luĭ David. In acéstă epocă *lirica*, *cântarea* și *musica* 'șĭ ajung punctul culminant de desvoltare și ele iaŭ loc în tóte manifestațiunile marĭ politice și religióse. David era însușĭ un poet și un musicant cu aplicațiunĭ înăscute și pre care le a desvoltat și cultivat în școla de profețĭ a luĭ Samuel. Spre a se vedea, că David se ocupa cu musica și în viéța sa de păstor, înainte chiar de a veni în școlă și cânta așa de admirabil din chitară, în cât a fost

1 1 Sam. VII. v. 21.
2) 1 Sam. X, v. 5.
3 1 Sam. XIX, v. 20.
4 2 Sam. VI, v. 5.

chemat la curtea regeluĭ Saul spre a îndepărta de la el spiritul cel rĕŭ prin puterea misteriósă a musiciĭ, citez locul unde se povestesce acésta: «Şi spiritul luĭ Iehova s'a depărtat de la Saul şi un spirit rĕŭ de la Iehova 'l muncia. Şi serviĭ luĭ Saul ḑiseră către dânsul: Iată un spirit rĕŭ de la Iehova te înspăĭmântă. Porunciască deci Domnul nostru, ca serviĭ tĕĭ, carĭ sunt înaintea ta, să caute un bărbat ce scie a cânta din *chitară* şi când spiritul cel rĕŭ de la Dumneḑeŭ va fi asupra ta, el va cânta cu mâna sa şi'ţĭ va fi bine.

Şi Saul ḑise servilor sĕĭ: Găsiţi-mĭ, rogu-vĕ un bărbat, care scie a cânta bine şi aduceţi-l la mine. Şi unul din servĭ rĕspunse şi ḑise: Iată am vĕḑut un fiŭ al luĭ *Işaĭ*, Betlehmitul, care scie a cânta şi este vitéz fórte şi rĕsboinic, vorbesce bine şi este frumos la chip şi Iehova este cu dânsul, Şi Saul trimise etc...... Şi David veni...... Şi când spiritul de la Dumneḑeŭ venia asupra luĭ Saul, David lua *chitara* şi cânta cu mâna sa şi Saul se uşura şi 'i era bine şi spiritul cel rĕŭ se depărta de la dânsul» [1]).

David cugetă în timpul domnieĭ sale de a construi un templu demn de mărirea luĭ Dumneḑeŭ şi care se conţină în el *archa sfîntă*, ceea ce n'a putut realisa însă, remânênd să aducă la îndeplinire acéstă dorinţă a sa fiul sĕŭ Solomon. El organisă cu tóte acestea de timpuriu un serviciŭ musical pentru templul de la *Sion* şi *Gibeon* compus din 4000 de cântăreţĭ leviţĭ şi puşĭ sub conducerea a 288 de maestri, carĭ să-ĭ iniţieze în cântare. Toţĭ aceştĭ cântăreţĭ eraŭ împărţiţĭ în 24 de clase avênd de maestri supremĭ pe renumiţiĭ cântăreţĭ *Asaf*, *Heman* şi *Edutun* (Etan). «Şi ḑise David către ceĭ maĭ marĭ aĭ leviţilor ca să aşeze pe fraţiĭ lor, cântăreţiĭ, cu instrumente de cântare, cu harpe, cu chitare şi cu cimbale şi să sune din ele cântărĭ resunătóre de bucurie. Deci leviţiĭ

[1]) 1 Sam. XVI, v. 14—23.

aşezară pe *Heman*....... pe *Asaf*...... pe *Etan*...... [1]. Aceştĭ cântăreţĭ esecutaŭ cântărĭ (psalmĭ) întocmiţĭ de David şi de conducĕtoriĭ lor şi cu instrumente făcute de către însuşĭ David. «Patru miĭ să laude pe Iehova din instrumente pe care eŭ le-am făcut ḑise David pentru cântare de laudă» [2]. «Cu instrumente de cântărĭ ale luĭ David, omul luĭ Dumneḑeŭ» [3]. «Voĭ, carĭ uniţĭ vocea vóstră cu a harpeĭ şi vĕ născociţĭ instrumente de musică ca David» [4]. Prin urmare, resultă din acestea, că David a făcut însuşĭ instrumente pentru esecutarea imnurilor sale, a acelor psalmĭ divinĭ, carĭ fac din causa conţinutuluĭ lor parte din canonul Vechiuluĭ Testament şi prin acésta s'aŭ îndemnat şi alţiĭ de a dedica producţiunile lor poetice Dumneḑeuluĭ luĭ Israil.

Toţĭ cântăreţiĭ despre care am vorbit maĭ sus s'aŭ întrunit într'un singur chor sub conducerea maeştrilor lor spre a aduce laude luĭ Dumneḑeŭ, o dată cu terminarea templuluĭ din Ierusalim. «Incă şi Leviţiĭ, toţi cântăreţiĭ, precum: Asaf, Heman, Edutun şi fiiĭ lor şi fraţiĭ lor învestmîntaţĭ în in subţire stătură cu cimbale şi harpe şi chitare în partea despre răsărit a altaruluĭ şi lângă dânşiĭ o sută două-ḑecĭ preoţĭ, carĭ suflaŭ din trâmbiţă şi aceĭ carĭ cântaŭ, făceaŭ ca să resune, ca cu o singură voce, laudă şi mărire luĭ Iehova şi când ridicaŭ vocea din trâmbiţĭ şi cimbale şi alte *instrumente de musică* şi când lăudaŭ pe Iehova» [5]. Se zice, că Solomon ar fi făcut 40,000 de chitare, 200,000 de trompete de argint şi 200,000 de costume pentru cântăreţiĭ templuluĭ. Numĕrul musicanţilor variea după însemnătatea serbăriĭ. La un serviciŭ divin fără pompă luaŭ parte 12 cântăreţĭ şi 12 musicanţĭ, dintre

[1]) 1 Cron. XV, v. 14 21.
[2]) 1 Cron. XXIII, v. 5.
[3]) Neemiea XII, v. 36.
[4]) Amos VI, v. 5.
[5]) 2 Cr. V, v. 12—13.

care 9 harpiştĭ, 2 chitariştĭ şi un cântător cu cimbalul. Cu cât era maĭ însemnată serbarea, cu atât era maĭ mare şi numĕrul cântăreţilor.

In timpul luĭ Solomon poesiea lirică,—psalmiĭ—, începe să decadă. Ea nu maĭ esprimă sentimente înalte, carĭ se ridice pe om spre Dumneḑeire, ci din contră esprimă numaĭ observaţiunĭ sensuale, observaţiunĭ relative la natură. Cu el începe drama; poesiile sale sunt în mare parte de un conţinut lumesc şi dedicate maĭ mult imperiuluĭ naturiĭ, de cât imperiuluĭ graţieĭ [1]). El ar fi compus chiar 1005 cântece [2]), însă în canonul Vechiuluĭ Testament nu avem de la el de cât douĭ psalmĭ, cântarea cântărilor şi Proverbiĭ. Musica începuse încă să ia un caracter maĭ lumesc, aşa că îndată după mórtea luĭ o dată cu schisma ea 'şĭ perde din caracterul religios, din splendórea eĭ. Numaĭ de două orĭ maĭ începe să reînvieze poesiea psalmilor, iar musica să'şĭ dobândiască splendórea eĭ şi anume în timpul luĭ *Hischiea* şi *Iosie*. In timpul amânduror serviciul divin reamintesce epoca luĭ Samuel şi David. «Şi leviţiĭ stătură cu instrumentele luĭ David şi preoţiĭ cu trâmbiţele. Şi *Hischiea* ordonă să se aducă olocaustul pe altar şi în acelaş timp când se începu olocaustul începu şi cântarea luĭ Iehova cu trâmbiţele şi instrumentele luĭ David, regele luĭ Israil. Şi tótă adunarea se închină şi cântăreţiĭ cântară şi trâmbiţaşiĭ sunară; acestea tóte ţinură până ce se sfârşi olocaustul» [3]). «Şi cântăreţiĭ, fiiĭ luĭ Asaf stăteaŭ la locul lor după rânduiala luĭ David, a luĭ Asaf, a luĭ Heman şi a luĭ Iedutun, vĕḑĕtorul regeluĭ etc.» [4]).

Cu ducerea în captivitate, şi atuncĭ, când regatul a fost invadat de *Salmanasar* şi atuncĭ când templul a fost distrus de *Nebucadneţar* (Nabucodonosor), ebreiĭ, deşi

[1]) Fr. Delitzsch, diè Psalmen, pag. 6.
[2]) 1 Regĭ IV, v. 32.
[3]) 2 Cr. XXIX, v. 26 29.
[4]) 2 Cr. XXXV, v. 15.

și aŭ esprimat jalea sufletuluĭ lor în cântărĭ sublime, totușĭ aŭ încetat să maĭ cânte din instrumente și n'aŭ făcut acésta de cât atuncĭ, când aŭ fost silițĭ să ia parte la serbările în onórea ḑeilor strěinĭ. «La rîul Babilonuluĭ am șeḑut și am plâns, când mi-am adus aminte de tine, Sióne! *Pe sălciile ce eraŭ acolo atârnat-am harpele nóstre;* Căcĭ acolo cântărĭ cerutu-ni-aŭ, ceĭ ce ne-aŭ dus prinșĭ și bucurie, ceĭ ce ne aŭ despoiat: Cântațĭ din cântecile Sionuluĭ. Cum să cântăm cântarea luĭ Iehova pe pământ strěin?» [1]). După întórcerea din captivitate musica religiósă a fost încă cultivată cu o deosebită îngrijire și obiceiul acesta a trecut și în Sinagoga de maĭ târḑiŭ. Am spus însă, că *musica* a jucat un rol important la ebreĭ nu numaĭ în viéța religiósă, în cultul lor, dar și în viéța de tóte ḑilele. Musica trebuia să fie tovarășa esprimăriĭ sentimentelor de orĭ ce natură, fie ele de bucurie, fie de întristare Așa de pildă încoronarea regilor se făcea în sunetele musiciĭ. «Și luă Zadoc, preotul, cornul de oleiŭ din cort și 'l unseră pe Solomon. Și suflară în trâmbiță și ḑise poporul întreg: Trăiască regele Solomon! Și se sui tot poporul după dânsul și cânta poporul în fluere și se desfăta cu bucurie mare și se despica pământul de strigătele lor» [2]). Primirea învingětorilor în resbóie se făcea tot în sunetul musiciĭ și sentimentele rěsboinice se deșteptaŭ de asemenea cu sunetul trompetelor. (Veḑĭ Isaiea c. XVIII, v. 3; Iona c. VI). Logodnicul se presenta logodniciĭ însoțit de cântărețĭ (1 Macab. IV, v. 39); La înmormîntare, ebreul cel maĭ sărac trebuia să aibă un flautist, iar ceĭ bogațĭ după plăcere [3]). Cu un cuvînt, nu era moment deosebit în viéța ebreuluĭ în care să lipsiască musica.

Cântarea la Ebreĭ era însoțită aprópe tot-d'auna de

---

1) Psalm 137 v. 1 sequ. (comp. Daniel c. III, v. 5).

2) 1 Reg. I. v. 39 40.

3) Lichtenberger. Encykl. p. 497.

instrumente, pe care le cunosceaŭ deja din *Chaldea* [1]. Multe din ele aŭ fost adoptate în Egipt, iar altele inventate de David după cum am vědut, așa că numěrul lor a crescut din ce în ce maĭ mult. In Pentateuch găsim amintite numaĭ 5 instrumente musicale, în restul biblieĭ 15, iar maĭ târdiŭ se vorbesce chiar de 36. Construcţiunea acestor instrumente e fórte cu greŭ de stabilit de óre-ce scriitoriĭ ebreĭ s'aŭ deosebit uniĭ de alţiĭ în susţinerile lor. Ele se împart însă în treĭ clase și anume: 1) *în instrumente cu córde*, 2) *în instrumente de vînt saŭ de suflare* și 3) *în instrumente de batere saŭ percusiune* (Vedĭ Iob XXI, v. 12; 1 Sam. X, v. 5).

Instrumentele cu córde eraŭ următórele: 1) *Chinorul* (כִּנּוֹר, *κίθαρα*, chitara), amintit pentru prima óră în Genesa, IV, v. 21. El era făcut de lemn de ciparos saŭ de sandal și se cânta pe el cu mâna, iar maĭ în urmă cu o peniță de lemn saŭ de fier. El avea opt córde și se cânta cu el orĭ și unde. Era cel maĭ întrebuințat dintre instrumentele musicale. 2) *Nebělul* (נֵבֶל, *νάϐλα*, *νάϐλιον*) saŭ psaltirea (ψαλτήριον) avea un numěr de 10 córde saŭ maĭ multe după împrejurărĭ și se deosebia de chinor prin construcţiunea luĭ și prin felul produceriĭ sonuluĭ. Despre o asemenea deosebire ne vorbesc și sfinţiĭ părinţĭ. Iată ce spune Eusebiu: Νάϐλα παρ' Ἑϐραίοις λέγεται τὸ ψαλτήριον, ὅ δὴ μόνον τῶν μουσικῶν ὀργάνων ὀρθότατον καὶ μὴ συνεργούμενον εἰς ἦχον ἐκ τῶν κατωτάτω μερῶν, ἀλλ' ἄνωθεν ἔχον τὸν ὑπηχοῦντα χαλκόν. Maĭ lămurit se esprimă încă Augustin: «Psalterium istud organum dicitur quod de superiore parte habet testudinem, illud scilicet tympanum et concavum lignum cui chordae inuitentes resonant, chitara vero id ipsum lignum cavum et sonorum ex inferiore parte habet [2]. 3) *Sabea*, un instrument de formă

[1] 1 M. XXXI, v. 27.

[2] Delilzsch, diè Psalmen p. 5—6. După Vasile cel mare Chinosul e chitara saŭ lira, iar nebělul e harpa. «Τοῦτο (ψαλτήριον) μόνον

triunghiulară, cu patru córde saŭ maĭ multe. El producea un sunet ascuţit şi era fórte întrebuinţat. Cu un asemenea instrument (σάμβυξ, σαμβύκη) cântaŭ femei orientale (sambucinae, sambucistriae) în imperiul roman şi despre care ne vorbesc diferiţĭ scriitorĭ [1]).

Instrumentele de vînt saŭ de suflare: a) *Ugab*, unul din cele maĭ vechĭ instrumente, căcĭ 'l găsim amintit în genesa IV, 21, însă nu se întrebuinţa în serviciul divin şi acésta din causa sunetuluĭ sĕŭ neplăcut. El era un fel de *cimpoiŭ*, compus din două ţevĭ; pe una din aceste ţevĭ se sufla, iar pe alta se cânta.

b) *Halil* חָלִיל, *flautul*, care se făcea din lemn saŭ de metal. Acest instrument era întrebuinţat în corurile profeţilor, la pelerinagiĭ; era însă instrumentul cu deosebire al esprimăriĭ bucuriiĭ lumescĭ (la jocurĭ, la nunţĭ etc). In timpul macabeilor se întrebuinţa şi în cult.

c) *Şofarul*, שׁוֹפָר, κερατίνη, cornul saŭ buciumul, care se făcea din córne de boŭ saŭ berbec, iar maĭ în urmă de metal. Acest instrument avea un sunet puternic şi servea de a da semnalul, de a anunţa o serbare óre-care, de a da poruncă să încépă un atac saŭ de a înceta etc. El însemna tot-d'auna presenţa luĭ Dumnedeŭ. După exil se întrebuinţa esclusiv numaĭ în cult.

d) Haţoţera, σάλπιγξ, tuba, *trompeta*, servea de-asemenea pentru a da semnalul. Ea se întrebuinţa dejea din timpul luĭ Moise de către preoţĭ spre a da semnalul mulţimiĭ de adunare şi de atac în rĕsbóie. De asemenea şi serbările şi inceperea luniĭ nouĭ, cum şi sacrificiile se anunţaŭ tot cu trompeta.

τῶν μουσικῶν ὀργάνων τὴν αἰτίαν τῶν φθόγγων ἐκ τῶν ἄνωθεν ἔχει· τῇ κιθάρᾳ μὲν γὰρ καὶ τῇ λύρᾳ κάτωθεν ὁ χαλκὸς ὑπηχεῖ πρὸς τὸ πλῆκτρον· ψαλτήριον δὲ τοῦτο τῶν ἁρμονικῶν ῥυθμῶν ἄνωθεν ἔχει τὰς ἀφορμάς.

[1]) Herzog, Real. Encykl, p. 392.

Moise din porunca luĭ Iehova a făcut pentru cortul sfînt 2 trompete de argint [1]), iar maĭ târḍiŭ Solomon a înmulţit numĕrul lor până la 120 [2]).

Instrumente de batere saŭ percusiune. (Instrumenta crepitantia).

a) *Toful*, תֹּף, Τύμπανον, tamburina, *timpanul*, era un fel de cerc din lemn saŭ metal, acoperit cu pele şi prevĕḍut la marginĭ cu discurĭ metalice. El se ţinea cu o mână şi se bătea cu cea-l-altă. Era întocmaĭ ca ciurul musicanţilor de astă-ḍĭ şi era fórte rĕspândit în antichitatea atât la Egipteni, cât şi la Grecĭ. El sĕ întrebuinţa maĭ ales de femeĭ şi se amintesce acolo, unde poporul lua parte la procesiunĭ religióse (2 Sam. VI, v. 5).

b) *Ţelţelim*, צֶלְצְלִים, κύμβατα, cimbalele, eraŭ două discurĭ saŭ două talere de metal, carĭ se ţineaŭ unul în fiecare mână şi se băteaŭ spre a da tactul. Ele se întrebuinţaŭ şi de ceĭ treĭ conducĕtorĭ de chorurĭ aleşĭ de David [3]).

c) *Şalişim*, שָׁלִשִׁים, Triunghiul (tricórde). El era de fier şi se bătea cu o bucată de asemenea de fier. El s'a întrebuinţat de către femeĭ, atuncĭ când se întorcea Saul şi David de la lupta contra Filistenilor [4]).

d) Menaanim, מְנַעַנְעִים, σειστρα, Sistra, un instrument împrumutat de la Egiptenĭ, unde se întrebuinţa fórte mult. Am creḍut de datorie de a enumera şi de a descrie în puţine cuvinte instrumentele musicale ale Ebreilor, căcĭ din acésta cetitorul 'şĭ va face cu înlesnire o idee lămurită despre caracterul general al musiciĭ ebraice. Cântarea era maĭ tot-d'auna însoţită de instrumente fie acésta în cult,

[1]) Şi Iehova vorbi luĭ Moise ḍicĕnd: Fă-ţĭ două trâmbiţe de argint: lucru bătut să le facĭ şi să-ţĭ serviască spre a da semn pentru chemarea comunităţiĭ şi pentru plecarea din tabĕră. IV Moise X v. 1 2.

[2]) 2 Cr. V v. 12.

[3]) Veḍĭ 1 Cr. XXV, v. 1 6.

[4]) 1 Sam. XVIII, v. 6.

fie acésta la orĭ-ce serbare saŭ împrejurare din viaţă. Reproduc aicĭ psalmul 150 din care se póte vedea o parte din numĕrul şi felul instrumentelor cu care se putea aduce laudă luĭ Dumneḑeŭ:

Lăudaţĭ pe Iehova în sunet de *trâmbiţă*;
Lăudaţi-l în *harpe* şi *chitare*;
Lăudaţi-l în *timpane* şi în *chor*;
Lăudaţi-l în *strune* şi în *flaute*;
Lăudaţi-l în *cimbale* bine resunătóre;
Lăudaţi-l în *cimbale* de aramă!

Cât privesce întrebarea în ce fel cântaŭ Ebreiĭ nu putem da nicĭ un respuns positiv, fiind-că ne lipsesce orĭ şi ce punct de sprijin pentru acésta. S'aŭ făcut încercărĭ pentru a deslega acéstă problemă, însă orĭ şi ce deslegare nu e de cât o presupunere. S'aŭ luat chiar cântarea Sinagogeĭ ca punct de plecare, însă nicĭ acesta nu póte da nicĭ un resultat, căcĭ altul era scopul templuluĭ şi altul e al Sinagogiĭ [1]).

Din acest studiŭ se vede, că poporul luĭ Israil a fost un popor musical în tótă puterea cuvîntuluĭ; că el da musiceĭ cel maĭ însemnat loc în cultul divin şi în orĭ şi ce serbare religiósă. Vom vedea în numĕrul viitor cum biserica creştină şi a însuşit acest chip de a vedea şi de a simţi al poporuluĭ ebreŭ în ceea ce privesce cultivarea şi întrebuinţarea musiciĭ.

G.....

1) Lichtenberger, Encykl. p. 498.

TUNDEREA CLERICALA.

Două cestiunĭ de o importanță necontestată aŭ dat loc, în timpul din urmă la óre-care discuțiune, fiind vorba la noĭ de niște neînsemnate corecțiunĭ ce s'aŭ făcut costumuluĭ preoților și diaconilor, și de *rotundirea* pěruluĭ, saŭ maĭ bine de retezarea pletelor ce le pórtă astă-dĭ preoțiĭ și diaconiĭ. Trebuința, prea simțită în aceste timpurĭ, de a se aduce óre-care ordine și înbunătățire în feluĭ îmbrăcămintei obicĭnuită caracteruluĭ lor de păstorĭ sufleteștĭ, a dispus pe S-tul Sinod de a lua în considerațiune propunerea adusă în desbaterea sa de I. P. S. Mitropolit Primat, și a-o cerceta cu tótă seriositatea cuvenită. Un regulament, votat de S-tul Sinod, a pus óre-care rânduială în costumul preoților, diaconilor și celor-l-alțĭ clericĭ (dacă putem numi așa pe eleviĭ seminarielor și pe studențiĭ facultățeĭ de teologie). Regulamentul a stabilit: 1) forma hainelor, care însă rěmâne în genere aceeașĭ, plus îngăduirea de a purta preoțiĭ și diaconiĭ *pălărie* și *căciulă*, în anumite împrejurărĭ, și introducerea *culionuluĭ* negru în locul potcapiuluĭ, și 2) rotundirea pěruluĭ, adică tăerea pletelor lungĭ ale capuluĭ. Acéstă hotărîre, în aparență de óre-care importanță pentru timpul actual, care însă în fond însemnéză o reîntrare în vechea disciplină a bisericeĭ, n'a putut trece neîntimpinată de critica mișcată,

precum se înţelege, de forţa pasiuneĭ maĭ mult de cât de judecata critică a raţiuneĭ. Un archimandrit óre-care [1]), într'o scrisóre, de forma uneĭ enciclice, adresată preoţilor tuturor eparchiilor, socoteşte cum că rotunḑirea pěruluĭ (tăierea pletelor) şi concesiunea d'a purta preoţiĭ pălărie, ar vătăma disciplina bisericeĭ şi ar schimba încă şi înţelesul simbolic al hainelor, al potcapiuluĭ şi al pěruluĭ lung,—ba încă şi maĭ mult, am da dreptul creştinilor bisericeĭ apusuluĭ să ne socotéscă drept un cler apusan. Bine înţeles că nu s'a věḑut de cât părerea acestuĭ prea cuvios archimandrit, care, cam ocolit puţin, osîndeşte hotărîrea S-tuluĭ Sinod şi acuză pe preoţĭ că aŭ cerut—şi n'aŭ sciut ce cer—schimbarea costumuluĭ, a pălărieĭ şi *tunderea pěruluĭ.* Nu ne priveşte dacă numitul archimandrit, prin modul de a scri cu adresă către preoţiĭ eparchiilor, 'şĭ a însuşit un drept care'l a făcut să ignoreze domeniul sciinţeĭ şi să iasă din situaţiunea unuĭ scriitor critic, şi dacă a depăşit saŭ nu posiţiunea sa de cleric faţă cu autoritatea supremă a bisericeĭ nóstre,— St. Sinod. Prin urmare nu ne ocupăm să rěspundem unuĭ scriitor care, sub influenţa vědită a pasiuneĭ înjoseşte ştiinţa şi decade până la falşificarea veritățeĭ istorice. Importanţa cestiuneĭ în sine ne intereséză de ajuns pentru ca să dăm cititorilor acesteĭ reviste, pe cât se va putea, o espunere critică maĭ întâiŭ asupra *tunderiĭ clericale,* rěmâind ca maĭ apoĭ să ne ocupăm şi de disciplina îmbrăcăminteĭ preoţilor şi diaconilor şi a celor-l-alţĭ clericĭ.

I.

Tunderea este astă-ḑi un lucru caracteristic civilisaţiuneĭ popórelor. Numaĭ póte fi vorba dar dacă ea este saŭ dacă póte forma încă o disposiţiune de regulament în modul vieţeĭ unuĭ popor înaintat în cultură şi civilisaţiune.

[1]) Veḑĭ „Menirea Preotuluĭ", jurnal ce apare în R.-Vâlcea, an. 1895, Iunie.

Pretutindenĭ veḑĭ ómenĭ carĭ 'şĭ tund pěrul capuluĭ: nuiĭ měrunt, alţiĭ rotund, alţiĭ nicĭ měrunt, nicĭ rotund. [1]).

De asemenea veḑĭ pe uniĭ cu barba şi mustăţile rase, alţiĭ rad numaĭ bărbia şi mustăţile, şi lasă barbetele; alţiĭ rad barbetele şi ţin mustăţile şi barbişonul; alţiĭ, în fine, pórtă întregĭ şi barba şi mustăţile, iar alţiĭ le tund. Vĕḑênd acéstă varietate în modul de a purta mustăţile, barba şi pěrul capuluĭ, cine-va nu póte să'şĭ închipuiască de sigur că se află într'o societate de secte filosofice, politice, religióse, nicĭ nu póte ajunge la conclusiunea, că o societate în care aĭ vedea bărbaţĭ purtând pěrul în plete lungĭ, este o amestecătură de barbarĭ şi civilisaţĭ. Acéstă mare varietate în tunderea pěruluĭ şi raderea barbeĭ şi a mustăţilor nu póte fi considerată de cât ca resultatul deosebitelor afectaţiunĭ manifestate sub impulsiunea maĭ întâiŭ a curăţenieĭ şi apoĭ a frumosuluĭ. Prin urmare tunderea pěruluĭ într'o formă saŭ alta, n'are, sub raportul disciplineĭ, importanţa uneĭ cestiunĭ, care trebue să preocupe societatea omenéscă. Numaĭ noĭ ceĭ bisericeştĭ maĭ avem nevoe de a cerceta istoria, fie în interesul sciinţeĭ archiologice, fie în interesul trebuinţeĭ de a revedea saŭ revisui din când în când disciplina canonică în partea ce priveşte pe membriĭ superiorĭ şi inferiorĭ bisericeştĭ

Nŭ este însă fără însemnătate a constata, că cultivarea (îngrijirea) perilor capuluĭ, în gradul în care a ajuns astăḑĭ, trebue datorită prevederilor şi disciplineĭ civilisatóre a bisericeĭ, care a urmărit cu o stăruinţă mare desrădăcinarea moravurilor păgâne, trecute la creştinĭ odată cu trecerea la creştinism. Měsurile disciplinare bisericeştĭ luate în biserica de orient şi occident priveaŭ nu numaĭ pe clericĭ,

[1]) Poporul nostru numea *tundere ruséscă*, saŭ militărèscă aceea care este atât de měruntă în cât pěrul nu póte fi apucat cu degetele, iar aceia care lăsa periĭ cât să pótă fi apucaţĭ cu degetele, o numeaŭ *tundere franţuzéscă*. Astă-ḑĭ tunderea se face cu maşinĭ No. 1, 2 şi 3. Maĭ aniĭ trecuţĭ se întrodusese moda tundereĭ *Breton* !)

ci şi pe laicĭ; tunderea se impunea şi unora şi altora, la început fără deosebire, iar maĭ târḑiŭ cu deosebirile ce trebuiaŭ să le observe clericiĭ dupre sensul disciplinar ce se dedea tundereĭ lor.

In V. Aşeḑĕmînt, tunderea se impunea numaĭ preoţilor şi leviţilor. Poporuluĭ nu'ĭ era oprită tunderea, dar nu'ĭ era permis a se tunde dupre forma păgânilor carĭ 'şĭ tundeaŭ (saŭ chiar îşĭ rădeaŭ) tot capul şi lăsa în vîrful capuluĭ numaĭ un moţ. Femeile purtaŭ pĕrul lung, iar bărbaţiĭ îl rotunḑiaŭ. În Levitic, cap. 21, 5 se porunceşte preoţilor să nu'şĭ radă capetele nicĭ barba pentru ca să nu se arate că eĭ pórtă semnele doliuluĭ dupre obiceiul păgânilor. La Profetul Iezechiil, c. 44, v. 20, Domnul ordonă preoţilor şi leviţilor din familia luĭ Sadoc, că «*Eĭ* «*nu'şĭ vor rade nicĭ de cum capul, nicĭ nu vor* «*lăsa a le creşte periĭ capuluĭ, ci vor avea grije* «*de a'ĭ tăia ca să fie scurţĭ*». Acéstă lege era cu totul deosebită de legea, care stabilea ceremoniile, privitóre la consecraţiunea preoţilor şi leviţilor chiemaţĭ *separaţĭ Domnuluĭ* pentru serviciul cultuluĭ. (V. Exod. 28 şi 29). Vrem a spune, că tunderea în V. Aşeḑĕmînt n'avea nicĭ o formă rituală şi nu era precedată de nicĭ o ceremonie, ci era o simplă disciplină preoţéscă şi levitică. Legea ordona, dupre cum am vĕḑut, că preoţiĭ, leviţiĭ şi chiar poporul să nu pórte pĕrul lung fiind-că era un semn de barbarie, nicĭ să nu'l raḑă orĭ să'l jumulécsă cum făceaŭ păgâniĭ, fiind un semn de doliŭ, ci să'l pórte tăiat scurt, lăsând numaĭ părţile de la timple netăiate, adică perciuniĭ [1]).

De asemenea era un semn de jale a umbla israilténul cu capul descoperit [2]).

---

[1]) Onciul. *Arhiologia biblică*.

[2]) Fleuey. *Moeurs des israélites*. Poporul nostru sătean ţine obiceiul, că aceia carĭ aŭ avut durerea a le muri vre unul din membriĭ familieĭ să umble cu capetele descoperite, până după punerea în mormînt a mortuluĭ. spre semn de jale. Bărbatul căruia 'ĭ a murit soţia nu'şĭ rade nicĭ barba nu-şĭ tunte nicĭ pĕrul în tot timpul doliuluĭ.

In timpul vechiŭ al vieţeĭ creştine tunderea pĕrului era o regulă apostolică; maĭ târḑiŭ o găsim făcênd parte din disciplina rituală. La epoca când tunderea în creștinism devine o disciplină rituală, aflăm maĭ multe felurĭ de tundere și anume. 1) tunderea după botez, 2) tunderea clericală și 3) tunderea monahală. Ritualul fie-căria din ele ne dă de sigur și înțelesul eĭ simbolic.

Aceste diferite tunderĭ n'aŭ esistat în disciplina veche a membrilor bisericeĭ creştine (adică în epoca persecuțiunilor) în formele și cu însemnările lor de astăḑĭ; 1) Pentru că nu eraŭ încă așeḑate diferitele riturĭ religióse, carĭ în economia bisericeĭ aŭ însemnătatea de a susţine pe om în grația luĭ Dumneḑeŭ, și în sanctitatea vieţeĭ, 2) pentru că în organisaţia ĭerarhică a bisericeĭ nu esistaŭ încă aceĭ servitorĭ契 clericĭ numiţĭ lectorĭ, carĭ s'aŭ întrodus târḑiŭ,—prin secolul IV, și 3) pentru că nu esista încă monahismul și prin urmare nu esista nicĭ disciplina monahală deosebită de disciplina vieţeĭ sociale a bisericeĭ.

Acésta însă nu vrea să ḑică cum că ceĭ carĭ se converteaŭ la creştinism rĕmâneaŭ încă în obiceiurile lor vechĭ şi nu se tundeaŭ. Apostoliĭ, carĭ, prin regulele ce le așeḑaŭ și prin sfaturile ce le daŭ, corectaŭ neîncetat pe creştinĭ de vechile lor obiceiurĭ păgâneștĭ, şi prin urmare trebue să admitem că formele barbare ale vieţeĭ esterióre păgâne trebuia să fie lepădate și decĭ tunderea, dacă nu era o disciplină rituală, saŭ clericală, orĭ monahală, era totuşĭ un semn distinctiv și tot de odată un precept apostolic [1]). S-tul Apostol Paul în prima către Corintenĭ, c. 11, vorbind creştinilor din Corint despre datoriile de bună cuviinţă ale bărbatuluĭ și femeeĭ între dânşiĭ și faţă

[1]) Afară de tunderea rituală cea după botez la poporul român este obicĭnuită o tundere solemnelă, care se face copiluluĭ la etatea de treĭ anĭ, și care se chiamă *tăierea moțuluĭ*. Acésta o face nașul copiluluĭ care este în drept a face început de tundere a finuluĭ sĕŭ. N'are însă nicĭ o însemnătate rituală, dar se pare a avea o maĭ mare vechime de cât tunderea de la botez.

cu biserica, dice: «Pentru aceia [1]) femeia trebue să pórte «pe capul eĭ, din causa îngerilor, semnul putereĭ»—adică să'şĭ acoperé capul ca să arate puterea ce are bărbatul asupra eĭ, şi aşa să arate şi păstorilor (îngerilor) bisericeĭ că ea recunósce dependinţa eĭ de bărbat [2]).

Maĭ departe, Sf. Apostol dice: «Judecaţĭ în voĭ înşi-vĕ, «óre este de cuviinţă ca muerea să se róge luĭ Dumnedeŭ «cu capul descoperit? Aŭ nu şi firea însăşĭ vĕ învaţă, că «*bărbatul dacă 'şĭ lasă pĕrul îĭ este necinste?* «Iar muerea dacă 'şĭ lasă pĕrul îĭ este mărire, căcĭ pĕrul «i-s'a dat spre învelitóre» [3]).

Sf. Apostol Paul stabileşte, precum se înţelege, buna rânduealâ dupre care femeĭa, neputênd să'şĭ ocrotéscă personalitatea şi onórea de cât sub braţul apĕrător al bărbatuluĭ, 'şĭ păstréză netuns pĕrul capuluĭ ca un acoperemînt simbolisând dependinţa de bărbatul eĭ, şi care în acelaşĭ timp face şi gloria eĭ. Tunderea pĕruluĭ o ordonă de asemenea apostolul ca un lucru de bună rânduealâ pentru toţĭ membriĭ bisericeĭ—mirenĭ şi clericĭ,—pentru toţĭ bărbaţiĭ fără deosebire de tagmă, adică *şi pentru ceĭ carĭ se rógă şi pentru ceĭ carĭ proorocesc.* «Tot bărbatul rugându-se «saŭ proorocind cu capul acoperit îşĭ ruşinéză capul luĭ, iar tótă muerea rugându-se saŭ proorocind cu capul des- «coperit îşĭ ruşinéză capul eĭ, căcĭ e tot una ca cum ar «fi rasă, căcĭ de nu se înveleşte muerea să se şi tundă, «iar de este lucru de ruşine mueréĭ a se tunde saŭ a se «rade, învelésca-se. Căcĭ bărbatul nu este dator să'şĭ acopere capul, fiind-că este chipul şi mărirea luĭ Dumnedeŭ, «iar muerea este mărirea bărbatuluĭ» (I Cor. 11, 4—8).

Nu póte fi dar vorba, în biserica apostolică de o tundere rituală, orĭ clericală, care ar deosebi pe membriĭ bise-

---

[1]) Adică pentru că nu bărbatul s'a creeat pentru femeĭe ci femeĭa pentru bărbat. I Cor. 11, 9.
[2] I Cor. 11, 10.
[3]) I Cor. 11, 14 · 15.

riceĭ saŭ ar simbolisa activitatea specială a uneĭ tagme, și de vreme ce istoria nu ne dă nicĭ un indiciŭ prin care s'ar putea stabili esistența unuĭ vechiŭ us de tundere ri-tuală orĭ clericală, suntem nevoițĭ a spune, că nu se cu-nósce de cât un fel de tundere pentru toțĭ, fără deosebire, în tot timpul celor treĭ secole în carĭ biserica n'avu timpul ca să'șĭ desvolte organismul sĕŭ ĭerarchic și să stabiléscă ordine saŭ tagme cu chiemărĭ speciale în cîrmuirea eĭ.

Apostolul Paul pune creștinilor îndatorire, și anume bărbațiĭ să se tundă, iar femeile să nu se tundă, trebuința cerênd ca creștiniĭ să se deosebéscă și să lepede obice-iurile lor cele vechĭ.

Este cert, din câte am vĕḑut, că nicĭ în St. Scriptură a V. Așeḑĕmênt, nicĭ în disciplina apostolică nu există o regulă pe care s'ar putea întemeia părerile acelora carĭ susțin cu o tenacitate fanatică,—ajutându-se însă de in-terpretațiunĭ eronate,—*netunderea clericilor*, și carĭ com-bat hotărîrea S-tuluĭ nostru Sinod din regulamentul cel noŭ, care obligă pe preoțĭ și diaconĭ de a'șĭ tăia pletele și a purta pĕrul rotunḑit.

Dar, cel puțin în timpurile posterióre, sec. IV, disciplina bisericeĭ, faptele istorice, și desvoltarea organisațiuneĭ în biserica creștină de răsărit, ne dovedesc ele, că tunderea clericală a fost și s'a putut înțelege contrariŭ înțelesuluĭ vorbeĭ? Iată ce ne rĕmâne încă să cercetăm asupra a-cesteĭ cestiunĭ.

Preot. C. Ennescu.

OMILIE

A

SANTULUĬ IOAN GURĂ DE AUR

LA

SÂNTA ȘI MAREA ḌI A PASTELOR.

Bucurați-vĕ pururea întru Domnul, Fraților, și iarășĭ ḍic bucurați-vĕ. Blândețele vóstre să se facă cunoscut tuturor ómenilor. Domnul aprópe este, nu vĕ îngrijițĭ de nimic.

(Filipisenĭ IV, 4 - 6).

Christos a înviet din morțĭ și împreună cu dânsul mulțime de sânțĭ. Să serbăm dar ḍiua acésta cu bucurie mare și să o onorăm și venerăm; căcĭ, într'adevĕr, *acésta este ḍiua pre care a făcut'o Domnul, ca să ne bucurăm și să ne veselim întru ea.*

Să glorificăm învierea Domnuluĭ și Mântuitoruluĭ nostru, dar maĭ ales să cântăm și să trîmbițăm învierea nóstră. Să fericim și să prea mărin amintirea acesteĭ ḍile luminóse. Să vestim tuturor cu bucurie nimicirea (pierderea) diavoluluĭ, robirea demonilor, mântuirea ómenilor și învierea morților.

Prin învierea luĭ Christos focul Gheenei se stinge; vermele cel neadormit îșĭ dă sfârșitul, infernul se turbură, diavolul suspină, pĕcatul se omóră, spiritele cele viclene

se gonesc, ceĭ din pământ, se înalţă la cerurĭ, ceĭ ce eraŭ în iad, se liberéză de legăturile diavoluluĭ și alergând către Dumnedeŭ, strigând cu curagiu vrăjmașuluĭ celuĭ din veac: *«Unde 'ţĭ este mórte, boldul teŭ? unde 'ţĭ este Iadule biruinţa ta?*

Christos, Domnul nostru, este obiectul și causa serbăreĭ nóstre de astă-dĭ; el ne a dat acéstă serbare sfîntă și purtătóre de lumină. El, carele dintru început ne a creat pre noĭ, și ne a scos la lumină din nimic; el astădĭ, pre noĭ ceĭ pierduţĭ ne a mântuit. Pre noĭ, ceĭ morţĭ ne a înviat, și noă, celor ce eram robĭ aĭ păcatuluĭ, rupênd legăturile robieĭ și înscrisul nostru cu diavolul, ne a dăruit libertate.

Christos ne a rescumpărat de blestemul legeĭ, făcêndu-se el blestem pentru noĭ (Galat. III, 13). *Ce óre vom resplăti Domnuluĭ, pentru tóte câte ne a dat nouĕ?*

Dumnedeŭ fiind, a bine-voit și a primit a se face om pentru noĭ. Om făcêndu-se, s'a arătat întru tóte ascultător Tatăluĭ, ascultător până la mórte, și mórte de cruce, numaĭ ca să ne izbăviască și ne scape pre noĭ de mórtea cea eternă.

A luat chip de rob—Domnul angelilor! a luat trup, Dumnedeŭ Cuvêntul! Om s'a făcut, Cel ce este de o onóre și de o fiinţă cu Tatăl. Iar tóte acestea le a săvîrșit, pentru ca să ne scótă pre noĭ din robia păcatuluĭ și să ne scape de rușinea în care eram.

Dătătorul de viaţă a bine-voit să pătiméscă cu trupul; Izvorul nemurireĭ a fost îngropat pentru, ca să ne învieze și să ne dăruiască viaţa eternă.

Iată strălucirea Pastilor nóstre, vrednice de a fi adorate și venerate! Iată taina cea mare a creștinilor! Noĭ serbăm serbare pentru învierea Domnuluĭ; iar ea este învierea morţilor și viaţa eternă pentru ceĭ ce cred întru El.

Să o serbăm dar și să o glorificăm: dar nu întru

aluatul cel vechiu, nicĭ întru aluatul răutățeĭ și al vicleșuguluĭ; ci întru azimele curățieì și ale adevěruluĭ (I Corint V, 8), *credênd în Tatăl, Fiul și întru Duhul cel Sânt, în Treimea cea de o ființă și necreată.* Să o glorificăm credênd în înviere și așteptând pre Domnul, carele iarășĭ va să vie; dar nu maĭ mult umilit și înjosit, ci întru glorie și întru mărire, însoțit de angeliĭ ceĭ strălucitorĭ, trîmbițând și vestind frică și bucurie. Bucurie pentru ceĭ sânțĭ și drepțĭ și frică și cutremur pentru ceĭ necredincioșĭ și pěcătoșĭ.

Iar Dumnedeul păceĭ, găsindu-ne pre noĭ pre toțĭ în faptele cele bune și în credința cea adevěrată și dréptă, să ne învrednicéscă învierei întru glorie împreună cu sânțiĭ sěĭ angelĭ.

Darul Domnuluĭ nostru Iisus Christos, Cel ce a înviat din morțĭ, Dragostea luĭ Dumnedeŭ și Tatăl și Împărtășirea Sântuluĭ Duh, fie cu voĭ cu toțĭ. Amin.

D.

DIN PERSECUȚIILE BISERICEI.

IULIAN PARAVATUL.

După mórtea luĭ Constanțiu, (an. 361) se suí pe tron Iulian, fiul luĭ Iulius Constant și nepot luĭ Constantin cel mare. Iulian se declară vrăjmașul cel maĭ neîmpăcat al bisericeĭ. El se dete la capriciile geniuluĭ sĕŭ bizar, și, ducênd pe tron viața de filosof, arătă în guvernămîntul seŭ maĭ mult nesotințele și slăbiciunile unuĭ sofist, de cât vederile înțelepte ale unuĭ domn luminat. El goni din palatul sĕŭ mulțimea de eunucĭ, de intendențĭ de curte, de bărbierĭ, de parfumorĭ și alțĭ funcționarĭ cari fuseseră întroduși la curte după cerințele nobleței asiatice, și cari eraŭ întreținuțĭ cu un mare și nemĕsurat lux. Dar în locul acestuĭ abus, Iulian aduse altul. El umplu palatul de sofiștĭ, de magicienĭ, de vrăjitorĭ (ghicitorĭ) și de înșelătorĭ de tóte felurile. Se încungiură maĭ ales de filosofĭ neoplatonicĭ, le încredință funcțiunile guvernuluĭ și le dete sarcinĭ carĭ îĭ țineaŭ aprópe de persóna sa; le dete tótă încrederea sa și el urmă tóte inspirațiunile lor. Chiemă la curtea sa pe Maxim și Chrysant, doui din principaliĭ șefĭ aĭ șcóleĭ neoplatonice, amêndouĭ bine cunoscuțĭ pentru aplicarea lor la practicile superstițióse ale magieĭ. Chrysant refusă să se ducă la curtea imperatoruluĭ. Iulian însă îl numi pontefice al Lydieĭ. Ambițiosul Maxim nu putu re-

sista atragerilor seducĕtóre ale potereĭ şi onorurilor. El fu admis în intimitatea imperatoruluĭ, deveni omul sĕŭ de încredere şi consilierul sĕŭ; el fu atât de aprópe de dênsul în cât se făcu pe deplin stăpân peste spiritul sĕŭ; Maxim părea că este singur stăpânitor în imperiŭ. Aceste̊ mariĭ influenţe a luĭ Maxim cată a atribui o mare parte a mĕsurilor odióse şi ridicule ce caracterisară domnia luĭ Iulian.

Educat în religiunea creştină, Iulian arătase, din copilărie, un fel de porniri nesocotite pentru superstiţiunile păgânismuluĭ. Uniĭ socotesc că acéstă disposiţiune 'şĭ a format'o prin aversiunea sa contra luĭ Constanţiŭ; ea fu însă întreţinută şi întărită prin esemplele, lecţiunile şi laudele linguşitóre ce'l făceaŭ sofiştiĭ pe carĭ 'l a ascultat în cursul studielor sale în Grecia şi Asia. Politica îl determină în fine de a merge contra luí Constanţiŭ. Pentru acésta el voi să se asigure maĭ întâiŭ de sprijinul *partiduluĭ păgân*, care era încă puternic prin influenţa şi prin bogăţiile sale maĭ ales în occident. Ca să câştige acest sprijin, Iulian se declară în favórea idolatrieĭ. O mare parte a senatuluĭ şi aristocraţieĭ romane,—care respingea creştinismul ca o inovaţiune periculósă şi privea mântuirea imperiuluĭ ca legată de conservarea ceremoniilor şi de cultul ḍeilor Romeĭ,—era fireşte pe partea luĭ Iulian. De mult încă acest partid 'şĭ aruncase ochiĭ asupra luĭ Iulian, şi'l salutase ca pe restauratorul templelor idolatrieĭ. Iulian, voind să realiseze speranţele ce făcuse să se nască, nu cruţă nimic pentru a reanima păgânismul care era în agonie. Dar, prin slăbiciunea şi prin bizareria miḍlócelor întrebuinţate, prin aplicarea sa copilărescă la superstiţiunile ridicole ce eraŭ despreţuite chiar de cea maĭ mare parte din păgânĭ, şi prin pasiunea sa pentru practicile magieĭ şi pentru misticismul exaltat al sofiştilor orientalĭ, el contribui maĭ mult a arăta decadenţa şi vanitatea idolatrieĭ de cât a'ĭ reda o influenţă pierdută cu totul şi pentru tot-déuna.

Iulian publică edicte prin carĭ ordona de a deschide

şi de a repara templele, a le reda averile confiscate, a restaura idoliĭ carĭ fuseseră dĕrîmaţĭ, şi a restabili în fine pretutindenĭ sacrificiile şi cele-l-alte ceremoniĭ ale cultuluĭ păgân. Iulian însuşĭ dete esemplul, aşeḑênd în palatul din Constantinopol statua *ḑeuluĭ Fortuneĭ* (noroculuĭ) căruia 'ĭ sacrifica în public ca geniuluĭ acestuĭ oraş din care Constantin Cel mare isgonise idolatria. Şi atât de mare era rîvna sa superstiţiósă, în cât el însuşĭ se aplica a îndeplini cu minuţiósă esactitate până la funcţiunile celor maĭ micĭ sacrificatorĭ şi miniştri subalternĭ. El însuşĭ aducea lemne la altar, aprindea saŭ întreţinea focul, junghia victimile şi 'şĭ băga mânile în intestinele lor, el sacrifica la orĭ-ce ocasiune şi câte odată până la 100 de boĭ într'o ḑi; în fine, încongiurat de augurĭ, de herofanţĭ (preoţĭ) şi de devinatorĭ, petrecea cu eĭ ḑile şi nopţĭ de a consulta ḑeĭ. Adora cu deosebire zeităţile egiptene Serapis, Isis, Anubis şi zeul Persan *Mitra*, al căruia cult plin de misticism plăcea cu totul imaginaţiuneĭ sale fantastice. El se institui chiar pontefice al acestuĭ ḑeŭ, şi, într'unul din discursurile sale, se proclamă cu exaltaţiune ridiculă asesorul regeluĭ sóreluĭ. Iĭ oferea în fie-care ḑi victime; diminéţa şi séra îĭ adresa rugăciunĭ într'o capelă ce ḑidise lângă apartamentul sĕŭ. Acéstă predilecţiune pentru zeităţile orientale provenea din ataşamentul sĕŭ fanatic la ideile şcóleĭ neoplatoniciane.

Cu tot zelul sĕŭ ardent pentru păgânism, Iulian afectă de la început o destul de mare toleranţă în favórea creştinilor «Pe ḑeĭ! scria el, eŭ nu voesc ca cine-va să ucidă «pe Galileenĭ, nicĭ ca să'ĭ maltrateze în vre-un chip; eŭ «am hotărît d'a usa de dulcéţă şi de umanitate către toţĭ «galileeniĭ, şi de a nu suferi ca vre-unul din eĭ să fie «tîrît în templu saŭ silit prin rele tratărĭ de a face vr'un «lucru care să fie contrariŭ consciinţeĭ sale». «Eŭ îmĭ «maginez, ḑice el într'o altă epistolă, că şefiĭ galileenilor «vor recunósce că sunt maĭ obligaţĭ către mine, de cât către

«predecesorul meŭ. Maĭ mulțĭ dintre eĭ aŭ fost, prin ordinile «sale, exilațĭ, persecutațĭ, închișĭ, și eŭ din contră, am rechemat pe exilațĭ și le-am redat tóte bunurile confiscate. «Eŭ nu sufer ca cine-va să fie tîrât la altare; declar chiar, «că dacă vre-unul din plină voința sa voeşte a participa «la sacrificiile nóstre, el trebue maĭ întâiŭ să se purifice «prin expiațiunĭ pentru a se face plăcut ḑeilor» [1]).

Acéstă toleranță a luĭ Iulian nu era efectul uneĭ moderațiunĭ filosofice din care ar fi voit să'șĭ tragă vanitatea sa. Dacă el se ferea de a i-se ḑice tiran, și dacă căuta să opună blândețea prefăcută a guvernământuluĭ sĕŭ mĕsurilor odióse și vexatoriĭ ale luĭ Constanțiu, predecesorul sĕŭ, pentru a câştiga ast-fel afecțiunea popórelor, avea încă alte motive pentru a economisi pe creștinĭ, căcĭ mulțimea lor era atât de mare, în cât cine-va nu putea să'ĭ atace deschis (d'a dreptul) fără a nu arunca imperiul în turburare și confusiune. El le invidia, de alminterĭ, gloria de martir sciind din experiența trecutuluĭ, că nu se temeaŭ nicĭ de torturĭ, nicĭ de mórte, și că cu cât persecuțiunile eraŭ maĭ îngrozitóre, cu atât ele dedeaŭ creștinismuluĭ maĭ mare tărie [2]). Ast-fel tot-déuna urma sistemul sĕŭ de moderațiune afectată, când nu găsea nicĭdecum vr'un pretext strĕin de religiune pentru a justifica mesurile de violență. Intr'o ḑi, când sacrifica idoluluĭ Fortuneĭ, se duse la dînsul Maris, episcopul de Chalcedona, să'ĭ reproşeze în public *apostasia sa*. Iulian se mulțumi a'ĭ respunde cu un ton batjocoritor: «Se vede că tu eștĭ orb, și galileeanul pe care «tu 'l adorĭ nu'țĭ va da vedere».—«Mulțumesc luĭ Dum«neḑeŭ, rĕspunse episcopul, că sunt orb, ca să nu vĕd «un apostat care'l blestemă». Iulian se făcu că nu aude acéstă replică.

[1] Iulian Epist. VII, XLIII și LII. Iulian se silea chiar ca prin sacrificiĭ de taurĭ și prin lustrațiunĭ spălărĭ și stropirĭ ceremoniale) să ștérgă botezul sĕu.

[2] Libanius. *Oratio X*.

Acest imperator apostat făcu, cu tóte acestea, un rěsboiŭ creștinismuluĭ maĭ periculos și maĭ funest de cât o persecuțiune declarată. El se sili maĭ cu sémă de a vîrî desbinarea printre creștinĭ, favorizând tóte sectele pentru a slăbi și deconsidera religiunea prin efectul natural al disputelor asupra credinţeĭ Pentru acest motiv, și pentru a defăĭma violenţele luĭ Constanţiŭ predecesorul sěŭ, rechiemă pe episcopiĭ exilaţĭ,—dintre carĭ pe uniĭ ĭĭ aduse la curtea sa, și le declară, că eĭ puteaŭ să învețe doctrina lor în tótă libertatea.

Mulțĭ din episcopiĭ ortodoxĭ, exilațĭ de Constanţiŭ, se reîntórse la bisericile lor, și se vědură în stare de a combate cu succes influenţa arienilor, carĭ numaĭ aveaŭ sprijinul palatuluĭ pentru a susţine intrigile lor Dar cele-l-alte secte, maĭ stinse saŭ cu totul slăbite, profitară de dispoziţiunile favorabile ale luĭ Iulian pentru a încerca ca să se ridice, căcĭ el se sforța de a le susţine atât contra ortodoxilor cât și contra celor-l-alţĭ ereticĭ. El scrise către eresiarhul Fotin, lăudându'l pentru că nega divinitatea luĭ Iisus Christos; candamnă pe episcopul de Cyzic ca să rezidéscă biserica novaţienilor pe care o děrîmase în timpul domnieĭ luĭ Constanțiŭ; reașeḑă pe episcopiĭ donatiștĭ în scaunele lor, iar arienilor, despre carĭ aflase că maltrataseră pe valentinienĭ la Edesa, le confiscă bunurile bisericeștĭ, voind, ḑicea el, a le înlesni practica legeĭ și a'ĭ face «săracĭ, pentru ca, devenind înţelepţĭ, să obție maĭ sigur «intrarea în împěrăția cerurilor» [1]. Ast-fel întórse în deriziune învěţătura Evangelieĭ, și adăogă rîsul la vexațiunile cele maĭ odióse.

El întinse îndată acéstă confiscare și la cele-l-alte bisericĭ, cărora prin forță le răpea averile, mobilele preţióse, vasele de aur și de argint; apoĭ impuse asupra creștinilor o taxă particulară, tot sub pretextul batjocoritor de a'ĭ

[1] Iulian. Epist. ad Ecebolem. Sozomen Hist. b. V.

face să practice sărăcia evangelică, și, pentru că lor le este poruncit de a fugi de onorurĭ și de a suferi cu răbdare injuriile, el îĭ declară incapabilĭ de a ocupa funcțiunĭ, le interzise, dupre cum spune Sozomen, orĭ ce acțiune în justiție chiar pentru a se apăra. Desființă tóte privilegiile și immunitățile ce Constantin și fiiĭ sĕĭ stabilise în favórea clericilor; suprimă porțiunile de grâŭ ce li se împărțea, cu deosebire fetelor sărace și vĕduvelor înscrise în rolurile bisericilor; ordonă chiar restituirea distribuirilor deja făcute, și făcu ca acéstă restituire să se aducă la înplinire cu cea maĭ mare rigóre. Impuse creştinilor de a rezidi cu cheltuelele lor templele idolilor, carĭ fuseseră dĕrîmate şi a întórce până la cele maĭ micĭ lucrurĭ de carĭ aŭ fost desbrăcate. Sub pretext de a face să se execute acest ordin, creștiniĭ eraŭ jefuițĭ adesea de propriile lor bunurĭ, se arestaŭ episcopiĭ și preoțiĭ, pe carĭ 'ĭ supuneaŭ la cele maĭ crude torturĭ și pe ceĭ maĭ mulțĭ din eĭ îĭ condamnă la mórte [1]).

Voiŭ vedea că pe lângă mĕsurile vexatoriĭ cu carĭ Iulan ataca biserica şi pe creştinĭ, întrebuiuță încă cu mare măestrie mijlóce de seducere și înșelăciune,—linguşirĭ, promisiunĭ, recompense şi chiar cele maĭ înjositóre laude spre a face pe creştinĭ să apostasieze.

Preot. C. Ennescu.

1) Socrat *Hist. cart. III.* St. Chrisostom, *orat. XI.* St. Grigoriu de Nezianz, *orat. III.* Libanius Epist. DCCXXX.

PSALMUL 50.

STUDIU EXEGETICO-BIBLIC [1]).

Strofa I. vers. 3 8.

Vers. 4. Asupra acestuĭ verset, traducţiunea Septuaginte, nu diferă întru nimic de originalul ebraic; aşa în cât, nu avem de însemnat nicĭ o variantă. Traducerile române sunt tóte identice între ele, întrebuinţând tóte, chiar aceleaşĭ cuvinte, afară de cea din 1688, care, primul cuvînt al versuluĭ, reprodus de tóte cele-l-alte prin: *maĭ vîrtos*, ea îl reproduce prin: *maì mult*, apropiindu-se ast-fel şi maĭ mult de însemnarea terminuluĭ grec ἐπιπλεῖον, din textul Septuagintei.

Prin cuvintele acestuĭ verset David cere ertare de la Dumneḑeŭ, în deosebĭ pentru pĕcatul care l'a motivat a compune acest psalm. In versetul precedent, el se rógă în genere pentru tóte pĕcatele şi fără de legile séle (text. ebraic); în acesta, se rógă şi imploră harul divin în deosebĭ pentru a-i-se erta fără de legea şi pĕcatul, ce a săvîrşit prin uciderea generaluluĭ Uria şi prin luarea soţieĭ acestuia Bathşabag. El ḑice: «*Maĭ ales, în deosebì, spală-mĕ de fără de legea mea; curăţeşte-mĕ de*

---

[1] Urmare. Veḑĭ „*Biserica Ortodoxă Română*" an. XIX, No. 11, pag. 728.

pĕcatul meŭ. Cuvîntarea sa este metaforică. El se rógă luĭ Dumneḑeŭ a'l curăți de ripul, necurăția și pângăréla în care se afla din causa pĕcatuluĭ ce săvîrșise.

Dupĕ credința Scripturei, cel ce pĕcătuește, îșĭ pângărește ânima, sufletul și cugetul sĕŭ; el nu maĭ este moralminte curat, ci devine murdar și necurat. Voința luĭ se înrăutățește și viața luĭ este plină de rĕutățĭ și de fără de legĭ.

Pentru a ieși din acéstă stare, are nevoe de o spălare și curățire morală, care se face, pe de o parte prin mărturisirea pĕcatuluĭ sĕvîrșit, și prin căința și penitența ce trebue să o arate și să-o facă cel ce a pĕcătuit; iar pe de alta prin implorarea haruluĭ dumneḑeesc, d'a'l întări și imputernici, ca să resiste inclinărilor celor rele ce'l domină, ca ast-fel să pótă reveni la cunoștința adevĕruluĭ și să se pótă feri de a maĭ cădea în pĕcate.

David se căește de pĕcatul sĕvîrșit; promite îndreptare și face penitență; dar recunóște că întru cât vor exista asupra sa consecințele pĕcatuluĭ sĕvîrșit, adică necurăția și intinăciunea morală, el nu póte să facă o adevĕrată penitență, nu póte a'șĭ schimba și îmbunătăți viața sa, pentru a urma și îndeplini voia cea sfântă a luĭ Dumneḑeŭ. Pentru acésta, cugetând la necurăția sa morală și convins, că nu póte scăpa de ea fără ajutorul și misericordia divină, în acest verset, se rógă luĭ Dumneḑeŭ a'l întări în căința și penitența sa, pentru pĕcatul sĕvîrșit, ca ast-fel să se pótă scăpa și curăți de el.

Uniĭ dintre comentatorĭ și lexicografĭ, susțin că între cuvîntul *fără de lege* (עָוֹן=ἀνομία), din membrul întâiu al acestuĭ verset și *pĕcat* (חַטָּאָה=ἁμαρτία), din membrul al doilea, ar fi o deosebire. *Fără de lege*, s'ar ḑice despre călcarea legilor positive, iar *pĕcat*, despre a celor negative (Calmet); alțiĭ vice-versa, că *pĕcatul* ar fi călcarea legilor positive, iar *fără de legea*, a celor nega-

tive (Iahn), Psalmistul însĕ ia cuvintele ca sinonime şi le întrebuinţéză, nu numaĭ aci, dar şi în alte locurĭ, fără deosebire pe unul în locul altuia, pentru a arăta prin ele culpa séŭ pĕcatul sĕŭ, prin care a călcat legea şi voia cea sântă a luĭ Dumneḑeŭ.

Aci maĭ ales, psalmistul făcĕnd un paralelism sinonim, şi exprimând prin ambele membre ale versetuluĭ aceeaşĭ idee, şi prin amêndouĕ făcĕnd alusiune la aceeaşĭ faptă rea, pĕcatul şi fără de legea ce a sĕvîrşit, resultă, că cuvintele sunt sinonime.

Eutymie Zigaden, în comentariul sĕŭ asupra psalmilor, desvoltă şi esplică cu multă precisiune identitatea ideeĭ coprinsă în ambele părţĭ ale acestuĭ verset şi sinonimia celor douĕ cuvinte în cestiune. El ḑice: «*Aceea ce David maĭ sus a numit fără de lege* (ἀνομία), *tot aceea, aci numeşte* ***pĕcat***, *pentru că, în specie, pĕcatul este călcarea legeĭ divine. Dar, David maĭ tot-d'auna întrebuinţéză de o potrivă şi fără deosebire cuvintele* ***fără de lege*** (ἀνομια, παρανομία) *şi* ***pĕcat*** (ἁμαρτία), *pe unul în locul celuĭ-l-alt, pentru a denota acelaş lucru, călcarea legeĭ, pĕcatul*» [1]).

In acest verset, David, cerĕnd ertarea pĕcatuluĭ sĕŭ întrebuinţéză, limbagiul metaforic. El se rógă luĭ Dumneḑeŭ *spre a'l spăla* (כַּבֵּס) *şi curăţi* (טַהֵר) de pĕcatul sĕŭ. Cele douĕ verbe sunt aprópe identice şi sinonime. Prin ele se înţelege în genere spălarea şi curăţirea trupuluĭ. Cel d'al doilea însĕ, în originalul ebraic, are o însemnare specială. Prin el se însémnă: a) Curăţirea trupuluĭ de tot felul de necurăţiĭ, carĭ îl murdăresc, dar se ḑice maĭ ales, despre curăţirea de bóle, şi în deosebĭ de înfricoşata bólă a lepreĭ [2]); b) Curăţirea impusă prin prescripţiunele legeĭ,

1 Comp. Zigaden com. la acest psalm.
2 Comp. II Reg. V, 10, 12, 13, 14 etc.

curățirea legală séŭ legiuită, pe care trebuia să o îndeplinéscă, și la care era dator a se supune orĭ ce Iudeŭ. Acestea eraŭ maĭ ales impuse pentru călcarea prescripțiunelor legeĭ [1]); și c) Metaforic, însémnă, curățirea morală, prin care pĕcătosul se curățește moralminte și se purifică de pĕcatele și fără de legile ce a sĕvîrșit, carĭ ca o murdărie, și ca și lepra îĭ intinéză și îĭ pângărește sufletul sĕŭ [2]).

Aci și în versul 9, cuvîntul este luat în acéstă din urmă însemnare.

Vers. 5. Asupra acestuĭ verset, Septuaginta, și cu ea traducțiunile române, carĭ o urméză intru tóte cu fidelitate, difer de textul ebraic. Diferența constă asupra cuvîntuluĭ al doilea al versetuluĭ. In textul ebraic, este întrebuințat cuvîntul פֶּשַׁע în loc de עָוֺן ἀνομία — fără de lege, și este la plural. Septuaginta însă îl reproduce cu singularul, și tot la singular îl aŭ și traducerile române.

Dupĕ sensul originaluluĭ ebraic, psalmistul, întrebuințând pluralul în prima parte a versuluĭ, 'șĭ recunóște din noŭ fără de legile séle, pe carĭ le a amintit în vers. 3, și se rógă luĭ Dumnedeŭ ca să'l miluiască. Acéstă parte, prin urmare se conlégă cu vers. 3, unde se află expriprimată aceeașĭ ideie. In partea a doua, întrebuințând singularul, recunósce, din noŭ pĕcatul știut, despre care s'a rugat și în versetul 4, și imploră în deosebĭ mila luĭ Dumnedeŭ, spre a'l erta și a'l scăpa. S'ar putea dice, că acest verset este o continuare, séŭ maĭ bine dis, o repetire a ideeĭ coprinse în vers. 3 și 4. David 'șĭ recunóște din noŭ pĕcatele și marele pĕcat sĕvêrșit acum în urmă și se rógă luĭ Dumnedeŭ ca să'l erte.

---

1 Comp. Lev. XII, 7. XIII, 6, 34. XV, 28. Num. XIX, 19.

2 Iov IV, 17. Ierem. XIII, 27. Iezech. XXIV, 13 etc.

După Septuaginta însĕ şi traducerile române, cuvîntul fiind la singular, cu deosebirea numaĭ că în membrul întâiŭ al versetuluĭ se întrebuinţéză cuvîntul *fără de lege*, (ἀνομία) iar în al doilea, *pĕcat* (ἁμαρτία), s'ar părea că David în acest vers, nu vorbeşte de cât de marele sĕŭ pĕcat, pe care, nuĭ numaĭ mărturiseşte că l'a sĕvîrşit şi îl recunóşte, dar că îl vede şi îl are, pururea înaintea sa.

Diferenţa acésta între textul ebraic şi Septuaginta, nu dă naştere la sensurĭ deosebite între ele saŭ opuse. Pluralul originaluluĭ ebraic, dă un înţeles maĭ larg ideeĭ primeĭ părţĭ a versuluĭ, făcênd a înţelege, că David, în acéstă parte, 'şĭ recunóşte înaintea luĭ Dumnedeŭ *tóte pĕcatele şi fără de legile séle;* iar în a doua, că ultimul sĕŭ pĕcat, îl are pururea înaintea ochilor sĕĭ. Acésta nu contravine sensuluĭ, după Septuaginta, unde, precum am dis, este vorba numaĭ de ultimul şi marele sĕŭ pĕcat. Căcĭ în textul ebraic, psalmistul mărturisind *tóte pĕcatele séle*, se înţelege de la sine că în acestea se coprinde şi ultimul sĕŭ pĕcat.

In privinţa origineĭ acesteĭ diferenţe, de sigur ea provine de acolo, că ceĭ şepte-decĭ de traducĕtorĭ, aŭ citit singularul, în locul pluraluluĭ. Căcĭ cuvîntul ebraic, numaĭ după punctuaţiunea vocalică a Masoreĭ, se cunóşte că este la plural; de altmintrelea, lipsindu'ĭ vocalele (פשעי), se póte lua şi ca singular, *fără de legea mea* (LXX ἀνομία μου) şi ca plural, *fără de legile mele* (text. ebr. punctat de Masora פְּשָׁעַי.)

Sensul dar al acestuĭ verset este: David îşĭ mărturisesce şi îşĭ recunóşte *fără de legile şi pĕcatul sĕŭ*. Se rógă luĭ Dumnedeŭ şi spune că, *cunóşte* pĕcatul ce a sĕvîrşit; şi acest pĕcat este pururea înaintea sa; din care causă, avênd mustrarea conştiinţeĭ, este trist şi neliniştit. El recunóşte, conform învĕţătureĭ V. Testament, că omul pentru ca să pótă dobândi ertare de pĕcatele séle,

trebue să le mărturiséscă, să se căiască că le a săvîrşit, şi căindu-se, să céră îndurarea şi mila luĭ Dumnedeŭ, ca să'l erte [1]).

In acest sens sunt comentariile tutulor părinţilor anticĭ aĭ bisericeĭ. Ast-fel sfîntul Ambrosiu, episcopul Mediolanuluĭ, în explicarea sa asupra acestuĭ psalm dice: «Hoc bonae mentis est, vulnus sentire peccati; ubi enim doloris sensus, ibi enim sensus est vitae». Iar fericitul Ieronim, dice: «Non trado peccatum meum in oblivionem, sed propono illud semper, ante oculos meos: quia si tu ponis, illud ante te, Deus illud non ponit ante se».

Aceeaşĭ idee fórte ingenios o exprimă Isichie, când dice: «Fericit este cel ce'şĭ recunóşte singur păcatul sĕŭ, şi are «tot-d'auna înaintea ochilor sĕĭ greşalele séle. Căcĭ, cel «ce'şĭ cunóşte şi cugetă şi pătrunde cu ochiĭ sufletuluĭ «sĕŭ ranele pĕcatelor séle, se ruşinéză, memoria îĭ turbură «sufletul şi nevoit de ruşine, se căeşte; iar cel care uită, «se dă la alte pĕcate, ca cum nu-i s'ar fi întâmplat şi «n'ar fi făcut nimic» [2]).

Vers. 6. Asupra acestuĭ verset deosebirea între textul ebraic şi Septuaginta constă numaĭ în aceea că LXX, reproduce infinitivul absolut al verb. דָּבַר, a cuvînta, a vorbi, a ordona, prin substant. derivat de la acest verb, luându'l la plural (cuvinte). Afară d'acésta verbul חָטָא — a pĕcătui, pe care LXX, îl reproduce prin ἁμαρτάνειν, traducerile române, tóte îl reproduc prin *a greşi*, expresiune generică, care nu precizéză natura vineĭ, dacă este fără de lege, pĕcat etc.

Dupĕ ce David în vers. precedent a arătat că 'şĭ cunóşte pĕcatul şi că'l are pururea înaintea ochilor sĕĭ, în acest verset, mărturiseşte că prin el a pĕcătuit către Dumnedeŭ.

Ţie unuia, adică *către tine* Dómne am pĕcătuit şi

1 Comp. Ezechiel XVIII, 21 23. Proverb. XXVIII, 13 etc.
2 Comp. Hisichie com. asupra acestuĭ psalm.

fapta acésta rea, înaintea ta am făcut'o, ca să fiĭ drept când veĭ ordona tu........

Mărturisindu-se luĭ Dumneḑeŭ, nu ascunde pĕcatul sĕŭ, nicĭ nu pricinuește nimic. Ci declară cu sinceritate *că a pĕcătuit* și *că a pĕcătuit către El. Ție unuia am pĕcătuit, către tine am săvîrșit pĕcatul meŭ.* Lasă pe toțĭ ceĭ-l-alțĭ la o parte și se socotește vinovat înaintea luĭ Dumneḑeŭ.

Fie că prin pĕcatul sĕŭ pĕcătuise către aprópele sĕu, către Uria și către întregul Israil, pe care îl scandalisase prin fapta sa, cu tóte acestea, cum aceștia nu aveaŭ nicĭ o putere asupra luĭ, și cum pĕcatul se socotea ca călcacarea legeĭ luĭ Dumneḑeŭ, el se dă culpabil înaintea luĭ Dumneḑeŭ cel prea sânt și a tot puternic, autorul legeĭ, căreia trebuia și el, de și rege, să se supună și să o păzéscă.

Uniĭ comentatorĭ, cuvintele acestea le explică în modul următor: Eĭ ḑic: Fapta luĭ David nu era cunoscută de cât de câțĭ-va curtenĭ intimĭ aĭ sĕĭ. Așa în cât maĭ nimenĭ nu știa că el era autorul moral al morțeĭ luĭ Uria [1]), și d'aceia David, considerându-se vinovat numaĭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ, ḑice: «*Ție, numaĭ Ție Dumneḑeule*, carele eștĭ atot știutor și de carele nu se póte ascunde nimic, *Ție am pĕcătuit*».

In adevĕr, este ingeniósă acéstă explicare, și pare a se confirma și istoricește, căcĭ așa de sigur par a se fi petrecut lucrurile. Cu tóte acestea ea este desaprobată prin însășĭ natura lucrurilor și pentru aceia, atât comentatoriĭ vechĭ, cât și modernĭ, o resping. Isichie ḑice: «Nu dóră «că fapta sa rĕmase tutulor ómenilor necunoscută, precum, «uniĭ cred; căcĭ nicĭ Bathsabag, nicĭ organele prin care «s'a făptuit fără de legea, n'aŭ rĕmas necunoscute. Ioab, «care a luat parte împreună cu regele la ucidere, știa. «Dar nicĭ el nu credea potrivit cu demnitatea regală pĕ-

[1]) Comp. II, Samuel XII, 12.

»catul sĕvîrşit; din contră, îl socotea ca nedemn pentru «un profet şi pentru un rege pios. Pentru acésta David ḑice: «Ţie am pĕcătuit, căcĭ numaĭ Dumneḑeŭ ca Creator, avênd «milă de făpturile séle, se îngrijeşte şi doreşte, ca noĭ «să nu pĕcătuim».

Pentru acésta, este maĭ potrivită şi maĭ dréptă explicarea, că tot pĕcatul sĕvîrşit, fiind un despreţ şi călcare a legeĭ luĭ Dumneḑeŭ, cel ce'l săvîrşeşte, pĕcătueşte către Dumneḑeŭ, căcĭ calcă legea sa.

David cu atât maĭ mult era îndreptăţit să considere pĕcatul sĕŭ ca săvîrşit către Dumneḑeŭ, cu cât el ca rege, nu avea pre nimenĭ care să'l judece şi să'l pedepséscă, de cât pre Dumneḑeŭ.

Ast-fel explică şi Didim aceste cuvinte ale luĭ David. «Fiind că el era rege, nu era supus legilor ómenilor; «pentru acésta el credea că nu pĕcătuise către nicĭ unu «din aceştĭ legiuitorĭ omeneştĭ; căcĭ nu era supus de cât «luĭ Dumneḑeŭ şi pentru aceea ḑice: Ţie, numaĭ Ţie Dum«neḑeule am pĕcătuit».

Mărturisind că a pĕcătuit luĭ Dumneḑeŭ, adaogă: *şi rĕul înaintea ta l'am făcut*. Aceste cuvinte sunt o explicare a celor precedente. Nu se mulţumeşte numaĭ a ḑice că a pĕcătuit luĭ Dumneḑeŭ, dar adaogă, că fapta sa cea rea—pĕcatul, l'a săvîrşit, înaintea sa. In textul ebraic se ḑice: *în ochiĭ tĕĭ*, adică înaintea ta, care veḑĭ tóte. Ca şi cum ar fi ḑis; fie că eŭ pĕcatul l'am săvîrşit în ascuns, fără ca să ştie şi să cunóscă lumea şi poporul fapta mea; cu tóte acestea, de ochiĭ tĕĭ ceĭ a tot vĕḑĕtorĭ, n'am putut scăpa şi nu m'am putut ascunde.

«*Ca să fii drept când veĭ ordona tu; să te justificĭ când veĭ judeca tu.*

Prin acéstă ultimă parte a versuluĭ, Psalmistul arată şi recunóşte, că orĭ şi ce pedépsă îĭ va da Dumneḑeŭ pentru fapta sa, ea este meritată. Dumneḑeŭ pedepsindu'l nu va fi faţă de el de cât un judecător drept, căcĭ el îşĭ ia pedépsa meritată pentru fără de legea sa.

Uniĭ comentatorĭ légă conjuncţiunea *ca să*, din acest verset, cu începutul psalmuluĭ, cu expresiunele: *milueş-te-mĕ Dumneḑeule, spală-mĕ, curăţeşte-mĕ.* Că adică atuncĭ Dumneḑeŭ îşĭ va arăta dreptatea sa, când îl va milui şi îl va erta de pĕcatul sĕŭ. Acéstă interpretare însĕ, deosebit că este silită şi nu reese nicĭ din text, nicĭ din şirul cuvîntăreĭ: din contra după un context fórte depărtat, ea este inadmisibilă. Căcĭ Sfântul Apostol Paul explicând aceste cuvinte în epistola sa către Romanĭ [1]), ne învaţă, că dreptatea luĭ Dumneḑeŭ iese maĭ strălucitóre, din nedreptatea nóstră; ceea ce din raportarea conjuncţiuneĭ *ca să* la milueşte-mĕ Dumneḑeule etc., nu se arată.

Conjuncţiunea *ca să*, se rapórtă la verbul *am pĕcătuit*, dar, nu pentru ca să arate causa finală, ci maĭ mult continuitatea.

Cu acéstă explicare sunt de acord şi părinţiĭ bisericeştĭ. Ast-fel, Theodoret ḑice: «Conjuncţiunea *ca să*, aicĭ, nu «arată causa finală, ci trecerea de la o ideie la alta. Căcĭ «David nu a pĕcătuit, ca să se arate Dumneḑeŭ drept, ci «din contră. Fiind-că el a despreţuit pre Dumnedeŭ şi «sânta sa lege, urma să'şĭ priméscă pedépsa ca o dréptă «resplată pentru faptele séle. Aşa în cât luându-se la cer-«cetare faptele luĭ David, el rĕmâne învins». Iar Sfîntul Ioan Chrisostom explicând acéstă parte a versetuluĭ ḑice: «Conjuncţiunea *ca să*, nu este causativă; căcĭ nu pentru «acésta a pĕcătuit David, *ca* Dumneḑeŭ să se îndrepte «întru cuvintele séle. De óre-ce Dumneḑeŭ avea deja tot «dreptul asupra acelora pe care el îĭ miluia, iar eĭ eraŭ «ingraţĭ. Dar, după cuvîntul că: nu voeşte Dumneḑeŭ mór-«tea pĕcătosuluĭ, ci să se întórcă şi să fie viŭ, acésta maĭ «ales se vede din aceste cuvinte; căcĭ eŭ căindu-mĕ, sunt «ertat, şi întorcêndu-mĕ la tine, mĕ îndrept prin cuvintele «téle, pentru că ast-fel tu te arăţĭ drept în promisiunile

[1]) Comp. Rom. III, 4 şi urmat.

«téle în timpul răsplătirei, către mine care am arătat şi «am făcut penitenţă. De asemenea tu judecĭ şi eştĭ drept «şi către ceĭ ce n'aŭ făcut penitenţă».

Să fiĭ drept, adică tu Dómne, ḑice David, carele eştĭ tot-d'auna drept, şi acum, faţă de fără de legea şi pĕcatul meŭ, să te arăţĭ drept, *ordonând*. De observat este, că în locul acestuĭ verb, la Septuaginta se află *întru cuvintele téle* şi mulţĭ comentatorĭ susţin, că aci s'ar face alusiune la cuvintele ḑise de Nathan Profetul către David [1]); dar aci nu póte fi vorba de cât de cuvintele şi porunca Domnuluĭ, faţă de cel pĕcătos [2]).

Şi să te justificĭ când veĭ judeca tu; la Septuaginta, *şi să birueştĭ când veĭ judeca tu*, adică să te arăţĭ că eştĭ drept, şi să învingĭ, când inamiciĭ tĕĭ ar cuteza să te socotéscă nedrept. *A învinge*, în înţelesul moral şi în judecată, însémnă a fi drept şi a avea dreptate [3]). In originalul ebraic se află verbul זָכָה care însémnă a fi curat. Inţelesul însĕ este tot acelaş, căcĭ în judecată cel ce este curat şi inocent, acela câştigă şi învinge.

Vers. 7. Şi asupra acestuĭ verset traducţiunea Septuagintel este de acord cu originalul ebraic. Diferenţele carĭ exist între ele, că adică cuvintele *fără de lege* şi *pĕcat*, la Septuaginta sunt la plural (ανομίαι, ἁμαρτίαι), iar în textul ebraic la singular (עָוֹן, חֵטְא) şi că Septuaginta reproduce în prima parte a versuluĭ, verbul care în textul ebraic se află în partea a doua, şi vice versa, nu fac ca versetul, să aibă într'un text un sens şi în cel-l-alt, altul; pentru că cele douĕ părţĭ ale psalmuluĭ, formézǎ un paralelism sinonim, iar cuvintele ebreeştĭ עָוֹן şi חֵטְא, la singular, se iaŭ adesea orĭ cu însemnare colectivă.

---

1) Comp. II, Samuel XII, 7 11.
2) Comp. Genesa VIII, 21.
3) Acéstă însemnare o are acest verb şi lu scriitoriĭ clasicĭ grecĭ, comp. Xenofont Memor. IV, 4 § 17. Teofrast Charact. cap. 17 etc.

Traducţiunele române se ţin de textul Septuagintei. In acest verset psalmistul arată neputinţa şi stricăciunea morală a trupului sĕŭ, arătând, că de la începutul vieţeĭ şi al existenţeĭ séle, se află sub stăpânirea pĕcatuluĭ; căcĭ *întru fără de lege s'a zĕmislit şi întru pĕcat, s'a născut de părinţiĭ sĕĭ.*

Prin aceste cuvinte el înţelege pĕcatul original, în care ne concepem şi ne naştem, şi din causa căruia inclinăm tot-d'auna către rĕŭ.

Décă în textul Septuaginteĭ, pĕcatul şi fără de legea, sunt puse la plural, acesta nu împiedecă d'a înţĕlege tot pĕcatul original, acel pĕcat unu şi mare, din care a decurs şi decurge tóte relele pentru om şi ale căruia consecinţe sunt multiple, cacĭ în textul original ebraic, precum am vĕḑut, este la singular. La Septuaginta s'ar putea ḑice, că efectele şi consecinţele, sunt luate drept causă şi numite cu numele eĭ.

Dacă David arată ca isvor şi causă a pĕcatuluĭ sĕŭ, pĕcatul şi stricăciunea morală pe care a moştenit'o de la primul om, prin care şi în care am pĕcătuit toţĭ descendenţiĭ sĕĭ, acésta nu o face pentru a se îndrepta. Din contră recunóşte în totul şi cu totul, natura sa ca miserabilă şi pĕcătósă, incapabilă d'a face binele, fără ajutorul şi luminarea luĭ Dumneḑeŭ. Şi pentru acesta recunoscênd starea şi natura sa pĕcătósă, ca incapabilă pentru a se putea îndrepta, cade la misericordia divină şi imploră mila şi harul luĭ Dumneḑeu.

In acest sens este explicat acest verset de ceĭ maĭ distinşĭ părinţĭ aĭ bisericeĭ. Ast-fel Sântul Atanasie cel mare explicându'l ḑice: «David arată cum este, din începutul eĭ, natura ómenilor; cum prin călcarea legeĭ săvîrşită de Eva, a căḑut sub blestem şi a devenit sclavă pĕcatuluĭ. Pentru acésta David îşĭ îndreptă glasul către mărirea şi milostivirea luĭ Dumneḑeŭ şi implorǎ darul luĭ Dumneḑeŭ, singurul prin care póte dobândi ertare».

Iar, fericitul Theodoret, în comentariul sěŭ dice; «De la «început pěcatul a stăpânit natura ómenilor. Insăşĭ Eva, «prin călcarea poruncei, ne dovedeşte acesta. Căcĭ după «călcarea poruncei, urmând hotărîrea dumnedeéscă şi isgonirea din Paradis, Adam cunoscênd pe Eva, acesta a «conceput şi a născut pre Cain. Acésta nu însémnă alt «ceva de cât că strămoşiĭ noştri fiind stăpâniţĭ de pěcat, «a plantat pěcatul în descendenţiĭ lor...... Dar acésta ia«răşĭ, nu trebue a se lua ca un dispreţ şi desaprobare «a nunţeĭ, precum socotesc uniĭ, numind legătura nunţeĭ «pěcat, şi înţelegênd că acésta însémnă cuvintele psalmis«tuluĭ când dice: *întru fară de legĭ m'am zemislit «şi întru pěcate m'a născut mama mea*. Prin ur«mare, aci nu este vorba de cât de pěcatul strămoşilor «noştri şi de rana pěcatuluĭ suferită de eĭ şi transmisă «prin naştere tuturor urmaşilor lor».

Prin cuvintele séle din acest verset, David ne învaţă, că noĭ, ceĭ ce suntem supuşĭ pěcatuluĭ, prin însăşĭ natura nóstră pěcătósă, trebue tot-d'auna, dar maĭ ales când greşim, să cugetăm la inclinările şi năsuinţele cele rele ale natureĭ nóstre, şi mărturisindu-ne înaintea luĭ Dumnedeŭ, să implorăm, pe de o parte milă şi ertare pentru greşelĭ, iar pe de alta, ajutor, har şi imputernicire de la El, pentru a putea resista acestor pornirĭ şi inclinărĭ către pěcat ale natureĭ nóstre, ca să putem a ne feri de rěŭ şi a face bine.

Ideea coprinsă în acest verset este coprinsă şi explicată în multe locurĭ ale Sânteĭ Scripturĭ; cele maĭ însemnate sunt: Genesa VIII, 21. Evang. de la Ion III, 6. Epist. către Rom. V, 12. Către Efeseni II, 3 etc.

D.

DIDIM ORBUL

DASCĂL AL BISERICEI DE ALEXANDRIA [1]).

1) Didim este una din minunile, pe carĭ Creatorul le arată în lume din timp în timp, spre a da omenireĭ subiecte de admirațiune. El s'a născut în Alexandria la anul 309.

Pe când era în etate ca de cincĭ anĭ, fu atacat de durerea ochilor, tocmaĭ când începuse să învețe carte. Durerea acésta se mări ast-fel, în cât Didim perdu cu totul vederea; dar întâmplarea acésta, la o etate așa de fragedă, în loc să întârdie în el dorința d'a învěța, nu servi de cât a'l înflăcăra și maĭ mult și nu numaĭ că nu'l desesperă nicĭ de cum d'a obține ceea ce doria, ci 'l întări a cere neîncetat de la Dumnedeŭ, ca să-ĭ dea în locul lumineĭ ochiilor, lumina inimeĭ și descoperirea tainilor dumnedeeștĭ.

2) El uni cu rugăciunea, indeletnicirea și munca. Abia cunoscênd literile, când deveni orb, învěță alfabetul, avêndu-l săpat pe tăblițe de lemn și prin acest mijloc, pipăind începu să învețe a cunóște literile, apoĭ silabele, cuvintele și în urmă frasele întregĭ. Acesta era efectul vioiciuneĭ și imaginațiuneĭ sale. Aplicarea sa pentru studiŭ, 'l făcu a nu se opri aci. Se ducea și asculta cu sîrguință

1) Didim a trăit pe la finele sec. IV. Traducere liberă dupě Cellier. vol. V.

pe ceĭ ce învĕţaŭ şi instruia pe alţiĭ, trecêndu-şĭ adesea orĭ o parte a nopţiĭ întru a-ĭ asculta, şi întrebuinţând restul a repeta în sufletul şi în memoria sa lecţiunile, ce primia de la învĕţătoriĭ sĕĭ.

Prin acest mijloc el învĕţă nu numaĭ regulile gramaticeĭ, retorica şi cele maĭ frumóse bucăţĭ din diferiţĭ poeţĭ şi oratorĭ, dar se îndeletnici la cunoştinţa ştiinţelor divine şi umane. Scripturile Vechiuluĭ şi Nouluĭ Testument, pe carĭ le explica, din cuvînt în cuvînt, de la un capăt la altul, în diferite sensurĭ, dogmele bisericeĭ, pe carĭ le desvolta cu atâta esactitate şi claritate; dialectica şi silogismele luĭ Aristotel, musica, astronomia şi diferitele opiniunĭ a le filosofilor, le ştia aşa de bine, în cât rĕspundea cu înlesnire la tóte obiecţiunile ce i-se făcea, aşa în cât nimenĭ nicĭ-odată n'a putut să'l învingă în discuţiunĭ.

3) Nişte talente aşa de rarĭ într'un om, care părea să fie incapabil, atrăsese în Alexandria un mare numĕr de persóne: unele pentru ca să'l asculte, altele numaĭ pentru ca să-l cunóscă. Sf. Atanasie avu pentru dênsul o stimă deosebită şi 'l înduplecă să ia în îngrijirea şi conducerea sa renumita şcólă din Alexandria. Era o favóre deosebită, pe care Dumneḑeŭ o acordă acestuĭ oraş pentru mărirea bisericeĭ. Didim, în adevĕr se puse cu tótă puterea să apere dogma consubstanţialităţĭ Fiuluĭ cu Tatăl şi se opuse tot cu atâta zeĭ necredinţeĭ Arienilor, şi următorilor acestora, resturnând tóte sofismele lor şi sdrobind cu desăvârşire ideile lor eronate.

4) Se ḑice, că pe la anul 355 Sf. Antoniŭ a mers de maĭ multe orĭ la Alexandria. Didim, s'a dus să'l vaḑă; şi în vorbirile lor asupra Sf. Scripturĭ, veni vorba şi despre orbirea luĭ Didim. Sf. Antoniŭ 'l întrebă, dacă nu era mâhnit că este lipsit de vedere? Didim, dupĕ ce a fost silit în douĕ, treĭ rândurĭ, ca să respundă, mărturisi, că măhnirea sa despre aceasta într'adevĕr nu era mică. «Mĕ mir, respunde Sf. Antoniu, că fiind aşa de deştept, pre-

cum eştĭ, să regreţĭ un lucru, care este comun şi muştelor, furnicilor şi altor animale din cele maĭ de despreţuit, şi că tu nu te bucurĭ, că aĭ o vedere, care nu se află de cât la Apostolĭ, la sfinţĭ, la îngerĭ, prin care noĭ vedem chiar pe Dumnedeŭ şi care aprinde în noĭ focul uneĭ ştiinţĭ aşa de luminóse. E maĭ bine să fiĭ luminat la suflet, de cât la trup şi să aĭ ochi aceştia spiritualĭ, carĭ nu pot să fie stricaţĭ, de cât de ranele păcatuluĭ, că nu sunt ochĭ de carne, care pot printr'o singură căutătură neruşinată, să arunce pe om în iad».

5) Didim ne spune el însuşĭ, că după ce se puse pe post şi rugăciune, pentru ca să capete de la Dumnedeŭ, încetarea persecuţiunilor luĭ Iulian apostatul, carĭ făceaŭ să sufere biserica, într'o dі, pe când el se găsea coprins de somn şi de osteneala postuluĭ, noaptea, târdiŭ cădu în exstaz audi ómenĭ, pe carĭ îĭ vedea călărĭ pe caĭ albĭ, dicênd tare: «Să se spue luĭ Didim, că Iulian a fost ucis astă-dĭ chiar în ora acésta, care era a şéptea, adică la un ceas după mezul nopţiĭ, şi că acéstă ştire să o comunice şi Episcopuluĭ Atanasie.

Şi trezindu-se îndată din extaz, mâncă puţin şi însemnând dioa şi ora acesteĭ vederĭ, se pomeni, că în adevĕr Iulian, muri în acel timp, adică noaptea de la 26—27 Iunie, anul 363.

6) Numaĭ în urma acestuĭ eveniment, Rufim veni în Alexandria să înveţe sub ascultarea luĭ Didim şi de la dênsul aflăm, că orĭ şi cât de admirabile ar fi scrierile sale, discursurile luĭ însă, pe carĭ le ţinea prin viŭ graiŭ eraŭ cu mult maĭ energice şi maĭ plăcute. Fericitul Ieronim se duse şi el la anul 386 în Alexandria să vadă pe Didim, săʼl consulte asupra maĭ multor chestiunĭ din Scriptură. El se lăuda, că l'a avut de catihet şi dascăl al sĕŭ, şi 'i trimise şi o scrisóre, prin care 'l numea învĕţătorul sĕŭ. In altă parte 'l numeşte *Didim al sĕŭ* şi dice despre dênsul: «el are ochĭ, carĭ sunt lăudaţĭ de Cântarea Cân-

tărilor și aceĭ pe carĭ Iisus Christos ne poruncește să'ĭ ridicăm în sus, pentru ca să privim câmpiile albe și gata să fie semănate; cu ochiĭ seĭ el consideră ca maĭ pre jos de dênsul tóte lucrurile de pe pământ și reînviază vechiul obiceiŭ să dea unuĭ profet numele de vĕzător. Acela care ar ceti scrierile sale ar vedea, de unde latiniĭ împrumută ceea ce zic eĭ, și găsind isvorul acesta, nu se va maĭ ocupa de rest».

Didim este fórte puţin instruit în vorbire, nu însă tot așa în doctrină. Stilul sĕŭ este chiar ca al unuĭ bărbat apostolic, atât *prin simplitatea expresiunilor*, cât și *prin sublimitatea cugetărilor sale.*

Pallade, în timpul ședereĭ sale prin mănăstirile de prin prejurul Alexandrieĭ și de prin deșerturile Nitrieĭ, făcu maĭ multe visite luĭ Didim, căruia 'i istorisi maĭ multe particularităţĭ din viaţa sa. Pallade era tânâr pe atuncĭ, nu avea 22 de anĭ de ḑile. Didim vroi să'l îndatoreze, să'șĭ facă rugăciunea în chilia sa; Pallade însă 'l refusă: pentru care lucru Didim 'i spuse, că Sf. Antoniu nu'ĭ făcuse această dificultate; și vroi să'l învețe că, pentru ca să imiteze pe acest om sfînt, trebue să asculte și să se supună fără resistenţă.

7) Pe când Fericitul Ieronim compunea scrierea sa intitulată: «De viris ilustribus», Didim trăia încă și era în etate de 83 anĭ. Istoria luĭ Pallade nu ne permite d'a pune moartea luĭ Didim de cât pe la anul 399, după Christ.

8) Dintre nenumĕratele scrierĭ, ce le a compus Didim și carĭ eraŭ atât de însemnate pentru biserică, nu ne a rĕmas de cât douĕ, dintre carĭ cea d'ântăiŭ este cartea intitulată despre Duhul Sfînt. Aceasta n'a ajuns până la noĭ, de cât numaĭ în latinește, în traducerea Fericituluĭ Ieronim, care o făcu la anul 384 în urma rugăciuneĭ papeĭ Damas. Și tocmaĭ despre acéstă însemnată carte el ne spune, că latiniĭ aŭ cules dintr'ênsa tot ceea ce aŭ spus

în privința acesteĭ materiĭ. Temêndu-se ca nu cumva să împrumute ceva din această scriere, dacă 'șĭ continua scrierea sa, pe care o începuse: despre divinitatea Sf. Duh, a credut maĭ nimerit să suprime ceea ce scrisese deja în această privință, și să rěmâe simplu interpret al scrieriĭ luĭ Didim, așa în cât să nu se împodobéscă cu pene streine, ca cioara din fabulă. Acest tratat al luĭ Didim foarte mult citat de Fericitul Augustin este împărțit în treĭ părțĭ, și în edițiunile noastre, poartă numele de cărțĭ, (cartea I, II, III), de și în realitate nu este de cât o singură carte.

9) Doue cause 'l aŭ făcut să scrie asupra acesteĭ materiĭ: I-iŭ, pentru ca să satisfacă rugăciunile, ce i le adresaŭ frațiĭ sěĭ de o credință, și II-lea, pentru că socotea trebuincios să stabilészcă învěțătura bisericeĭ, privitóre la divinitatea Sf. Duh, pe basa Sfintelor Scripturĭ, și să împiedice pe ceĭ lesne credětorĭ, ca să nu fie înșelațĭ de aceĭa, carĭ spuneaŭ în astă privință multe lucrurĭ nefundate, nicĭ pe Sf. Scripturĭ, nicĭ pe mărturia vre unuĭ părinte bisericesc.

In cartea I Didim afirmă, că Sf. Duh, adică persóna Dumnedeiriĭ, care este desemnată sub acest nume, sunt de o potrivă necunoscute de aceĭ ale cărora filosofiĭ n'aŭ nicĭ o legătură cu Sf. Scriptură; și că numaĭ din Sfînta Scriptură a V. și N. Testament putem cunóște și învěța ce este Sf. Duh.

După aceia arată, că Duhul Sf, este acela, care a grăit prin profețĭ și prin Apostolĭ. Numele acesta de *Duh Sf.*, după el nu este un termen vag, ci numele ființeĭ, care este de aceiașĭ natură cu Tatăl și cu Fiul și se deosebește de cele-l-alte fápturĭ. Didim continua a învěța, că Sf. Duh nu póte a se confunda cu făpturile. De asemenea el nu póte fi iarășĭ nicĭ din numěrul ființelor celor fără de trup, carĭ pot primi deosebite grade de har, virtuțĭ și sfințenie, pentru că însușĭ este sfințitorul, isvorul și dătătorul a tot binele, și plinirea haruluĭ, precum dice

Iisus Christos în Evangelie: «Decĭ dacă voĭ fiind rĕĭ, ştiţĭ să daţĭ darurĭ bune fiilor voştri, cu cât maĭ vârtos Tatăl vostru cel din cer, va da Duh Sf. celor ce cer de la dênsul?» (Luc. XI, 13).

El constată dar, că sf. Duh este sfinţitor şi că natura sa este nesupusă schimbăreĭ şi prin urmare deosebită chiar de a creaturilor necorporale, pentru că acestea fiind primitoare de deosebite grade de perfecţiune, sunt supuse prefacerĭ. Această deosebire Didim o bazéză pe aceea, că trebue neapărat să fie o deosebire între cel ce sfinţeşte şi cel ce se sfinţeşte. Sf. Duh fiind precum ḑice Sf. Apostol Paul în epistola sa către Efesenĭ; cel ce sfinţeşte, el este deosebit de făpturĭ, şi una cu Tatăl şi Fiiul, Dumneḑeŭ ca şi dênşiĭ, căcĭ numaĭ Dumneḑeŭ sfinţeşte. Didim adaogă: «Dacă Sf. Duh era din numĕrul făpturilor, avea ca şi dênsele o substanţă mărginită şi nu putea fi de faţă de odată, de cât într'un singur loc, ceea ce nu'şĭ are locul pentru că el, în acelaş timp sfinţeşte maĭ multe persóne şi se află într'ênsele, fie-că ele sunt respândite în deosebite părţĭ ale lumeĭ, până la marginea eĭ. Un înger din contră, de faţă la rugăciunea ce un Apostol făcea în Asia, nu putea fi la aceia ce Apostoliĭ făcea în alte părţĭ a le lumeĭ. Ingeriĭ, este adevĕrat, sunt numiţĭ şi eĭ sfinţĭ în scriptură, dar eĭ sunt sfinţĭ numaĭ prin participarea sfinţenieĭ Sf. Duh şi pentru că Fiul luĭ Dumneḑeŭ, cel unul născut, carele este sfinţenia şi comunicarea Tatăluĭ, locueşte într'ênşiĭ. Eĭ nu sunt sfinţĭ prin propria lor fiinţă, căcĭ alt-fel ar fi consubstanţialĭ Sf. Treimĭ, ceea ce nicĭ nu'şĭ póte avea locul, nicĭ nu se póte ḑice». Didim învaţă că eĭ sunt de o natură maĭ naltă, de cât aceia a oamenilor şi de o sfinţenie maĭ covîrşitóre, din causă că eĭ sunt maĭ aprópe de Dumneḑeire. El raportă maĭ multe locurĭ a le scriptureĭ, unde citim că Apostoliĭ şi discipoliĭ eraŭ plinĭ de Sf. Duh, de unde el deduce, că Sf. Duh este Dumneḑeŭ, pentru că nu se găseşte nicĭ o parte, în căr-

ţile sfinte, ca să fie ḑis, că cine-va a fost sfinţit de vre-o creatură óre-care, ca de un esemplu de un Inger, Heruvim, Serafim etc- De altă parte, cine-va nu póte primi darurile luĭ Dumneḑeŭ, de cât de la însuşĭ Dumneḑeŭ şi nimenĭ nu este plin de ele, dacă n'are într'însul pe Sf. Duh, în care se află tóte aceste darurĭ; şi nu dóră, că Sf. Duh ar fi împărţit în atâtea substanţe câte efecte produc; căcĭ el este neîmpărţit, nepătimitor şi neschimbat după natura sa; dar pentru că el primeşte deosebite nume, după deosebitele efecte, a căror causă este. Pentru aceia în Faptele Apostolilor se spune, că Archidiaconul Ştefan era plin de înţelepciune şi de Sf. Duh, pentru că Sf. Duh era într'însul. Didim arată şi alte părţĭ a le scriptureĭ, unde pacea, dreptatea, darul minunilor şi al profeţieĭ sunt atribuite Sfîntuluĭ Duh, de unde conchide, că putênd fi primit în acelaşĭ timp nu numaĭ de una saŭ douĕ persóne, ci de tóte naţiunile şi de întréga omenire, el este necreat din natura sa şi de o natură deosebită de aceia a făpturilor.

10) Ereticiĭ obiectaŭ: «Este scris, că tóte lucrurile aŭ fost făcute de Cuvîntul». Didim respunde, că Sf. Duh, fiind de o natură deosebită, precum a arătat maĭ sus, nu poate face parte din acest tot creat, pentru care insistă asupra acestor cuvinte a le profetuluĭ Amos: «*Eŭ sunt, ḑice Domnul, cel ce întăresc tunetul şi fac vîntul*, el dovedeşte, că aci nu este vorba de Sfîntul Duh, ci de vîntul de care Dumneḑeŭ se servă, pentru a aduna norĭ şi a da ploae pământuluĭ. Pentru aceia şi este ḑis *creez*, şi nu *am creat*, pentru că Dumneḑeŭ face în fie-care ḑi vînturile, în timp ce cele-l-alte substanţe nu sunt create de cât numaĭ odată. Aşa dar, dacă acolo era vorba să fie coprins şi Sf. Duh şi dacă Dumneḑeŭ l'ar fi pus între făpturĭ, ar fi ḑis, *am creat* şi nu *creez*. Didim adaogă, că termenul grec, care însemnéză duh este pus de profetul Amos fără articol, ceea ce este o probă de singularitate, în vreme ce într'alte părţĭ a le Scriptureĭ, precum

în Evanghelia Sf. Ioan şi în Epistolele Sf. Apostol Paul, unde este vorba despre persóna Sf. Duh, acest termen este tot-d'auna urmat de articol, saŭ de un atribut, arătând lămurit, că s'a vorbit în aceste părţĭ, nu de vînt, ci de Sf. Duh.

11) După ce Didim arătă, că Sf. Duh nu este făptură, probéză prin Sf. Scriptură, anume cu acele locurĭ unde este vorba de milostivirea Tatăluĭ şi cele-l-alte darurĭ ale sale, ce ne vin de la Fiiul prin Sf. Duh, că aceste treĭ Persóne neavênd de cât o singură lucrare, nu sunt de cât o singură fiinţă. O altă probă despre divinitatea Sf. Duh Didim o scóte din cuvintele Sf. Apostol Petru către Anania, unde acel Apostol stabileşte lămurit, că a minţi Sf. Duh, este a minţi luĭ Dumnedeŭ însuşĭ. El dovedeşte unitatea natureĭ între Fiul şi Sf. Duh, prin următórele cuvinte a le luĭ Iisus Christos către Apostoliĭ sĕĭ: «Iar când «vĕ vor da pre voĭ în mâinile persecutorilor, nu vĕ în-«grijiţĭ, cum saŭ ce veţĭ respunde, că se va da vouă în-«tr'acel ceas ce veţĭ grăi. Că nu voĭ sunteţĭ ceĭ ce grăiţĭ, «*ci Duhul Tatăluĭ vostru, este care grăeşte întru* «*voĭ*». (Mat. X 19, 20). «Că eŭ vĕ voiŭ da vouĕ gură «şi înţelepciune, căreia nu-i vor putea grăi, nicĭ sta în-«potrivă, toţĭ carĭ se vor pune impotrivă vouă». (Luc. XXI, 15). Căcĭ dacă înţelepciunea şi învĕţătura Sf. Duh este aceiaşĭ, cu înţelepciunea şi învĕţătura Fiuluĭ, este învederat, că eĭ n'aŭ de cât aceiaşĭ natură şi aceiaşĭ voinţă, prin care se comunică Apostolilor şi discipolilor lor darurile Dumnedeeştĭ. Didim adaogă: «Dar Fiul şi Tatăl sunt una, dupĕ cum dice Iisus Christos în Sf. Evanghelie de la Ioan: «Tatăl meŭ şi eŭ una suntem». Urméză dar, că Sf. Duh are aceiaşĭ natură ca şi Fiul şi rĕmâne a demonstra, că natura Trinităţiĭ nu este nicĭ de cum împărţită şi că ea este nedespărţită. El confirmă unitatea natureĭ, a virtuţeĭ şi lucrăriĭ în Trinitate, şi prin un alt raţionamênt fondat pe cuvintele luĭ Iisus Christos din Sf.

Evanghelie de la Mateĭ și Luca: «Sf. Duh, ḑice el, este degetul Tatăluĭ, după cum Fiul este mâna; degetul așa dar fiind din aceiașĭ substanță, ca și mâna și mâna din aceiașĭ natură, ca aceluia căruĭ ea aparține, urmézà, că Sf. Duh este de aceiașĭ natură cu Tatăl și Fiul. Dar Didim ne învață în acelașĭ timp, că comparațiunea, de care se servește Scriptura, nu trebue să fie grăbită, dar că el a întrebuințat'o nu pentru a însemna întinderea saŭ părțile subsfanțeĭ celor treĭ persóne divine, ci unitatea sa. De asemenea, că mâna care în mod misterios după natura sa nu se póte separa de corp, asemenea degetul nu póte fi deosebit de mână din care este. »Dacă Iisus Christos, adaogă el, trebue să fie recunoscut Dumneḑeŭ, pentru că în Scriptură este numit *înțelepciunea și virtutea luĭ Dumneḑeŭ*, trebue prin acelaș raționament a recunóște pe Sf. Duh Dumneḑeŭ, pentru că el se numește *Duhul luĭ Dumneḑeŭ*, *Duhul înțelepciuneĭ*, *Duhul adevěruluĭ*».

12) Didim urmézà acelaș rationamsnt în cartea a II, spre a arăta, că cele treĭ persóne a le Trinităţi, pe care 'l numește un cerc de unitate și substanță, n'aŭ de cât o singură natură. Ca nouĕ probă a divinitățiĭ Sf. Duh, Didim adaogă: «Precum aceea care se forméză prin Iisus Christos, care este icóna luĭ Dumneḑeŭ, devin asemenea luĭ Dumneḑeŭ, atât cât este cu putință natureĭ omeneștĭ; asemenea aceia carĭ sunt însemnațĭ de Sf. Duh, care este pecetea luĭ Dumneḑeŭ, devin prin punerea acesteĭ pecețĭ, la aceea a înțelepciuneĭ și științeĭ luĭ Iisus Christos căcĭ, după cum ḑice Sf. Apostol Paul, se află deosebire în lucrările supra-naturale; dar acelaș Duh este care lucréză tot întru toțĭ, împărțind fie-căruia darurile sale, precum voește».

Didim se servă chiar de aceleașĭ cuvinte a le Apostoluluĭ, spre a arăta, că Sf. Duh este o ființă și nu o lucrare simplă, după cum ḑicea óre-carĭ ereticĭ. El o probéză

aceasta prin maĭ multe locurĭ a le Sf. Scripturĭ. In deosebĭ prin Faptele Apostolilor unde se ḑice, că Apostoliĭ adunaţĭ, fiind în Sinod la Ierusalem ḑic: Părutu-s'a Sf. Duh şi nouă, căcĭ termenul, s'a părut, însemnéză nu o lucrare, ci o natură, precum se póte vedea prin aceste cuvinte a le luĭ Iob: «S'a întâmplat ceea-ce a plăcut Domnuluĭ.

El insistă asemenea asupra formeĭ botezuluĭ, care însémnă invederat, că credinţa în Sf. Duh, este aceiaşĭ ca în Tatăl şi Fiul şi că botezul trebue să se dea în numele celor treĭ persóne a Sfinteĭ Treimĭ, fără să fie permis a omite vre una din ele: aşa că acela ce va boteza în numele Tatăluĭ şi Fiuluĭ, fără să numéscă pe Sfîntul Duh, nu va da, de cât un botez neperfect şi care nu va lucra nicĭ de cum la ertarea păcatelor. «De aci urméză, ḑice Didim, că substanţa Trinităţi este neîmpărţită, că Tatăl este cu adevĕrat Tatăl Fiuluĭ, că Fiul este cu adevĕrat Fiul Tatăluĭ şi Sf. Duh cu adevĕrat Duhul Tatăluĭ şi luĭ Dumneḑeŭ: Iată credinţa, celor ce cred şi tótă iconomia bisericeĭ se împlineşte prin credinţa în Treime. Cele treĭ persóne aŭ contribuit la întărirea bisericeĭ: Tatăl a destinat pe Apostolĭ; Fiul i-a trimis să predice; Sf. Duh i-a întărit spre a conduce biserica: «Ceea-ce însemnéză în aceste treĭ persóne aceiaşĭ lucrare, şi prin urmare aceiaşĭ substanţă».

Didim dovedeşte acelaşĭ adevĕr, prin diferite locurĭ din Epistolele Sf. Paul, unde este ḑis, că Sf. Duh, ca şi Tatăl şi Fiul locueşte în inima adevĕraţilor credincioşĭ şi că eĭ sunt templul sĕŭ. «Ar fi dar o impietate şi necredinţă d'a pune pe Sf. Duh în rangul făpturelor. O fiinţă creată, nu locueşte într'alta: artele şi ştiinţele, virtuţile şi viţiile locuesc în óre-care mod în noĭ, dar ca calităţĭ întâmplătoare şi nu ca substanţe».

Didim în urmă tratéză despre misiunea Sf. Duh. Precum Fiul se trimite de Tatăl, şi nu'l depărtéză şi nu'l desparte, asemenea Sf. Duh, deşi se trimite de Tatăl şi Fiul, nu

este despărţit nicĭ de unul, nicĭ de altul fiind aceiaşĭ natură, deosebit cu totul de aceia a făpturilor. Pe când Iisus Christos ḑice în Sf. Evanghelie de la Ioan: »*Voiŭ ruga pe Tatăl meŭ și el vĕ va da alt mângâitor;* acest termen *alt*, nu însemnéză în acéstă parte o deosebire de natură, ci de lucrare între Fiul şi Sf. Duh, Fiul mijlocitorul, Sf. Duh este mângâitorul. Aceste funcţiunĭ nu sunt totuşĭ ast-fel propriĭ uneĭ persóne, că cea-l-altă nu le póte împlini; pentru că Sf. Duh este de asemenea mijlocitor, după cum ḑice Sf. Apostol Paul în epistola sa către Romanĭ: «*Sf. Duh se roagă pentru noĭ, prin tânguirĭ nespuse*».

13) Didim reluând după aceia urmarea probelor despre divinitatea Sf. Duh, raportă maĭ multe locurĭ, din V. și N. Testament, unde noĭ cetim, că Sf. Duh este, care a însufleţit pe Apostolĭ, a inspirat pe profeţĭ și a vorbit prin gura lor; el insistă în deosebĭ asupra părţeĭ din Faptele Apostolilor, unde Sf. Apostol Paul ḑice Iudeilor: «Că bine a grăit Sf. Duh, prin profetul Isaia către părinţiĭ noștri: Mergĭ la acest popor și spune: cu auzul veţĭ auzi și nu veţĭ înţelege; el face a se observa, că profeţia, pe care Sf. Apostol Paul aci atribue Sf. Duh, este atribuită Domnuluĭ în cartea luĭ Isaia, unde se citește: «Am auzit glasul Domnuluĭ, care 'mĭ ḑicea: Mergĭ și ḑi acestuĭ popor: Veţĭ auzi etc. ceea ce nu lasă nicĭ un loc d'a se îndoi, că voința şi natura Domnuluĭ şi a Sfîntuluĭ Duh nu este una și aceiaș şi că numele Sf. Duh nu însemnéză asemenea pe Domnul. O altă probă a divinităţiĭ sale este, că el este trimis de la Tatăl, ca şi Fiul; pre când nicĭ un om n'a fost trimis de Tatăl, nicĭ chiar Moisi, nicĭ vre-unul din Profeţĭ, toţĭ aŭ fost de Domnul și de Dumneḑeul luĭ Abraham, Isac și Iacob.

El dovedește prin cuvintele Ingeruluĭ către Sf. Fecióra Maria și prin acelea din psalmul CIII, că Sf. Duh are puterea de a crea, ceea ce n'aparţine de cât luĭ Dumne-

ḑeŭ; şi că el póte ca şi Fiul învĕța tot adevĕrul. Dacă se ḑice despre dênsul, că el nu va ḑice nimic de la sine însuşĭ, acésta este, după cum explică Didim, că Sf. Duh nu ḑice nimic, de cât prin voința Tatăluĭ şi Fiuluĭ, de carĭ, după natura sa este nedespărţit. Didim explică cu acéstă ocasiune diferite modurĭ de grăire întrebuințate în Sf. Scriptură, carĭ par a presupune în cele treĭ persóne a le St. Treimĭ membre omeneştĭ, urechĭ, gură, ochĭ..... «Trebue a le înțelege, ḑice el, ast-fel, ca ele să nu schimbe în nimic din înălţimea şi simplitatea luĭ Dumneḑeŭ. De exemplu, când ḑice: *Domnul a ḑis Domnuluĭ meŭ*, aceia nu însemnéză că Tatăl vorbind Fiuluĭ, 'l a învĕţat ceva, ci numaĭ că se află între Tatăl şi Fiul o unitate de natură şi voinţă. Nimenĭ dar să nu despartă pe Sf. Duh de Fiul, că este scris: *El nu va ḑice nimic de la sine însuşĭ, ci va vorbi după cum a auḑit;* căcĭ dacă Fiul este una, după natura sa cu Tatăl, pentru că el nu póte face, de cât ceea ce vede pre Tatăl făcênd, după cum ḑice Sf. Ioan, după acelaşĭ raţionament şi Sf. Duh, trebue să fie de aceiaşĭ voinţă şi de aceiaşĭ natură cu Tatăl şi Fiul, pentru că şi el a învĕţat tot ast-fel». Didim recunóşte aci, că Trinitatea fiind maĭ presus de substanţele materiale, noĭ nu putem vorbi cu exactitate. El voeşte maĭ cu sémă a depărta teologia de sofismele şi raţionamentele capriţioase a le dialecticilor, carĭ chiar din cuvîntul pietate voiaŭ să scoată şi să stabilească nepietatea. El se roagă, ca orĭ cine în scrierea sa, să nu vază de cât voinţa ce el a avut'o de a descrie bine şi precis pe cât posibil mărirea luĭ Dumneḑeu, cu tóte că n'a putut ajunge în totul la acest scop. Intrând în materie, el raportă o mare parte din capitolul VIII a epistoleĭ către Romanĭ, unde se vorbeşte despre justificare şi face să se vază prin cele ḑise de Apostol, unirea ce există între Sf. Duh şi cele-l-alte două persoane a le Sf. Treimĭ. Acelaş adevĕr 'l confirmă prin un loc din întâia epistolă a Apost. Petru, a-

rătând, că Sf. Duh aci se numeşte Duhul luĭ Iisus Christos. Duhul luĭ Dumneḑeŭ, ca şi în prima epistolă către Corintenĭ şi întâia a Sf. Ioan. El arată cum și în alte părțĭ a le epistolelor sale Apostolul Paul, ḑice că prin Sf. Duh, corpurile nóstre muritoare se însufleţesc şi înviază; cum prin Sf. Duh ne facem fiĭ adoptivĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ, locuind El întru noĭ, și comoștenitorĭ cu Iisus Christos aĭ împĕrăţieĭ luĭ Dumneḑeŭ; și cum în fine aceia, carĭ n'aŭ creḑut într'ênsul, după profetul Isaia, aŭ devenit vrăjmașĭ luĭ Dumneḑeŭ.

14) Didim începe a treia carte, printr'o explicare foarte lungă a acestuĭ loc din Profetul Isaia, despre care am făcut amintire. El maĭ întâiŭ găseşte aci condamnarea Manicheilor, carĭ despărţind bunătatea luĭ Dumneḑeŭ și dreptatea sa, aŭ luat ocasiunea d'a presupune doĭ Dumneḑeĭ, unul drept și altul bun. Nimic în fine, nu este maĭ hotărât contra acestor ereticĭ, ca acest loc al profetuluĭ Isaia, care ne represintă pe acelaș Dumneḑeŭ drept și în acelaş timp milostiv. Pentru a dovedi, că Manicheiĭ în despreţul orĭ căreĭ pietăţĭ voesc să stabiléscă un Dumneḑeŭ milostiv, pe care'l numeaŭ autorul Evangelieĭ și un Dumneḑeŭ drept, căruia eĭ îĭ a atribuiaŭ V. Testament. Pe lângă acest loc al profetuluĭ Isaia, raportă şi alte locurĭ ale V. Testament, unde acelașĭ Dumneḑeŭ, este numit drept, și tot El, este numit bun. D'asemenea și locurile din N. Testament, unde Dumneḑeŭ este când drept şi când bun.

Didim raporta ca ḑise despre Sf. Duh, aceea ce este ḑis în Isaia Profetul despre Duhul luĭ Dumneḑeŭ; de unde el conchide, că fiind nedespărţit, el este de aceiașĭ natură cu Dumneḑeŭ. El dovedeşte încă unitatea sa de natură cu Tatăl și cu Fiul prin aceea, că S-ta Scriptură atribue Tatăluĭ şi Fiuluĭ puterea d'a sfinți. El raportă în urmă deosebitele însemnărĭ ale cuvîntuluĭ *Duh* şi arată, că se ia şi în alte diferite însemnărĭ. Decĭ trebue ca cine-va să observe cu îngrijire, ḑice Didim, cum trebue să respunză

sofiştilor, carĭ exploatează toate locurile, unde acest termen se găseşte întrebuinţat în Scriptură, căcĭ eĭ voesc cu orĭ ce preţ să conchidă, că Sf. Duh este făptură. Decĭ S-ta Treime singură poate sfinţi pre om. La cuvintele Scripturei, că Satana a intrat în Iuda şi că a umplut inima luĭ Anania, El respunde: Satana n'are putere asupra omuluĭ, de cât prin cugetările urîte, ce 'i inspiră şi prin înşelăciunile ce întrebuinţéză, spre a'l înşela şi d'a aprinde într'ênsul focul patimilor.

La cuvintele ereticilor, carĭ ḑiceaŭ, că Sântul Duh este fratele luĭ Dumneḑeŭ Tatăl şi unchiu luĭ Iisus Christos saŭ Fiul luĭ Dumneḑeŭ însuşĭ, şi ast-fel Dumneḑeŭ Tatăl ar avea doĭ fiĭ. Didim nu respunde, de cât compătimind pe aceia ce ḑic şi susţin ast-fel, căcĭ cine-va nu trebue să judece de lucrurĭ nevěḑute şi spirituale, prin ceea ce se petrece în cele věḑute şi corporale. A fi tată, fiŭ, unchiŭ, nepot sunt nume, de carĭ spiritul cel mărginit al omuluĭ se servă, spre a arăta şi deosebi corpurile. Dacă Scriptura întrebuinţéză cuvinte, prin carĭ ne arată aceea ce suntem datorĭ a cugeta de lucrurile divine, aceasta nu este de cât a se acomoda feluluĭ nostru d'a vorbi.

Didim sfârşeşte tratatul sěŭ, prin aceste însemnate cuvinte: «Ceea ce am ḑis până aci asupra acestuĭ subiect, într'un stil, care nu este nicĭ de cum maĭ puţin, de cât bogat; trebue să fie de ajuns. Puţinul ce am ḑis, denotă în deajuns frica mea că am cutezat să tratez despre aceia ce priveşte pe Sf. Duh; căcĭ nu trebue a spera nicĭ o ertare, aceia cari blestemă contra Sf. Treimĭ. Câtă precauţiune şi câtă băgare de sémă nu trebue să avem, când vorbim de acest mister, în puţine cuvinte şi într'un stil simplu, pentru a nu greşi? Dacă cine-va chiar voeşte a ceti această carte, noĭ 'l rugăm d'a se curăţi de toată lucrarea şi de tótă cugetarea contrară sfinţenieĭ luĭ Dumneḑeŭ, ca să fie un suflet luminat, d'a înţelege ceea ce aci este ḑis şi inimă plină de sfinţenie şi de înţelepciune;

și a ne erta, dacă noĭ n'am respuns după dorințele noastre la așteptarea cititoruluĭ, care trebue să considere spiritul în care noĭ am scris, fără a se opri la expresiunile, de carĭ ne-am servit; căcĭ mărturia conștiințeĭ noastre, ne întăreşte a crede, că învĕțătura noastră este aceia a pietățiĭ. Asemenea buna credință a noastră ne obligă a mărturisi, că felul nostru d'a scrie, este fórte depărtat de politeță și de plăcerea persónelor elocinte, neavênd alt cuget explicând Scriptura, de cât a căuta cu pietate, care este adevĕratul eĭ sens și d'a'l exprima în urmă cu simplitatea ordinară a moduluĭ nostru de cuvîntare [1].

C.

(Va urma .

[1]) Acest tratat a luĭ Didim a fost tipărit întâia oară la Colonia în 1531 în 8⁰ și la Helmstadt în 1614, în 8⁰ și în Biblioteca Părinților la Paris în 1589 și 1654; (în al 2-lea vol. al Sf. Ieronim de Dom. Martianay in al 2-lea vol. al Bibliotecei Gallard, în al 52-lea Selecti Patres de M. Caillau.

CRONICA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE.

I.

Noul Mitropolit al Bucovineĭ.

In sfârşit, după maĭ multă amânare Guvernul imperial austriac s'a hotărît şi a numit ca Mitropolit al bisericiĭ ortodoxe din Bucovina pe Păr. Archim. *Arcadie Ciupercovicĭ*, iar ca vicar general pe Archimandritul *Vladimir de Repta*, profesor la facultatea de teologie din Cernăuţĭ. Iată câte-va date relative la viaţa şi activitatea nouluĭ Mitropolit, culese din «Gazeta Bucovineĭ»: I. P. S. *Ciupercovicĭ* s'a născut în 14 Aprilie 1823 în *Câmpu-Lungul* Bucovineĭ. După terminarea studiilor gimnasiale şi teologice a fost numit în 1847, administrator al parochieĭ din *Toporăuţĭ*, iar în anul 1848 a fost transferat în calitate de paroh în *Cernauca*. In anul 1854 a fost numit paroch al *Milişăuţilor*, unde a desfăşurat un deosebit zel pentru luminarea şi moralisarea poporuluĭ, atât prin şcólă, cât şi prin biserică, devenind ast-fel un adevěrat părinte al poporuluĭ. In 1866 a intrat în tagma monachală şi în acelaş an e ales cu unanimitatea voturilor ca egumen al Monastiriĭ *Putna*. In 1870 a fost ales vice-preşedinte al consiliuluĭ judeţan de *Rădăuţĭ*, iar în 1873 e ales deputat în dieta ţăriĭ. Demnitatea de Archimandrit a primit'o în 1874, iar în 1878 e numit membru în Consistoriŭ. Tot în acest an consiliul comunal al oraşuluĭ Rădăuţĭ l'a ales cetăţén de onóre.

In anul 1880 a fost numit vicar general, iar în 1881

i s'a dat dreptul de a purta mitră (mitrofor). In 1895 a fost ales deputat pentru dieta imperială representând colegiul I electoral al marilor proprietarĭ.

I. P. S. Sa în tótă viața sa a desfășurat o activitate rodnică, pentru binele bisericiĭ ortodoxe din aceste părțĭ. Noĭ ca frațĭ și ortodoxĭ ne bucurăm de înălțarea I. P. S. Sale la acéstă demnitate și ne rugăm luĭ Dumnedeŭ să-ĭ dea sănătate și putere de a lucra și de aicĭ înainte cu zel și devotament pentru binele bisericiĭ române ortodoxe și nu ne îndoim câtușĭ de puțin de acésta, maĭ ales când scim, că alăturĭ de I. P. S. Sa se află ca vicar general, prea invĕțatul și prea activul domn *Vladimir de Repta*.

II

Cestiunea lumînărilor de céră.

Prin discursul de deschiderea Sf. Sinod în sesiunea de tómnă a anuluĭ 1895 s'a amintit între alte cestiunĭ importante ce trebuiaŭ discutate și resolvate ca cea d'întâiŭ, *cestiunea fabricăriĭ lumînărilor de céră.* In scopul acésta s'a ales o comisiune pentru studierea eĭ, iar în ședința din 31 Octombre 1895, P. S. Episcop al Hușilor fiind ales raportor și-a depus raportul, care conchidea la următórele: a) Sf Sinod să intervină pe lângă onor. guvern a dispune, ca Consiliul sanitar superior să controleze prin agențiĭ săĭ lumînările destinate a fi întrebuințate prin bisericĭ, confiscând pre cele ce nu vor fi confecționate din ceară curată de albine. b) P.P. S.S. Chiriarchĭ prin Protoiereĭ și subprotoiereĭ să denunțe locurilor competinte pe fabricanțiĭ, carĭ vor pune în comerciŭ lumînărĭ falșe c) Spre acest scop fabricanțiĭ de lumînărĭ destinate pentru bisericĭ să fie îndatorițĭ a'șĭ pune firma lor pe fie-care lumînare.

Ca resultat al acestor disposițiunĭ, carĭ s'aŭ aprobat de Sf. Sinod, Dl. ministru de Interne a adresat următorul ordin circular tutulor prefecților de județe:

Domnule prefect,

S'a observat că în multe localitățĭ se ard prin sfintele bisericĭ lumânărĭ făcute din céră necurată, amestecată cu

alte substanțe. Fumul ce produc asemenea lumânări falșificate vatămă sănătatea servitorilor bisericeĭ și a pioșilor carĭ se adună în sfintele locașe ; el strică asemenea și picturile murale și de pe icóne, făcute cu multă cheltuială. Sfîntul Sinod al sfinteĭ bisericĭ autocefale ortodoxe române, între alte mĕsurĭ ce a propus pentru a se în ătura din comerciŭ lumânările de céră falșificate, la a căror preparare au servit și alte materiĭ, afară de céră curată, a manifestat dorința de a se controla lumînările întrebuințate prin bisericĭ.

Sub-semnatul, atrăgênd atențiunea D-vóstră asupra aceste̍ cestiunĭ, am onóre a vă ruga, D-le prefect, ca să obligațĭ pe toțĭ fabricanțiĭ de lumânăriĭ de céră din acel județ, destinate pentru bisericĭ, să aplice marca de fabrică pe fie-care lumânare, precum și să fabrice asemenea lumînărĭ numaĭ din céră curată de albine, fără amestecul verĭ uneĭ alte substanțe, încunoșciințându 'ĭ în acelașĭ timp că fabricanțiĭ și vîndĕtoriĭ lumînărilor de céră, care se vor găsi fabricate din céră de albine amestecată cu alte materiĭ, vor fi dațĭ în judecată în cnformitate cu prescripțiunile regulamentuluĭ industrilor insalubre (71, 101, 102).

Vețĭ bine-voi, D-le prefect, a invita pe D-niĭ sub-prefecțĭ și primarĭ, cu excepțiunea D-luĭ primar al capitaleĭ județuluĭ, căruia 'i s'a dat ordin direct întru acésta să dea concursul D-lor medicĭ din serviciul județuluĭ și celor din serviciul comunelor urbane, carĭ aŭ fost însărcinațĭ de a se încredința din timp în timp dacă lumînările de céră sunt făcute din céră curată de albine, saŭ dacă acea céră este amestecată și cu alte materiĭ.

Pentru a se putea constata dacă lumînările de céră sunt făcute numaĭ din céră curată de albine, D-niĭ medicĭ, însoțițĭ de un funcționar administrativ, vor lua, în cas de bănuială, probe (lămurirĭ și materialul din care se fabrică lumînărĭ). Aceste probe se vor preda autorităților în drept, împreună cu procesele-verbale ce se vor încheia, spre a fi trimise spre analisare la unul din institutele de chimie din Bucurescĭ saŭ Iașĭ ale direcțiuneĭ generale a serviciuluĭ sanitar.

In cas de constatarea falșificăreĭ lumînărilor de céră, fie în fabricĭ, fie pe la debitanțĭ, se va proceda conform regulamentuluĭ industriilor insalubre.

De executarea ordinuluĭ de faţă. vĕ rog, D-le prefect, să'mĭ raportaţĭ.

Primiţĭ vĕ rog, D-le prefect, asigurarea dinstinseĭ mele consideraţiunĭ.

Ministru, **A. Stolojan.**

O circulară identică s'a dat şi D-lor primarĭ aĭ oraşelor capitale de judeţ.

III.

Preoţiĭ, învĕţătoriĭ şi servitoriĭ bisericescĭ vor putea cumpĕra pămĕnt în loturĭ micĭ.

Legea pentru modificarea unor articole din legea pentru înstrăinarea bunurilor Statuluĭ şi rĕscumpărarea embaticurilor a trecut prin ambele corpurĭ legiuitóre şi în curând va fi şi promulgată. Prin acéstă nouă lege preoţiĭ, învĕţătoriĭ şi servitoriĭ bisericescĭ aŭ dreptul de a cumpĕra şi eĭ pământ, căcĭ iată cum sună art. 2 al. 1 din acéstă lege: «Tóte moşiile Statuluĭ se pot vinde în totul saŭ în parte însă numaĭ în loturĭ de cincĭ hectare, locuitorilor românĭ cultivatorĭ de pământ, *învĕţătorilor, preoţilor şi servitorilor bisericescĭ* din comunele rurale. Decĭ, de acum înainte preoţiĭ, învĕţătoriĭ şi servitoriĭ bisericescĭ vor fi trataţĭ şi eĭ maĭ omenesce, căcĭ óre eĭ nu sunt tot sătenĭ? Nu sunt eĭ trup şi suflet din trupul şi sufletul ţăranilor noştri?

Un alt bun maĭ coprinde acéstă lege la art. 6 al. 4, care sună ast-fel: Conacurile proprietăţilor vîndute în total, precum şi terenurile aflate în rasa satelor vor putea fi puse la disposiţiunea ministeruluĭ cultelor şi instrucţiuniĭ publice pentru a servi ca localurĭ de şcóle.

Prin urmare, conacurile proprietăţilor se vor putea da gratuit comunelor pentru a servi ca localurĭ de şcólă. Acésta este un câştig mare pentru şcóla rurală maĭ ales că tóte conacurile aŭ împrejurul lor grădinĭ marĭ şi plantaţiunĭ, carĭ vor servi ca grădinĭ pentru şcólă.

Tot prin acéstă lege se resolvă şi cestiunea locurilor supuse la embatic, căcĭ iată carĭ sunt disposiţiunile art. 58; «Tóte bunurile statuluĭ de orĭ-ce natură supuse la embatic

saŭ besman, otașniță, zecime și la orĭ-ce fel de dare, fie în banĭ, fie în producte saŭ diferite materiale, se pot rescumpĕra după formele prescrise prin legea de față, întru cât ele vor fi constituite conform legilor sub care aŭ luat nascere.

In lipsă de acte saŭ documente se va ține sémă de o posesiune de 20 anĭ esercitată conform art. 1847 cod. civ. Viile cu obrațele lor, aflate pe moșiile statuluĭ și asupra cărora cultivatoriĭ lor n'aŭ nicĭ un drept din cele prevĕḑute maĭ sus, pot fi vîndute locuitorilor carĭ le cultivă, evaluându-se prin espertisă valórea pământuluĭ.

Iată o lege bună pentru tótă suflarea țărănéscă și care va produce de sigur bucurie și servitorilor sf. nóstre bisericĭ.

IV.

Regulĭ simple pentru găsirea zileĭ Sf. Pascĭ.

Dl. C Miclescu, licențiat în matematicĭ și profesor a făcut o fórte importantă comunicare Societățiĭ «Amicilor sciinților matematice» și anume în ședința de la 15 Decembrie 1895 în privința găsiriĭ ḑileĭ Sf. Pascĭ, a vîrsteĭ luniĭ și a ḑileĭ săptămâniĭ. Acéstă comunicare e publicată în Buletinul societățiĭ No. 4, Ianuarie 1896. Pentru interesul ce presintă acéstă cestiune cititorilor noștri și pentru felul cum e tratată de dl. Miclescu estrag următórele:

Elementele carĭ servesc de basă pentru găsirea ḑileĭ Pascelor din orĭ-ce an de la secolul IX până în ḑilele nóstre, precum și din aniĭ viitorĭ, sunt; 1) *că Pascele trebue să fie într'o Duminică;* 2) *în Duminica care vine imediat după ḑiua în care cade luna plină pascală calculată;* și 3) *luna plină pascală calculată este prima lună plină care cade la 21 saŭ după 21 Martie, calculată fiind cu ajutorul cicluluĭ de 19 anĭ și luându-se de basă datele lunilor pline pascale din ceĭ 19 anĭ consecutivĭ următorĭ Conciliuluĭ de la Nicea.*

Dacă observăm că după fie-cari 28 de anĭ ḑilele sĕptămâneĭ revin periodic la aceleașĭ date ale calendaruluĭ Iulian și că după fie-cari 19 anĭ lunile pline pascale cal-

culate cad la aceleașĭ date ale calendaruluĭ Iulian, resultă că după fie-cari 532=28+19 anĭ ḑiua Pascelor va cădea periodic la aceleașĭ date și prin urmare este destul a se face o tabelă de ḑilele în carĭ cad Pascele pentru 532 anĭ consecutivĭ, pentru ca acéstă tabelă să pótă servi spre a găsi ḑiua Pascelor din orĭ-ce an trecut și viitor. Ast-fel, dacă în loc de data Pascelor punem, analog cu litera pascalieĭ, numĕrul care arată în a câtea ḑi după 21 Martie cade Pascele, avem următórea tabelă pentru 532 de anĭ, care se reproduce periodic pentru aniĭ trecuțĭ și viitorĭ:

(1500)	29, 21, 6, 26;	17, 2, 22, 14;	33, 18, 10, 30;	21, 6, 26, 18;	2, 22, 14, 34;
(1520)	18, 10, 30, 15;	6, 26, 11, 31;	22, 7, 27, 19;	10, 23, 15, 7;	26, 11. 31, 16;
(1540)	7, 27, 19, 4;	23, 15, 35, 20;	11, 31, 16, 8;	27, 12, 4, 24;	15, 28. 20, 5;
(1560)	24, 16, 8, 21;	12, 32, 24, 9;	28, 20, 5, 25;	16, 1, 21, 13;	32, 17, 9, 29;
(1580)	13, 5, 25, 10;	29, 21, 13, 26;	17, 9, 29, 14;	5, 25, 10, 30;	21, 6, 26, 18;
(1600)	2, 22, 14, 34;	18, 10, 30, 15;	6, 26, 18, 3;	22, 14, 34, 19;	10, 30, 15, 7;
(1620)	26, 11, 31, 23;	7, 27, 19, 4;	23, 15, 7, 20;	11, 31, 16, 8;	27, 19, 4, 24;
(1640)	15, 35, 20, 12;	31, 16, 8, 28;	12, 4, 24, 9;	28, 20, 5, 25;	16, 8, 21, 13;
(1660)	32, 24, 9, 29;	20, 5, 25, 17;	1, 21, 13, 33;	17, 9, 29, 14;	5, 25. 10, 30;
(1680)	21, 13, 26, 18;	9, 29, 14, 6;	25, 10, 30, 22;	6, 26, 18, 3;	22, 14, 34, 19;
(1700)	10, 30, 15, 7;	26, 18, 3, 23;	14, 34, 19, 11;	30, 15, 7, 27;	11, 31, 23, 8;
(1720)	27, 19, 4, 24;	15, 7, 20, 12;	31, 16, 8, 28;	19, 4, 24. 16;	35, 20, 12, 32;
(1740)	16, 8, 28, 13;	4, 24, 9, 29;	20, 5, 25, 17;	8, 21, 13, 33;	24, 9, 29, 21;
(1760)	5, 25, 17, 2;	21, 13, 33, 18;	9, 29, 14, 6;	25, 10, 30, 22;	13, 26, 18, 10;
(1780)	29, 14, 6, 26;	10, 30, 22, 7;	26, 18, 3, 23;	14, 34, 19, 11;	30, 15, 7, 27;
(1800)	18, 3, 23, 15;	34, 19, 11, 24;	15, 7, 27, 12;	31, 23, 8, 28;	19, 4, 24, 16;
(1820)	7, 20, 12, 32;	16, 8, 28, 13;	4, 24, 16, 29;	20, 12, 32, 17;	8, 28, 13, 5;
(1840)	24, 9, 29, 21;	5, 25, 17, 2;	21, 13, 33, 18;	9, 29, 21, 6;	25, 17, 2, 22;
(1860)	13, 33, 18, 10;	29, 14, 6, 26;	10, 30, 22, 7;	26, 18, 10, 23;	14, 6, 26, 11;
(1880)	30, 22, 7, 27;	18, 3, 23, 15;	34, 19, 11, 31;	15, 7, 27, 12;	3, 23, 15, 28;
(1900)	19, 11, 24, 16;	7, 27, 12, 32;	23, 8, 28, 20;	4, 24, 16, 1;	20, 12, 32, 17;
(1920)	8, 28, 13, 5;	24, 16, 29, 21;	12, 32, 17, 9;	28, 13, 5, 25;	9, 29, 21, 6;
(1940)	25, 17, 2, 22;	13, 33, 18, 10;	29, 21, 6, 26;	17, 2, 22, 14;	33, 18, 10, 30;
(1960)	14, 6, 26, 11;	30, 22, 7, 27;	18, 10, 23, 15;	6, 26, 11, 31;	22, 7, 27, 19;
(1980)	3, 28, 15, 35;	19, 11, 31, 16;	7, 27, 12, 4;	23, 15, 28, 20;	11, 24, 16, 8;
(2000)	27, 12, 32, 24;	8, 28, 20, 5;	24, 16, 1, 21;	12, 32, 17, 9;	28, 13, 5, 25;
(2020)	16, 29, 21, 13;	32, 17, 9, 29;	13, 5, 25, 10;	. . . . . .	. . . . . .

Se póte găsi ḑiua Pascelor și cu ajutorul uneĭ tabele care să ne dea ḑilele în cari cad lunile pline pascale calculate din 19 anĭ consecutivĭ óre-cari. Ast-fel, dacă în loc de ḑiua în care cade luna plină pascală calculată, punem numĕrul care arată în a câtea ḑi după 21 Martie ea cade, avem pentru 19 anĭ, de ex. pentru aniĭ 1881—1899, respectiv numerele:

15, 4, 23, 12, 1, 20, 9, 28, 17, 6, 25, 14, 3, 22, 11, 0, 19, 8, 27, cari se repetă periodic pentru aniĭ precedențĭ și următorĭ. Și pentru a găsi ḑiua în care cade Pascele într'un an óre-care, după ce aflăm cu ajutorul acestor numere-

ḑiua în care cade luna plină pascală calculată din acel an, nu ne maĭ rĕmâne de cât a găsi când este prima Duminică următóre și atuncĭ va fi Pascele.

Atât cele 19 numere cât și prima Duminică următóre se pot găsi d'a dreptul din milesimul anuluĭ prin nisce regule fórte simple, prin carĭ putem găsi fără vre-o tabelă ḑiua Pascelor dintr'un an óre-care

In adevĕr, putem observa: întâiŭ, că cele 19 numere se pot deduce din primul, 15, scăḑênd succesiv pe 11 (în casul când scăderea nu se póte face, se adună maĭ întâiŭ descăḑutuluĭ 30); al doilea, că milesimul anuluĭ 1881, căruia 'ĭ corespunde numĕrul 15, este divisibil cu 19. De aci resultă următórea regulă:

a) *Pentru a găsi numĕrul care arată în a câtea ḑi după 21 Martie cade luna plină pascală calculată dintr'un an óre-care, aflăm restul împărțiriĭ cu 19 a milesimuluĭ aceluĭ an, înmulțim acest rest cu 11, produsul aflat 'l împărțim cu 30, iar restul acesteĭ împărțirĭ 'l scădem din numĕrul 15 (în casul când nu se póte, îl scădem din 45) și diferința aflată va fi numĕrul căutat*

Apoĭ, pentru a găsi a câtea ḑi după luna plină pascală calculată este prima Duminică, observăm că 28 de anĭ aŭ un numĕr de ḑile egal cu un multiplu de 7, de unde urméză că după 28 de anĭ ḑilele sĕptĕmâniĭ cad periodic la aceleașĭ date ale calendaruluĭ Iulian; prin urmare, pentru a găsi ḑiua sĕptĕmâniĭ la 21 Martie dintr'un an óre-care, este destul a o cunósce pentru 28 de anĭ consecutivĭ óre-carĭ, de ex. de la anul 0 (ca și în anul 1876 căcĭ $1876=m.28$) până la anul 27. Insă, în anul 0, 21 Martie a fost Duminică și fiind-că un an nebisect are ḑile $365=m.7+1$, iar un an bisect are cu o ḑi maĭ mult, 21 Martie cade după fie-care an nebisect în ḑiua următóre a sĕptĕmâniĭ, iar după fie-care an bisect în a doua ḑi următóre și dacă representăm ḑilele sĕptĕmâniĭ prin numĕrul lor de ordine, adică Duminică (0), Lunĭ (1),..... Sâmbătă (6), găsim următórea regulă:

b) *Numĕrul ḑileĭ sĕptĕmâniĭ pentru 21 Martie dintr'un an óre-care se obține adunând restuluĭ împărțiriĭ cu 28 a milesimuluĭ anuluĭ a patra parte a sa (fără a ține sémă de partea fracționară) și*

lăsând afară cel mai mare multiplu de 7 coprins.

Apoi: *dacă acestui numĕr adunăm numĕrul găsit prin regula* (a) *și lăsăm afară cel mai mare multiplu de 7 coprins* (ceea-ce ne dă numĕrul dilei sĕptămânii al dilei lunei pline pascale calculată), *diferința până la 7 a acestui numĕr ne arată a câtea di după diua lunei pline pascale calculată cade Pascele.*

Observația I. Aceste calcule se pot face destul de repede și chiar pe din afară în modul următor:

1) Restul împărțirii cu 19 se póte afla imediat,de ex. pentru secolele XIX și XX cari ne intereséză mai mult, observând că 1900 este divisibil cu 19 și scădând saŭ adunând de mai multe ori pe 19, vom avea imediat diferiții multipli ai lui 19 pentru anii din secolele XIX și XX și apoi vom putea deduce ușor resturile împărțirilor cu 19.

2) Restul împărțirii cu 30 al multiplilor lui 11 se póte ușor afla, chiar pe din afară, observând că $11 \times n = 10 \times n + n$, care este de una din formele: $m.30+n$. $m.30+n+10$ saŭ $m.30+n+20$, împărțit cu 30 dă ca rest n sau $n+10$ saŭ $n+20$, după cum n este $m.3$ saŭ $m.3+1$ saŭ $m.3+2$ (când $n+20>30$, se lasă afară 30.

3) Asemenea și restul împărțirii cu 28 se póte afla repede și pe din afară pentru un mare numĕr de ani ținênd minte, de ex. pentru secolul XIX, că 1820 este multiplu de 28, deci și 1848, 1876, 1904, etc., sunt multipli de 28, cari se găsesc imediat. Ca exemplu, să aplicăm aceste regule pentru găsirea Pascelor din anul 1896. Avem: restul împărțirii cu 19 a lui 1896 este (Obs. I, 1): 1896—1881=15; restul împărțirii cu 30 a lui 15×11 este 11 căci 15=m.3 (Obs. I, 2); 15—15=0, deci luna plină pascală calculată va cădea la 21 Martie. Apoi: restul împărțirii cu 28 a lui 1896 este (Obs. I, 3): 1896—1876—20; 20 plus a patra parte a sa dă 20+5=25; lăsăm afară cel mai mare multiplu de 7 coprins și avem 25—21=4; apoi 4+0=4; 7—4=3; deci a treia di după luna plină pascală calculată va fi Pascele, adică la 21+0+3=24 Martie.

Observația II. Analog cu regula pentru găsirea numĕrului care arată în a câtea di după 21 Martie cade luna plină pascală calculată dintr'un an óre-care, avem următórea regulă pentru găsirea așa numitei *temelia* anului,

cu ajutorul căreia se póte calcula adevĕrata vîrstă a luniĭ în ori-ce ḑi dintr'un an óre-care (vîrsta luneĭ fiind numĕrul de ḑile trecute de la luna nouĕ):

Pentru a găsi temelia unuĭ an óre-care, aflăm restul împărțiriĭ cu 19 a milesimuluĭ aceluĭ an, a-adunăm restuluĭ găsit 1, suma acésta o înmulțim cu 2, iar produsul aflat 'l împărțim cu 30 și restul obținut este temelia anuluĭ.

Temelia anuluĭ represintă în secolul XIV și XV vîrsta adevĕrată a luniĭ la 1 Martie; ea a fost socotită înainte de anul 1333 cu 3 unităţĭ maĭ puţin, ceea-ce represinta aprópe exact vîrsta luniĭ la 1 Martie în cele 3 secole după Conciliul de la Nicea. Astă-ḑĭ temelia anuluĭ dă vîrsta luniĭ la 1 Martie cu 2 ḑile maĭ puţin; prin urmare, pentru a găsi vîrsta luniĭ la 1 Martie în timpurile actuale și încă în timp de 2 secole viitóre, adunăm 2 la temelia anuluĭ. La fie-care 308 anĭ următorĭ temelia, calculată după acéstă regulă va da vîrsta luniĭ la 1 Martie cu câte o ḑi maĭ puţin.

Iată și o regulă. bazată pe numĕrul temelieĭ anuluĭ, pentru a găsi adevărata vîrstă a luniĭ într'o ḑi óre-care a unuĭ an dat din timpurile nóstre și încă pentru 2 secole viitóre: *socotim anul ca începênd cu luna Martie, lunile Ianuarie și Februarie fiind ultimele lunĭ ale anuluĭ precedent; adunăm numĕruluĭ temelieĭ anuluĭ câte o unitate pentru fie-care lună începênd de la luna Martie și numĕrând și pentru luna în care se află ḑiua dată; adunăm apoĭ și numĕrul ḑileĭ în lună și lăsăm afară 30, dacă suma trece de 30.* In acéstă regulă se coprinde implicit și corecţiunea de 2 ḑile a temelieĭ anuluĭ.

Ca exemplu, să găsim vîrsta luniĭ la 15 Decembrie 1895. Avem· restul împărțiriĭ cu 19 a luĭ 1895 este (Obs. I, 1): 1895—1881=14; 14+1=15; restul împărțiriĭ cu 30 a luĭ 15×11 este 15, căcĭ (Obs. I, 2) 15=*m*.3; decĭ temelia anuluĭ 1895 este 15. Numĕrăm apoĭ: Martie 16, Aprilie 17, ... Decembrie 25; adunăm luĭ 25 numĕrul 15 al ḑileĭ date în lună și avem 25+15=40; lăsăm afară 30 și obţinem 40—30=10; decĭ la 15 Decembrie 1895 luna a avut vîrsta de 10 ḑile.

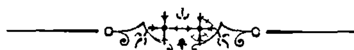
Observația III. Regula pentru găsirea numĕruluĭ ḑileĭ sĕptămâneĭ pentru 21 Martie dintr'un an óre-care ne dă ḑiua sĕptĕmâneĭ și pentru (0) Martie și o putem aplica în

general pentru găsirea ḑileĭ sĕptĕmâniĭ corespunḑĕtóre orĭcăreĭ ḑile a anuluĭ în modul următor: *adunăm numĕruluĭ care ne dă ḑiua sĕptĕmâniĭ pentru (0) Martie diferința de ḑile pentru luna în care se află ḑiua dată, și anume:* Martie (0), Aprilie (3), Maiŭ (5), Iunie (1), Iulie (3), August (6), Septembrie (2), Octombrie (4), Noembrie (0), Decembrie (2), Ianuarie (5) şi Februarie (1); *la suma aflată adunăm încă numĕrul ḑileĭ în lună și lăsăm afară cel maĭ mare multiplu de 7 coprins; numĕrul obținut ne va da numĕrul căutat al ḑileĭ sĕptĕmâneĭ corespunḑĕtóre ḑileĭ date.*

Ca exemplu, să aplicăm acéstă regulă pentru găsirea ḑileĭ sĕptĕmâneĭ la 15 Decembrie 1895. Avem: restul împărțiriĭ cu 28 a luĭ 1895 este (Obs. I,3): 1895—1876=19: 19 adunat cu a patra parte întrégă a sa face 19+4=23; din 23 lăsăm afară cel maĭ mare multiplu de 7 coprins şi avem 23—21=2, deci la (0) Martie ca și la 21 Martie 1895 a fost Marți (2); numĕruluĭ găsit 2 adunăm numĕrul corespunḑĕtor luniĭ Decembrie (2) și avem 2+2=4; numĕruluĭ găsit 4 adunăm numĕrul ḑileĭ în lună, 15, şi avem 4+15=19; din numĕrul găsit 19 lăsăm afară pe 14 cel maĭ mare multiplu de 7 coprins, și avem 19—14=5 deci 15 Decembrie 1896 cade Vinerĭ (5).

In acest calcul se consideră luniie Ianuarie și Februarie ca făcênd parte din anul precedent.

G.. ...

Reflexiunile creştinuluĭ asupra timpuluĭ şi asupra vieţeĭ.

Omul póte scăpa séŭ chiar póte să iasă învingĕtor asupra tempestilor, uraganelor, foculuĭ şi a inundaţiilor. Se póte chiar fulgerul să'l lege; să despreţuiască vêntul; vulturuluĭ să-ĭ oprească sborul şi chiar măreĭ să'ĭ schimbe şi să-ĭ strămute ţĕrmurile. Cine însĕ póte să dică timpuluĭ «*o-preşte-te*», séŭ cursuluĭ sĕŭ să-ĭ strige: «*te nesocotesc*»?

Cine-va póte să obosésca aşteptând să dispară ultima lucire a sóreluĭ ce apune. Dar bătrînul gârbov, carele din patul sĕŭ de mórte îşĭ aduce aminte de timpurile copilărieĭ séle, când copil, fără grijĕ saluta cu bucurie răsăritul sóreluĭ, găseşte timpul decurs de atuncĭ, fórte scurt! Iar suspinul sĕŭ ultim de pe patul morţeĭ, prin care îşĭ dă obştescul sfîrşit şi îşĭ ia rĕmas bun de la lume, îĭ pare maĭ lung, de cât întréga sa viaţă.

Valurile urméză unul altuia. Generaţiunele se succed una pre alta. Dar valurile sdrobindu-se şi sfărâmându-se de ţĕrmurile măreĭ, se reîntorc la matca lor şi în adâncimele de unde aŭ plecat; iar generaţiunele omeneştĭ se trec, pentru a nu se maĭ întórce.

Şi pamfolyxul a dis: «voiŭ fi etern»; şi florea: «nu voiŭ înceta nicĭ o dată d'a înflori»; iar omul, regele natureĭ, audindu-le, a surîs şi le a deplîns. Dar vaĭ! câţĭ dintre

noĭ nu sunt tot aşa de nerodĭ ca pamfolyxul şi nąıw cε şi florea, credêndu-se că sunt eternĭ şi că vor moşteni ɑ·ɑ pururea lumea.

O bătrînă ca de 90 anĭ, îmbrăţişa, cu bucurie până la lacrămĭ, pe o copilă mică, care era veselă, jucându-se. Cine-va îmĭ dise, arătând pe bătrînă, «*uite-te la copila trecutuluĭ*», şi arătând pre copilă, a adaogat, iarăşĭ, «*uite-te la bătrîna viitoruluĭ*».

Timpul trece asupra feteĭ ca şi furtuna asupra flóreĭ.

Te gândeştĭ séŭ cugeţĭ asupra presentuluĭ? Te înşelĭ. Până sá începĭ a te gândi, el a devenit deja trecut.

Am vědut pre moribundĭ strigând copiilor: «*venıţĭ*»; sbârciturile, strigând feţelor tinere şi fragede ale fetelor: «*venim*» şi pre viermĭ strigând reginelor şi tuturor puternicilor pămêntuluĭ: «*vě aşteptăm*».

Navigăm. Dar unde? Eternitate, tu eştĭ portul către care trebue să ne îndreptăm.

Iisuse Christóse! Fiĭ conducětorul nostru, căcĭ atuncĭ, pot să se înfurie tempestile. Harul těŭ singur ne este de ajuns.

Nu mě tem de tine timpule. Eştĭ nimic faţă cu eternitatea, pentru care eŭ sunt menit. Tu nu poţĭ de cât a mě face să apun, ca să resar maĭ strălucitor. Mormîntul către care mě împingĭ, nu mě înfricoşéză. O timpule! Salutare, dupě tine mě aştéptă Cerul.

Nu te întrista copile; nu te înfricoşa tinereţe, nu te descuragia bătrîneţe. Cădem ca să ne ridicăm; ne vestejim ca să înflorim; ne stingem ca să reapărem maĭ strălucitorĭ. Vino, intuneric al mormîntuluĭ! D'asupra ta luminéză strălucind viaţa cea eternă

Ceĭ ce cred, că viaţa este banul, fac totul ca să prefacă în argint fie-care secundă a vieţeĭ lor! Dar timpul, pentru creştin este ceva maĭ sıperior şi maĭ sublim. In

el putem dobândi, nu bogățiile milionarilor, corónele regilor, séŭ bunurile împĕraților, ci însășĭ împĕrăția luĭ Dumnedeŭ, care este eternă și neschimbată.

——

Nu mĕ înspăimânțĭ timpule. Poțĭ să curmĭ veseliile și săriturile copiluluĭ; poțĭ să albeștĭ pĕrul virginelor, poțĭ să vestejeștĭ florile frumusețeĭ; poțĭ să stingĭ lucirea ochilor feteĭ; poțĭ să sfărâmĭ sceptrele monarchilor, și să transformĭ în pustietățĭ grădinile Babilonuluĭ. Dar harul Domnuluĭ te învinge, și puterea iubireĭ Luĭ de ómenĭ te nimicește. Numaĭ în harul acesta și în acéstă iubire, *bine cuvintez puterea ta timpule.*

«Tu veĭ trece, iar sufletele celor ce iubesc pre Domnul «și cred în el, sunt nemuritóre și eterne ca și însușĭ Dum«nedeŭ, Cel ce le a dat».

D.

DONAȚIUNI

Bisericeĭ parohiale „Sfințiĭ Impĕrațĭ" din parohia Bĭlăciţa, jud. Mehedințĭ, 'i s'a dăruit de către D-l Constantin Bălăcianu, o candelă de argint în valóre de 150 leĭ, două sfeşnice de alamă costând 2 leĭ, şi o icónă împărătéscă mic. costând 10 leĭ; iar de către D-l Ión Ifrim Crețu un policandru de lemn în valóre de 50 leĭ şi o cutie de lemn pentru păstrarea sfinteĭ împărtăşirĭ în valóre de 5 leĭ, pentru care li se aduc mulțumirĭ publice.

Dómnele Dena Ralea şi Stana Neculaŭ din oraşul Huşi aŭ dăruit bisericeĭ parohiale cu hramul Sântul Dimitrie din acel oraş, câte un levicer de lână pentru aşternut în Sântul Altar.

Epitropia parohieĭ le exprimă mulțumirĭ pentru bine voitórele ofrande făcute bisericeĭ.

D-na Stanca Trandafir I. Micu, a dăruit bisericeĭ parohiale cu hramul Dumineca tuturor sânților din comuna Gălățen' jud. Vlaşca un rând de odăjdiĭ preoțeştĭ şi un sfeşnic mic ambele în valóre de leĭ 140. Asemenea d-nul Dimitrie Bungurăzénu, a dăruit o masă de catifea pentru sf. Preastol şi un sfeşnic ambele în valóre de leĭ 456 şi 50 banĭ, pentru care li se aduc mulțumirĭ publice.

Domnul Alecu Miculescu, din oraşul Giurgiu, dăruind bisericeĭ parohiale cu hramul Sf. Treime, din comuna Gogoşari vechĭ, jud. Vlaşca una candelă de argint şi o icónă Maica Domnuluĭ îmbrăcată în argint, ambele în valóre de leĭ 100, i se aduce mulțumirĭ publice.

Enoriaşiĭ parohieĭ Costeştĭ jud. Botoşanĭ a contribuit la reparațiunea bisericiĭ în tómna anuluĭ curent cheltuind suma de vre-o cincĭ sute leĭ iar uniĭ din eĭ a făcut donațiunĭ de valóre după cum se arată: Petru Ulinciuc a făcut o icónă Maica Domnuluĭ aşedată în strană în biserică costând suma 250 leĭ. Gh. Froicu cu familia decedatuluĭ săŭ frate Ştefan Froicu a făcut un policandru mare de alamă cu 16 fofeze costând suma de 380 leĭ. Theodor Froicu a făcut un Curpăn cu 12 fofeze cheltuind suma de 120 leĭ. Olimbi-

ada Presvitera a făcut o înbrăcăminte de lână pe Sf-ta Masă în valóre de 25 leĭ. Maria Gh. Dimitriu a făcut S-tele vase şi o cruce de lemn pentru paradă la înmormîntărĭ cheltuind suma de 80 leĭ. Grigore Ionescu a făcut un prapur în valóre de 26 leĭ. Theodor Ungureanu a dat un lăicer în preţ de 15 leĭ. Vasile Sapariuc o cădelniţă bisericeĭ în valóre de 15 leĭ. Vasile Morariu două şervete şi Safta C- Budală o prostire de borangic pentru Sf-ta Masă. Pentru asememea fapte písse şi demne de imitat şi de alţiĭ li se aduce mulţumirĭ publice.

———

Domnul Alexandru A. Plagino moştenitorul decedateĭ princese Alino Ştirbeĭ şi propietar al moşieĭ Moldovonĭ, din plasa oltul de jos acest judeţ a bine voit a oferi în dar bisericeĭ parohiale cu hramul Sântul Ión din acea comună un policandru de cristal în valóre de 300 leĭ, de asemenea D-le Maria soţia preotuluĭ R. Ciubucénu, Florea George Moldovénu, Maria R. Ciubuc, Florea Oprea Ochea, Rada M. Ungurénu, Dina George Saula, Tudora M. Deliu, Maria I. Ochea, Stanca Fl. Manoleo, N. R. Mihailă, Maria Stanca Cranta, Ión Mihaĭ M. Cranta, Lenea Marin F. Lupu, Parascheva Petre Voinea, Stanca F. Imirénu şi Ióna R. Ciubuc carĭ aŭ oferit bumbac şi borangic din carĭ s'aŭ confecţionat un rând veşminte preoţeştĭ lucrate în casă de Domnişórele Maria R. Ciubuc şi Smaranda F. Bădiţă în valóre de 200 leĭ. Domnul D-tru Manoleo a oferit două sfeşnice de lemn lucrate de dânsul în valóre de 8 leĭ. Dómna Flórea D-tru Cadangiu a oferit două perdele de borangic pentru icónele împărăteştĭ în valóre de 8 leĭ. Dómna Stanca Fl. Manoleo a oferit o masă de pânḍă cusută cu râurĭ în valóre de 5 leĭ. Dómna Voicu Zavalu şi Mihaĭ M. Crantea fie-care câte o rogojină de aşternut în biserică în valóre de 2 leĭ, Dómna Maria I. Rusănescu a oferit o perdea de borangic cusută cu râurĭ pentru iconostas. Pentru tóte acestea se aduc mulţumirĭ călduróse pioşilor donatorĭ.

———

Dómna Maria Dumitru Drăgulescu dăruind bisericeĭ parohiale cu hramul Adormirea Maiceĭ Domnuluĭ din comuna Potel, plasa Balta judeţul Romanaţĭ: şése perechĭ perdele pentru icónele împărăteştĭ, treĭ perdele pentru uşile sfîntuluĭ Altar, o pólă pentru iconostas, două mese pentru sfîntul prestol şi una pentru masa din mijloc, tóte de pânză de casă cu diferite garniturĭ, şi altă masă de catifea négră tot pentru iconostas; pentru o aşa pi6să faptă, i se aduce mulţumirĭ publice.

———

Dómna Ilinca D. Ogrăḍeanu din comuna Cheia, judeţul Vâlcea, a dăruit bisericeĭ filiale Adormirea Maiceĭ Domnuluĭ din Sărăcineştĭ, opt perdele de ştofă naţională, pentru care i se aduce mulţumirĭ publice.

———

Listă de numele şi pronumele parohienilor ce au ajutat la reparaţia acoperişuluĭ bisericeĭ prin înlocuirea ţigleĭ cu tinichea în cursul anuluĭ 1895: Stoian C. Bobocea 101 l. Mihail G. Burilénu

40 l. Stelian Călărășénu 22 l. Ecaterina G. Penescu 44 l. Nicolae Cârjoescu 22 l. Ana D. Uzescu 22 l. Trajan I. Burilénu 21 l. Preotul I. Burilénu 20 l. Maria G. Protopopescu 12 l. T. G. Căpraru 7 l. Gh. Cerbulescu 8 l. Gh. Bărbulescu 6 l. Ión Porvinénu 5 l. Gh. Burilénu 5 l. Mihaĭ T. Mihai 2 l. Ion M. Pănescu 1 l. Nicolae M. Pănescu 1 l. Ión Florescu 2 l. Gh. D. Pănescu, Ștefan P. Popescu, Ștefan M. Pănescu, Anca G. I. Pănescu, Ión Maritom și Dimitrie I. Cherciu câte 1 l. Ión P. Ciupagea 2. l. Mihai P. Găman 1 l. Dimitrie Uzescu și M. G. Burilénu 20 l. Gh. Cristodor 10 l. Ecaterina G. Tănescu o perdea la ușile împărătești 20 l. Ecaterina I. Ciotarlescu 2 perdele 30 l. Ana C. Pănescu un acoperământ la iconostas 30 l. pentru care se aduc călduróse mulțumirĭ pioșilor donatorĭ.

Domnul Teodor S urtu din parohia Roșeștĭ, Județul Fălciu, a dăruit bisericeĭ parohiale din acea parohie un policandru de alamă, în valóre de 150 leĭ, iar Dómna Maria Gh. Cosmagiu a dăruit aceliașĭ bisericĭ un felon cu peitrahilul luĭ de adămască în valóre de 45 leĭ. De asemenea Domnul Z haria Pantazĭ a dăruit parĭĭ necesarĭ precum și nuele pentru facerea garduluĭ curțeĭ acelĭ bisericĭ. Epitropia parohieĭ le exprimă călduróse mulțumirĭ pentru bine-voitórele ofrande făcute bisericeĭ.

Domniĭ Scarlat Michiŭ și Mitru Rusu din Comuna Drâncenĭ Județul Fălciu a dăruit bisericeĭ parohiale din Cotu Ghermăneștĭ cel I-iŭ un scaun de lemn îmbrăcat cu adămască în valóre de 10 leĭ, iar cel al II-lea un epitrahil în valóre de 9 leĭ. De asemenea Domnul Enache Casian cu soția sa Chira aŭ dăruit bisericeĭ filiale din Cătuna Râpele un Vaptistier de aramă și un prosop în valóre de 46 leĭ, Epitropia parohieĭ le exprimă călduróse mulțumirĭ pentru binevoitórele ofrande făcute bisericeĭ.

Dómna Ecaterina Nanoveanu, a dăruit bisericeĭ Radu-Vodă din Capitală, un rînd de veștminte preoțeștĭ complet, de materie rips de mătase, în valóre de 200 leĭ, pentru care se aduc mulțumirĭ publice pióseĭ donatóre.

Persónele maĭ j s notate aŭ contribuit la construirea din noŭ a bisericeĭ parohiale cu hramul Sf. Dimitrie din comuna Puent-Prundu jud. Vlașca cu următórele sume: domnul Gh. Popescu, domiciliat în Bucureștĭ 200 leĭ; Dómna Constantina Petre Ganea d-nul Négu Stan, Dinu Ionescu, Nicula Stan, Petre T. Postelnicu, Maria Manolache, Ión Barbu, Enache Necșuțu, Ión Mócă, Ion Stan, Radu Popa, Ión Vasile, Ștefan Poenaru, și Stanca Văduva, fie-care câte leĭ 20; Dumitrașcu Găletă, cu leĭ 23 banĭ 50 și femeia Aristița cu leĭ 3; pentru care se exprimă mulțumirĭ publice.

Domnul Tudorache Bărbulescu, din parochia Islazul județul Brăila a donat ún steag în valóre de 38 leĭ și 50 banĭ, spre a servi la

procesiunile de înmormêntare în numita parochie; pentru care li se aduce mulţumirî publice.

———

Se aduc mulţumirî publice următórelor persóne care aŭ făcut ofrande bisericeĭ parochiale „Sf. Voevodĭ“, din comuna Iucşeştĭ. judeţul Roman, şi anume: Domnul Alex. Mortzun, a dăruit şése copacĭ de stejar, pentru facerea clopotniţeĭ, în valóre de 60 leĭ: Domnul Dimitrie Strat, a dăruit un policandru de alamă cu 12 fofezĭ, un rênd vestminte preoţeştĭ de mătase una icónă „Sf. Voevodĭ“, un orologiu, una liturgie şi un evhologiu, ediţiune a Sf. Sinod, legate cu piele marochin, şi o candelă de bacfon, tóte în valóre de 250 leĭ; Domnul Grigorie Zapalcea, 2 felinare; Domnul Ion Iliescu, o învelitóre pentru Sf. Masă, iar Domnul Iordache M. Enea, din comuna Brăteştĭ, a dăruit un policandru de lemn lucrat în strug, în valóre de 25 leĭ.

———

Domnul Iancu Nour şi soţia sa Aguriţa dăruind bisericeĭ cu patronul Adormirea, Urbea Peatra, două sfeşnice de alamă masive în greutate ambele de 21 1/2 k-gr. şi în valóre de 80 lei, li se aduce mulţumirî publice.

———

Listă de pioşiĭ creştinĭ carĭ aŭ contribuit la cumpărarea materialuluĭ necesar la împrejmuirea a două locurĭ de câte 1/4 hectar, spre a servi de cimitire în Cătunele Stubeiŭ şi Colibaşĭ, din Comuna Stubeiŭ Jud. R. Sărat: Moisi Ionescu, Manolache Ionescu, Nicolae Hobae, Ión N. Hobae, Tudoran I. Bălan, Nicolae Bredae, Ştefan I. Raghină, Tănase Ifrim. Vasile Stoica. Nicolae Ichimescu. Ghiţă N. Olteanu, Vlase A. Gheorghe. Constantin Nestor. Petre Constantin. Stan I. Cojocaru, Nica I. Raghină. Constantin I. Cocoş. Elena Văduva. Michalcea Stoica. Anghelache Ene. Grigore Stanciu Ichim Andronache. Ghiţă T. Mocanu. Ghiţă Vlad. Ion G. Vlad Ştefan Popescu. Asănache Barbu. Ión G. Matei. Ichim Păsculescu. Stana V. Ioniţă. Sava Tănase. Sava Cojocaru. Ştefan Stoian. Badiu Miu. Ión B. Cioroiu. Miu Dinu. Dumitru Lungu. Gheorghe Dumitru. Vasile Nicolae. Neagu Răilénu. Stan N. Răilénu. Ion N. Răilénu. Apostol Gheorghe. Costache Dediu Grigore Dediu. Gheorghe N. Manea. Gheorghe Răilénu. Ichim R. Vasile. Nicolae G, Răilénu. Stan R. Vasile. Ión R. Vasile. Ión Mihăescu. Sava T. Rădea. Stan Dumitru. Duţu Gheorghe. Sorica Vĕduva. Ión S. Scuturiciu. Ión B. Moraru. Tănase Râzea. Gh. I. Tudor. Costache G. I. Tudor. Ión Militaru. Tatu Michalcea. Gheorghe I. Tóder. Stan Răilénu Ghiţă I. Buzunar. Stanca Vĕduva. Bănică Radu. Stoian A. Slamneĭ. Ion Coman. Gheorghe G. Mateĭ. Gheorghe Mateĭ. Dobre Mateĭ. Ion D. Munteanu. Nicolae S. Bociócă. Răducan Barbu. Stoica Barbu. Barbu Ene. Cristea Moise. Nicolae C. Moise. Maria C. Moraru. Constantin D. Ţugoiu. Nicolae Iordache. Grigore Avram. Arghira Véduva. Dobriţa Vĕduva. Nicolae Ifrim. Iona B. Radu. Neaga Véduva. Sava G. Vlad. Ichim G. Vlad. Neagu Grigore. Ión B. Radu. Mihaĭ Buzatu. Ilie Ioniţă, Ion Micu. Elena Vĕduva. Toţĭ aceştia aŭ contribuit fie-care cu câte treĭ leĭ. Mihaĭ Coşirea. Nicolae S. Gerea, Neacşa Véduva. Moise Negoiţă.

Petrea Tronaru. Tatu Tronaru. Stoica Tronaru. Stoica P. Dima. Stan Spătaru. Ioniță Vlădescu. Grigore Mateĭ. Gheorghe Badiu. G. Constantin. David Iordache. Stoica I. Răsnovénu. Maria Vĕduva. Iordache I. Răsnovénu. Gh. I. Răsnovénu. Nicolae Şt, Şerban, Iordache Chirițoiŭ. Enache G. Voicu Stan Oprescu. Stan Şerban. Anton A. Dascălu. Petre Popescu. Ghiță Mărgărit. Paraschiv Enache. Ión D. Roşu. Ilie Vârtej. Tudorache Paiu. Dumitrache Plugaru. Sóre Ionescu. Panait Ionescu. Petrache Enache. Stana Vĕduva Zamfir Dragomir. Oprea Popa. Tóder Berea. Ión Măcrinénu. Preotul Marin Ionescu. Petrache Popescu. Vasile Mocanu. Ene Sava, Catrina Vĕduva. Zanfir Butereḍ. Stan Ión. Zoița P. Dima. Maria I. Mihăilă. Gheorghe I. Sandu. Gheorghe R. Vasile. Dumitru D. Lungu. Toțĭ aceştia aŭ contribuit fie-care cu câte cincĭ leĭ. Pentru care li s'aduce mulțumirĭ publice.

——

Listă de ómeniĭ bine făcătorĭ care aŭ contribuit la cumpĕrarea uneĭ cădelnițe de metal argintată în valóre de 22 leĭ şi a unuĭ sfeşnic mare de alamă înaintea M-ceĭ Domnuluĭ în valóre de 55 leĭ dăruite la Biserica din Căt. şi Com, Şoldăneştĭ cu hramul S-ta M-rea Mucenіță Varvara: Preotul Mihail Lăpuşnénu parohul Cerchijenĭ 5 leĭ. Gheorghe Cuparincu, Ruxanda Dimitriu şi Ión Matrica câte 1 leŭ. Ión Strungaru 50 b. Macoveĭ Loghin 65 b. Costache Stroiştenu 25 b. Maria Vasile Loznénu 40 b. Vasile Puravu 50 b. Ana V. Loznénu 10 b Ion Rotaru 50 b. Iordache Cornénu 30 b. Ion Satîru 30 b Tóder Argintiŭ Ion Hrițeŭ, Niculae I. Humă, Gheorghe Mateĭ, Gheorghe Bejinaru, şi Theodor Apostol câte 50 b. Zamfira Th. Rotaru 40 b. Gheorghe Dejmaşu 20 b Ion Apostol 20 b. Costache Hrițcu 25 b. Maria Rotaru 20 b. Ion Chiriac 25 b Gheorghe Ştefan, Dumitru Anton şi Mateĭ Ştefau câte 2 leĭ. Nicolae Bolocaun 35 l. Costache Burcă 20 l. Pentru care li se aduce mulțumirĭ publice.

——

Se aduc mulțumirĭ publice enoriaşilor din Comuna şi parohia Truseştĭ Jud Botoşanĭ carĭ aŭ contribuit cheltuind suma de 184 leĭ pentru acoperămîntul bisericeĭ parochiale iar cu 35 leĭ aŭ cumpărat o Cristelniță pentru botezul copiilor.

——

Presvitera Maria P. Georgescu a donat bisericeĭ parohiale din Cristeştĭ un molitfelnic legat cu piele în valóre de 12 leĭ. Locuitorul Ion Cotéță a dăruit o icónă „Maica Domnuluĭ“ şi un sfeşnic de alamă bisericeĭ filiale din Băscăcenĭ cu patronul sf. Voivozĭ. Domnul Ión Gh. Miclescu proprietarul Moşieĭ Călineştĭ a depus prin o deosebită petițiune la Epitropia Bisericeĭ suma de 50 leĭ pentru a se înființa pangarul în biserica din Călineştĭ. Pentru care li se aduce mulțumirĭ publice.

——

Domnĭ Gheorghe Dragnea şi Nediu Dimof aŭ donat bisericeĭ Sf. Dimitrie din cătuna Sariurt un policandru în valóre de 300 leĭ. Pentru care li se aduce mulțumirĭ publice.

——

Bisericeĭ cu hramul Nascerea Maiceĭ Domnuluĭ din parochia Bahna, judeţul Mehedinţĭ, dăruindu-se de către Domnul Pârvu Cióbă o carte de prediceĭ, legată cu pele marochin, în valóre de 11 leĭ şi 35 banĭ, iar de către Domniĭ Petre Iănăşĭ Bagabia şi Petre Georgescu: Mineiul pe luna Iunie, costând 13 leĭ şi 35 banĭ, pentru care li se aduce mulţumirĭ publice.

———

Dómna Elena Iordache, a făcut danie opt metrĭ adamască ripsată în valóre de 40 leĭ. pentru facerea de vestminte la biserica parochială cu patronul „Adormirea Maiceĭ Domnuluĭ“ din parochia Popeşcĭ, Judeţul R. Sărat. Pentru care li se aduce mulţumirĭ publice.

———

Domnul Nisipénu Constantin din Cogelac a bine-voit a oferĭ 10 leĭ biseriсeĭ parochiale cu patronul „Inălţarea Domnuluĭ“ din acea comună, pentru a se cumpăra o candelă la numita biserică. Pentru care se aduce mulţumirĭ publice piosuluĭ donator.

———

Listă de Donatoriĭ din Eparchia Argeşuluĭ: Marin Stefănescu din oraşul Piteştĭ a dăruit biseriсeĭ parochiale Sf. Ión, unde se află ca enoriaş. o sobă de nichel în valóre de 500 leĭ. Ión Preotu Grigore, din comuna Corbi Măngurenĭ. jud. Argeş a dăruit biseriсeĭ parohiale din acea comună, unde se află enoriaş o Evangelie cu litere nouĭ şi bine legată în valóre de 40 leĭ, Următoriĭ locuitorĭ aŭ contribuit cu banĭ la repararea biseriсeĭ parochiale din comuna Deagu jud. Argeş: Preot. Paroh M. Crinténu 100 l. Neguţu Angel 40 l. Scarlat Diaconescu 32 l. Preot. V. Crinteanu 30 l. Preot. Alex. Crinténu 30 l. I. Catalina 25 l. G. Biculesa, Badea Dumitru, C. Oprescu, Marin Badea, G. Andreĭ Bucică, Marin Diţă, Ghiţă Georgescu, I. Stan Duţă, Mihaĭ Chiţă, Cârstea Voicu Chiţu, Mihaĭ Dima, C. Ionescu, Marin Cranguş, Anghel Spălăţelu, Mihaĭ Niţă, Ioniţă Crănguş, Călin Rădulescu. Stan Georgescu, I. Stângă Stan Biculesa, C. Craţalie, Tudor A. Spălăţelu, I. Mihaĭ, Marin Dobre Rizea şi I. Mihaĭ Niţă câte 20 leĭ. Niţă Chioculesa, Tudor Pârvu, Marin Barbu, Tiţa Muşa şi Stan Gena câte 15 leĭ. Tilica Patrana 20 l Cârstea Bădiţa, C. Ghiţă. Voicu Safta, Catrina Tudor Cucu, Tudor Pârvu, Costache Négu, Ilie Bădiţă, Linca Vladu şi Stancu Pascu, câte 15 leĭ, Ghiţă Frănculescu 12 l. I. Frâncu 11 l. G. Pascu, Marin Vlad, Stan Grigore Băraca, Stoian Cârsteĭ, Voicu Anghel Răduţoiu, Dobre I. Tudoraş, Moise Barbu, Alecu Rădulescu, D. Diţă, G. I. Crănguş, Néga G. Olténu, C. Voicu. Florea G. Oltenĭ, Radu Scopărlénu, Stan Staicu, C. Mihaĭ Dima, Badea Ciobanu, Radu Ghiţă, Grigore V. Florea, G. I. Stan Duţă, Niţă David, C. Tâmplaru, C. Gena, Stancu Mihaĭ Niţă, Niţă Tudoraş, Cârstea Tudor Pârvu, I. Ungurénu, şi Marin Chioculesa, câte 10 leĭ. Neacşu Georgescu 20 l. Duma Moga 20 l. Stancu Minculescu, G. V, Chiţu, Ioniţă V. Chiţu, G. Francu, Petre Biculesa, Sóre Voicu, Voicu Francu, Sterea Dobre, Badea Angheloiu. Marin I. Cârstea şi Chiuţă Sterea câte 10 leĭ. G. C. Diţă 9 l. Badea Ivan 9 l. Nécşu Tudoraş 8 l. C. Pârvulescu 8 l. I. V. V. 8 l. Chiţu Dănălache 7 l. Tudor Marin Scopârlan 7 l. Neagoe Ţoi, Voicu G. Uţa, Chicu, Andreĭ Ghiţuică, C. Dumitra, G. G. Uţa, Chircu

Mitroĭ, Linca G. Aneta, Anghel Barbu Dimitrescu, Marin I. Gena, G. T. Cârstea, Pana Marica, Mihai Cristea, Alecu Oprescu, C. Paraschiva, Trifu Radu, Nae Dănălache, Marin Moga, Voicu T. Cârstea, Marin D. Diaconu, Voicu Caprénu, G. V. Caprénu, I. V. Capréanu, I. Oprişoru, Sandu Rădulea, Stan Mihaĭ Dima, Niţă G. Onţa, Marin Baracă, Trancă Burcea Gatejă, Nicolae Enache, Sóre Rada, Radu Nedelcu, G. Vulpescu, şi Ioniţă Nedelescu câte 5 leĭ. De asemenea următoriĭ locuitorĭ aŭ contribuit cu banĭ la repararea bisericeĭ S-ţiĭ Voevodĭ din comuna Vultureştĭ jud. Olt: Preotul Stan Ionescu 28 l. Sandu Ionescu 10 l. Marin Popescu 5 l. Stan G. Popa 5 l. Neacşu Maria 3 l. V. Paraschiv, Stanca Ioniţă Vasile, V. V. Stancu, Marin Burciu, Burciu Bolocan, Liţă Vlăsceńu, Dim. Munténu, Grigore Vlăscénu şi C. Paraschiv câte 1 leŭ. I. Munténu 2 l. Fănuţă Bolocan, Sanda D. Cocoş, Năstase I, Petcu, I. Chilonca, C. Clănţău, Dim H. Petcu, I. Marin Cuteriu şi Ilie Marin Cuterin câte 1 leŭ. Ioniţă Marin Cuterin 50 b. Ilie Petcu, I. Petcu, C. Petcu. Marin Iliaş, Dumitra Giurósca, I. Toma, Stan Giura, şi Mitroĭ Dorobanţu câte 1 leŭ. I. Giura 2 l. Pentru care li se aduc mulţumirĭ publice.

Pentru cumpărarea unuĭ clopot la biserica cu sărbarea „Inălţarea Domnuluĭ“ din cătuna Inancişme, parochia Cogelac. a contribuit cu sumele maĭ jos arătate următórele persóne: Preotul Ión Constantinescu şi Domniĭ Ilie Drăgan, Jeciu Popov, Săbi Iordan şi Sarande Velicu fie-care cu câte 10 leĭ. Petcu Nicolae, Sava Dimitrie, Chiru Ruse, Gh. Minciu, Ilie Cârciumarschi, Rade Gheorghe şi Gh. Peiu, fie-care cu câte 5 leĭ; iar Gh. Nicolae cu 4 l. Ştefan H. Stoicof, Al. Cristescu, Ión Dimu, Emanoil Volcenschy şi Ivan Theodorof, fie care cu câte 3 leĭ. Cane Marcu, Ştefan Ivan, Zlate Vasile, Ilie Nicolae şi Vâlciu Balciu, fie care cu câte 2 l. şi Imen Sofron, Jeciu Rainof, Mitiu Vâlciu şi Marcu Ivanof, fie care cu câte 1 leŭ. Pentru care li se aduc mulţumirĭ publice generoşilor donatorĭ.

Domnul Ión Vălénu, proprietar în comuna Ceparĭ Bărsescĭ plasa Topologu Jud. Argeş, bine voind a oferit bisericeĭ parohiale din citata Comună, un policandru de alamă în valóre de 80 leĭ Domnul Ion Băltescu proprietar în aceiaşĭ Comună a oferit bisericeĭ filiale Intâmpinarea Domnuluĭ una cruce de lemn îmbrăcată în argint cum şi un triod şi un ciaslov nouĭ şi legate. Domnişóra Maria fiica D-luĭ Grigore Vulturescu din Bucurescĭ a oferit un aşternut de plisă lucrat cu fir de aur pentru acoperirea analoguluĭ acesteĭ bisericĭ. Preotul paroh Ion Blăjan a oferit un număr de 6 icóne în valóre de leĭ 28. Domnul Petre N. Slăvescu ctitor şi epitrop în unire cu numitul preot paroh a oferit un epitaf nou în valóre de leĭ 60 la care a maĭ contribuit şi alţĭ enoriaşĭ. Dómna Maria C. Fortunatu a oferit bisericeĭ Adormirea Maiceĭ D-luĭ, din Comuna Isvoru de jos plasa Teleorman, acest judeţ, lumînărĭ şi unt de lemn în valóre de 60 leĭ. Domnul D-r Badea Cireşeanu Directorul Sf. Mitropoliĭ din Bucureştĭ, a oferit bisericeĭ parohieĭ Vineţiĭ de sus Comuna Spinenĭ Jud. Olt, un apostol şi un ciaslov legate cu piele

marochin în valóre de 20 leĭ. Pentru aceste pióse și lăudabile fapte creștinescĭ, li se aduce mulțumirĭ publice

———

Următórele persóne bine voind a dona bisericeĭ parohiale din parohia Coconĭ, Judeţul Ilfov următórele obiecte și anume: Domnul Alexandru Dimnlescu, din Comuna Monastire acel Județ o icónă S-ta Treime cu perdea de atlas și cu rețea albă. Domnul Gheorghe Simion din Bucureștĭ, o icónă Cuviósa Parascheva pe piedestal cu perdea de atlas și rețea albă; pentru care li se aduce numiților mulțumirĭ publice.

———

Soțiĭ Elena și Vasilie Manoliu (Epitropĭ) aŭ dăruit bisericeĭ din Nicorița un covor pentru așternut pe jos, în lungime de 2 1/2 metrĭ precum și o perdea de mătase pentru Maica Domnuluĭ. Soțiĭ Ecaterina și Vasilie Mancoș aŭ dăruit tot ḑiseĭ bisericĭ două sfeșnice micĭ de alamă pentru pus pe S-ta Masă aseminea și o cuvertură de ață împletită tot pe S-ta Masă. Pentru care li s'aduce mulțumirĭ publice.

———

Se aduc mulțumirĭ publice Dómnelor Elena Fotescu și Ana Berbescu din comuna Berbeștĭ județul Vâlcea, care aŭ dăruit bisericeĭ filiale Intrarea în Biserică din mahalaua Roșióra un rînd veșminte ștofă națională în valóre de leĭ 80 și Dómneĭ Ióna N. Rosculetz, care aŭ dăruit bisericeĭ filiale Sf. Nicolae, din comuna Turceștĭ tot din județul Vâlcea un rînd vestminte de ștofă națională în valóre de leĭ 86.

———

Preotul Timoteĭ Berendeĭ, parohul parohieĭ Varțiu, plasa Jiuluĭ, județul Gorjiu, înființând o bibliotecă la biserica parohială de acolo, și dăruind următórele cărțĭ: 37 broșurĭ revista „Biserica ortodoxă română", un exemplar curs de drept bisericesc de P. S. Silvestru, Episcop al Hușilor, un exemplar 89 predice tipărite de Episcopul Atanasie al Râmniculuĭ, o broșură Cartea facereĭ, i se aduc mulțumirĭ publice.

———

Următórele persóne bine voind a dărui bisericeĭ parohiale Sf. Nicolae, din parohia Dragomireștĭ, Județul Dêmbovița, maĭ multe obiecte și anume: Domnul Luca P. Dragomirescu, proprietarul moșieĭ domiciliat în Bucureștĭ, un policand-u de bronz cu 18 sfeșnice. Domnul N. Popescu, cântăreț 2 icóne: una a Domnuluĭ nostru Iisus Christos și una a Maiceĭ Domnuluĭ. Domnul Marin Ionescu, pictor, dăruind o icónă Sf. Treime, Psaltirea cu litere străbune ediția Sf. Sinod legată. li se exprimă mulțumirĭ publice.

———

Domnul Ghiță Pencu, proprietar domiciliat în Bucureștĭ, bine voind a oferi tot ferul necesar pentru învelitul bisericeĭ filiale din Costeștĭ din deal, pendinte de parohia Produleștĭ, Județul Dêmbovița, i se aduce mulțumirĭ publice.

TABLA MATERIILOR

DIN

Revista periodică eclesiastică „Biserica Ortodoxă Română" pe anul al XIX-lea (1895—1896), însoțită și de numele autorilor.

PARTEA OFICIALĂ.

P. S. CALISTRAT

DRAGOMIR DIMITRESCU.

M. POPESCU.

